

T.C.

HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**TARİHİ TAŞ HAN'IN (KAHRAMANMARAŞ) YENİDEN
KULLANIM SÜRECİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ**

MİMARLIK ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HATİCE KÜBRA AKYOL

NİSAN 2020

NİSAN 2020

Yüksek Lisans-Mimarlık

HATİCE KÜBRA AKYOL

**Tarihi Taş Han'ın (Kahramanmaraş) Yeniden Kullanım Sürecinde
Değerlendirilmesi**

Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Mimarlık Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Tülay KARADAYI YENİCE

Hatice Kübra AKYOL

Nisan 2020

© 2020 [Hatice Kübra AKYOL]

**FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
YÜKSEK LİSANS KABUL VE ONAY FORMU**

Mimarlık Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi **Hatice Kübra AKYOL** tarafından hazırlanan “**Tarihi Taş Han'ın (Kahramanmaraş) Yeniden Kullanım Sürecinde Değerlendirilmesi**” başlıklı tez, **30/04/2020** tarihinde yapılan savunma sınavı sonucu **başarılı** bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Görevi

Unvanı, Adı ve Soyadı
Kurumu/Üniversitesi

İmzası:

Tez Danışmanı

Dr.Öğr.Üyesi Tülay KARADAYI YENİCE
Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Jüri Üyesi

Prof.Dr. Ülkü ALTINOLUK
Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Jüri Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi Bilgehan YILMAZ ÇAKMAK
Konya Teknik Üniversitesi

Bu tez Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mehmet KARPUZCU
Enstitü Müdürü

İlgili tezin akademik ve etik kurallara uygun olarak yazıldığını ve kullanılan tüm literatür bilgilerinin referans gösterilerek ilgili tezde yer aldığını beyan ederim.

Hatice Kübra AKYOL

ÖZET

TARİHİ TAŞ HAN'IN (KAHRAMANMARAŞ) YENİDEN KULLANIM SÜRECİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

AKYOL, Hatice Kübra

Yüksek Lisans Tezi, Mimarlık

Tez Yöneticisi: Dr. Öğr. Üy. Tülay KARADAYI YENİCE

Nisan 2020

85 sayfa

Korunması gereken anıtsal yapılar, teknolojik gelişmeler ve değişen şartlar nedeniyle çağın ihtiyaçlarını karşılayamaz duruma gelmektedir. Bu değişimin doğal sonucu olarak, tarihi yapılar ihtiyaçlara cevap veremediği için kullanılamamaktadır. Anıtsal yapıların tam anlamıyla korunması için; yapıyı hayatın içine dâhil edilip, yaşayan mekânlar haline getirmek oldukça önemlidir. Tarihi yapıların, hayatın içine dâhil edilmesi için yeniden işlevlendirme önemli bir yaklaşımdır.

Tarihi yapıların, özgün hali korunarak yeniden işlevlendirilmesinde; ekonomik, sosyal, çevresel, tarihsel ve kültürel nedenler göz önüne alınmalıdır. Yapının yeni işlevinin gereksinimleri ile kullanıcıları arasında optimal seviyede bir uyum olması gerekmektedir. Yeni işlev ile eski işlev arasındaki uyum, yapının performans düzeylerini belirleyecektir. Tarihi yapılar yeniden işlevlendirildikten sonra, bu mekânların kullanıcı memnuniyeti açısından performanslarını belirlemek, artı ve eksileri ortaya koymak, tarihi yapı ve çevresinin değerlendirilmesi oldukça önemlidir. Tarihi yapıların performans düzeylerini belirlemek için; Yeniden Kullanım Sürecinde Değerlendirme uygun bir tekniktir.

Kahramanmaraş ili merkez ilçesinde 5 adet han bulunmaktadır. Taş Han, bu 5 han içerisinde günümüze kadar ulaşabilmiş ve özgünlüğünü en iyi koruyabilmiş olanıdır. Hazırlanan bu tez çalışması ile, Taş Han'ın mimari kurgusu ve geçmişten günümüze gelene dek geçen süreçteki değişimleri fotoğraflar, sözlü ve yazılı kaynaklarla belgelenmiş ve vurgulanmış; ayrıca yapının teknik, işlevsel ve davranışsal performans düzeyleri, kullanıcılar üzerinde bir anket uygulanarak değerlendirilmiştir. Bu anket sonuçları doğrultusunda; yapının yeniden kullanım sürecinde, performans düzeyleri ve mevcut problemleri belirlenmiş, yapının yeniden kullanımından sonra ortaya çıkan olumlu ve olumsuz sonuçlar ortaya konmuştur. Bu tez çalışması ile, gelecekte bu ve bunun gibi tasarımlara veri oluşturması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Anıtsal Yapılar, Yeniden İşlevlendirme, Yeniden Kullanım Sürecinde Değerlendirme, Han, Mimari.

ABSTRACT

EVALUATION OF HISTORICAL TAS HAN (KAHRAMANMARAS) IN THE REFUNCTIONING.

AKYOL, Hatice Kübra

Master Thesis, Architecture

Thesis Supervisor: Asst. Prof. Dr. Tülay KARADAYI YENİCE

April 2020

85 pages

The monumental structures that need to be preserved cannot meet the needs of the age due to technological developments and changing conditions. As a natural result of this change, historical buildings cannot be used because they cannot respond to needs. For the full preservation of monumental structures; It is quite important to integrate the building into life and turn it into living spaces. Re-functioning is an important approach for the inclusion of historical structures in life.

In the re-functioning of historical buildings while preserving their original state; economic, social, environmental, historical and cultural reasons should be considered. There must be an optimal level of compatibility between the requirements of the new function of the building and its users. The compatibility between the new function and the old function will determine the performance levels of the structure. After the re- functioning of historical structures, it is very important to determine the performance of these places in terms of user satisfaction, to reveal the pros and cons, and to evaluate the historical structure and its surroundings. To determine the performance levels of historical buildings; Evaluation in Reuse Process is a suitable technique.

There are 5 inns in the central district of Kahramanmaraş province. Taş Han is the ace one that has survived to the present day and preserves its authenticity in these

5 inns. With this thesis, the architectural setup of Taş Han and its changes from past to present have been documented and emphasized with photographs, oral and written sources; In addition, the technical, functional and behavioral performance levels of the building were evaluated by applying a questionnaire on users. In line with the results of this survey; During the reuse process of the building, performance levels and current problems were determined, and the positive and negative results that emerged after the reuse of the building were revealed. With this thesis, it is aimed to create data for these and similar designs in the future.

Keywords: Monumental structures, re-functioning, evaluation in reuse process, inn, architecture.

TEŞEKKÜR

Bu alıŐma sűresince tűm bilgilerini benimle paylaŐmaktan kaınmayan, her tűrlű konuda desteęini benden esirgemeyen ve tezimde bűyűk emeęi olan, aynı zamanda kiŐilik olarak ta bana çok Őey katan Hasan Kalyoncu Ŭniversitesi űęretim űyelerinden danıŐman hocam, sayın Dr.Őęr.Ŭyesi Tűlay KARADAYI YENİCE'ye sonsuz minnet ve teŐekkűrlerimi sunarım.

ÇalıŐma sűresince desteęini bir an olsun esirgemeyen; tez yazım sűrecinde varlıęı ve bilgisiyle yardımcı olan meslektaŐım kıymetli eŐime ve gűveniyle, desteęiyle yanımda olan sevgili ailem ve űzellikle anne babama, bu sűre boyunca beni sabırla bekledięi için biricik kızım Sarem'e sonsuz teŐekkűrlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
TEŞEKKÜR	viii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xii
EKLER	xvi
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Amacı	1
1.2. Çalışmanın Kapsamı.....	2
1.3. Çalışmanın Yöntemi.....	2
İKİNCİ BÖLÜM	5
TARİHİ BİNALARIN YENİDEN İŞLEVLENDİRİLMESİ	5
2.1. Yeniden İşlevlendirme Nedir?.....	6
2.2. Tarihi Binaların Yeniden İşlevlendirilmesini Gerektiren Nedenler	9
2.2.1. Tarihsel ve Kültürel Nedenler.....	10
2.2.2. Çevresel Nedenler	11
2.2.3. Sosyal Nedenler	11
2.2.4. Ekonomik Nedenler	12
2.3. İşlev Değişikliğiyle İlgili Yasal Yaklaşımlar	13
2.4. Yeniden Kullanım Sürecinde Değerlendirme	14
2.4.1. Teknik Performans.....	16
2.4.2. İşlevsel Performans.....	16
2.4.3. Davranışsal Performans	16

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	18
KAHRAMANMARAŞ KENTİNİN FİZİKİ ÇEVRE ÖZELLİKLERİ VE	
TARİHSEL GELİŞİMİ.....	18
3.1. Coğrafi Özellikler.....	18
3.2. Sosyal ve Ekonomik Yapı	19
3.3. Kentin Tarihsel Gelişim Süreci ve Mekân Oluşumu.....	21
3.4. Tarihi Taş Han ve Çevresinin Tarihi	29
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	40
TAŞ HAN'IN MİMARİ ÖZELLİKLERİ VE YENİDEN KULLANIMI.....	40
4.1. Taş Han'ın Mimari Özellikleri	40
4.1.1. Konumu ve Mülkiyet Durumu.....	40
4.1.2. Plan Özellikleri	41
4.1.3. Yapım Tekniği ve Malzemesi.....	59
4.1.4. Cephe Karakteri	60
4.2. Taş Han'ın Yeniden Kullanım Sürecinde Değerlendirilmesi.....	63
4.2.1. Taş Han'a Uyarlanmış İşlevler	63
4.2.2. Yeni İşlev Gereği Yapılan Müdahaleler	63
4.2.3. Yeni İşlevin Kullanıcı Üzerinden Ölçülen Performans	
Değerlendirmeleri	65
4.2.3.1. Teknik (Yapısal) Olarak Yapının Değerlendirilmesi.....	70
4.2.3.2. İşlevsel Olarak Yapının Değerlendirilmesi	72
4.2.3.3. Davranışsal Olarak Yapının Değerlendirilmesi	74
BEŞİNCİ BÖLÜM	81
SONUÇLAR VE ÖNERİLER	81
KAYNAKLAR	85
EKLER.....	91
EK.1. Tarihi Yapıların Yeniden Kullanım Sürecinde Değerlendirilmesinde	
Kullanıcı Memnuniyetini Ölçmeye Yönelik Anket:	91
ÖZGEÇMİŞ.....	94

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 4.1. Demografik Değişkenlerin Frekans Dağılımları.....	66
Tablo 4.2. Katılımcıların Taş Han'a Ulaşım İlgili Görüşleri	68
Tablo 4.3. Katılımcıların Taş Han'ı Kullanımı İle İlgili Görüşleri	70
Tablo 4.4. Taş Han Kullanıcılarının Teknik Performans Açısından Yapı İçinde Yer Alan Mekânlarla İlgili Görüşleri	71
Tablo 4.5. Kullanıcıların Yapı İçinde Yer Alan Mekânlarla İlgili Görüşleri (İşlevsel Performans).....	73
Tablo 4.6. Taş Han Kullanıcılarının Davranışsal Performans Açısından Yapı İçinde Yer Alan Mekanlarla İlgili Görüşleri- I	76
Tablo 4.7. Taş Han Kullanıcılarının Davranışsal Performans Açısından Yapı İçinde Yer Alan Mekanlarla İlgili Görüşleri-II.....	78
Tablo 4.8. Kullanıcıların Genel Olarak Taş Han'la İlgili Görüşleri	80
Tablo 5.1. Performans Analizleri Genel Sonuçları	84

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 3.1. Kahramanmaraş'ın Türkiye'deki Konumu (solda) (URL-2), Kahramanmaraş'ın İlçeleri (sağda) (URL-3).....	18
Şekil 3.2. 1920'de Maraş Şehir Haritası (Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi KUDEB Arşivi).....	20
Şekil 3.3. Maraş Arslanı (Kahramanmaraş Arkeoloji Müzesi).....	21
Şekil 3.4. Cumhuriyet Öncesi Maraş Kalesinden Bir Görünüm. (Alparslan, 2018: 3-4).....	23
Şekil 3.5. Germanikeia Mozaiklerinde Bir Ev (Solda), Mozaikten Bir Kesit (Sağda), (URL-4).....	24
Şekil 3.6. Tarih içinde Maraş'ın Şehir Merkezleri.....	28
Şekil 3.7. Dulkadiroğlu, Osmanlı ve Milli Mücadele Dönemi Maraş Şehir Merkezi.	28
Şekil 3.8. Maraş Kent Merkezi, 1920. (URL-5)	29
Şekil 3.9. Eski Maraş'tan Bir Görünüm (1930'lar). (Alparslan, 2018: 48)	29
Şekil 3.10. Kahramanmaraş Kalesi (URL-6).	30
Şekil 3.11. Ulu Camii, 2019.....	30
Şekil 3.12. Kahramanmaraş Taş Medrese, 2019.....	31
Şekil 3.13. Suk-1 Maraş (Belediye Çarşısı), 1935 Öncesi (Solda). Belediye Çarşısı (Suk-1 Maraş) , 1940'lar (Sağda). (Maraş'ta Bir Devr-i Alem, 2012: 63-64)	32
Şekil 3.14. Belediye Çarşısı (Suk-1 Maraş) Çatı Üst Örtüsü , 1920. (Maraş'ta Bir Devr-i Alem, 2012: 23)	32
Şekil 3.15. Taş Han Avlu (Solda), Avlu Doğu Girişi (Sağda). (Işık, M. 2001).....	34
Şekil 3.16. Avlu Güney Bölüm (Solda), Avlu Kuzey Bölüm (Sağda). (Işık, M. 2001)	34

Şekil 3.17. Avlu Batı Bölüm (Solda), Avlu Güney Bölüm Birinci Kat Revak (Sağda). (Işık, M. 2001)	34
Şekil 3.18. Han Doğu Girişi (solda), Han Batı Girişi (sağda). (Işık, M. 2001)	35
Şekil 3.19. Doğu Bölümü. (Işık, M. 2001)	36
Şekil 3.20. Batı Bölümü. (Işık, M. 2001).....	36
Şekil 3.21. Z-03 Zeminde Seramik ve Tavanda Kontrplak Kaplama (Solda), Z-14 Özgün Taş Duvar (Sağda). (Işık, M. 2001).....	36
Şekil 3.22. Zemin Kat Restitüsyon Planı. (Işık, M. 2001).....	37
Şekil 3.23. Güneydoğu Bölümü Merdiven Girişi (Solda), Merdiven (Sağda). (Işık, M. 2001).....	37
Şekil 3.24. Güneydoğu Bölümü Merdiven Birinci Kat Girişi. (Işık, M. 2001)	37
Şekil 3.25. Birinci Kat Batı Bölümü. (Işık, M. 2001).....	38
Şekil 3.26. Birinci Kat Güneybatı Merdiven (Solda), Kuzeybatı Merdiven (Sağda). (Işık, M. 2001)	38
Şekil 3.27. Birinci Kat Güneydoğu Merdiven (Solda), Kuzeydoğu Merdiven (Sağda). (Işık, M. 2001)	38
Şekil 3.28. Yükseltilmiş Dış Duvar. (Işık, M. 2001)	39
Şekil 3.29. Birinci Kat Restitüsyon Planı. (Işık, M. 2001)	39
Şekil 4.1. Taş Han'ın Diğer Hanlarla İlişkisi, 2019.....	41
Şekil 4.2. Kahramanmaraş'ın Geleneksel Şehir Merkezi, 2019.	41
Şekil 4.3. Han'ın Doğu Girişi, 2019.	42
Şekil 4.4. Han'ın Batı Girişi, 2019.....	43
Şekil 4.5. Zemin Kat Planı, 2019. (Işık, M. 2001).....	43
Şekil 4.6. Zemin Kat Doğu Revakı, 2019.	44
Şekil 4.7. Z-01 PVC Zemin Kaplama (Solda), Z-16 Traverten Zemin Kaplama (Sağda), 2019.	45
Şekil 4.8. Z-03 Sivri Kemerli Kapı, 2019.	45
Şekil 4.9. Z-03 Kontrplak Tavan, 2019.....	46
Şekil 4.10. Z-04 Sivri Tonoz, 2019.....	46
Şekil 4.11. Z-04 Basık Kemerli Kapı, 2019.....	46

Şekil 4.12. Avlu Batı Revakı, 2019.....	47
Şekil 4.13. Avlu Batı Revakı Beşik Tonoz (Solda), Çapraz Tonoz (Sağda), 2019. ..	48
Şekil 4.14. Z-14 Dükkânı, 2019.	49
Şekil 4.15. Z-13 Dükkânı, 2019.	49
Şekil 4.16. Z-14 Dükkânı Sivri Tonoz.	50
Şekil 4.17. Z-13 Zemin Kaplaması.	50
Şekil 4.18. Avlu Ana Merdiven, 2019.	51
Şekil 4.19. Avlu Ana Merdiven, 2019.	51
Şekil 4.20. Birinci Kat Batı Revak, 2019.....	51
Şekil 4.21. Birinci Kat Batı Revak, 2019.....	52
Şekil 4.22. Birinci Kat Planı. (Işık, M. 2001)	53
Şekil 4.23. 1-13 Çitakari Tavan, 2019.	53
Şekil 4.24. 1-12 Dükkânı Duvar, 2019.	54
Şekil 4.25. Birinci Kat Kuzey Revakı, 2019.....	54
Şekil 4.26. Kuzey Revakına Çıkış Merdiveni, 2019.....	55
Şekil 4.27. 1-08 Metal Kapı, 2019.	55
Şekil 4.28. Basık Kemerli Pencere(solda), Basık Kemerli Ahşap Kapı (sağda), 2019.....	55
Şekil 4.29. Birinci Kat Doğu Revakı, 2019.	56
Şekil 4.30. 1-03 Çitakari Tavan, 2019.	56
Şekil 4.31. 1-02 Metal Kapı (Solda), 1-01 Ahşap Kapı (Sağda), 2019.....	57
Şekil 4.32. 1-30 Sahanlığı, 2019.	58
Şekil 4.33. Birinci Kat Güney Revakı, 2019.....	58
Şekil 4.34. 1-19 Metal Kapı, 2019.	58
Şekil 4.35. 1-20 Basık Kemerli Pencere, 2019.	59
Şekil 4.36. Moloz Taş Duvar. (Işık, M. 2001)	59
Şekil 4.37. Ahşap Dikmeler ve Çatı. (Işık, M. 2001).....	60
Şekil 4.38. Kesme Taş Sivri Kemer. (Işık, M. 2001).....	60
Şekil 4.39. Avlu Batı Cephe(solda), Kapalı Çarşı Girişi(sağda), 2019.....	61

Şekil 4.40. Avlu Kuzey Cephe (solda), Avlu Zemin Kat Kuzey Cephe (sağda), 2019.....	61
Şekil 4.41. Avlu Birinci Kat Kuzey Cephe, 2019.	61
Şekil 4.42. Avlu Doğu Cephe(solda), Zemin Kat Avlu Doğu Giriş, (sağda), 2019. .	62
Şekil 4.43. Zemin Kat Avlu Güneydoğu (solda), Zemin Kat Avlu Kuzeydoğu(sağda), 2019.....	62
Şekil 4.44. Zemin Kat Avlu Güney Cephe, 2019.	63
Şekil 4.45. Birinci Kat Avlu Güney Cephe, 2019.....	63
Şekil 4.46. Z-04(solda) , Z-13 (sağda) Yapılan Ekler, 2019.....	64
Şekil 4.47. Z-10 Radyatör Eki, 2019.....	65
Şekil 4.48. Z-15 Camekânı, 2019.	65
Şekil 4.49. Taş Han Kullanıcıları Öğrenim Durumu Dağılımı.	67
Şekil 4.50. Taş Han Kullanıcıları Meslek Dağılımı.	67
Şekil 4.51. Katılımcıların Taş Han'a Ulaşım İlgili Görüşleri Grafik Düzeni.	68
Şekil 4.52. Teknik Performans Grafik Düzeni.....	72
Şekil 4.53. İşlevsel Performans Grafik Düzeni.....	74
Şekil 4.54. Davranışsal Performans-I Grafik Düzeni.....	76
Şekil 4.55. Davranışsal Performans-II Grafik Düzeni.	78
Şekil 5.1. Yeniden Kullanımda Taş Han'ın Ortalama Üzerinden Davranışsal, İşlevsel ve Teknik Performans Değerlendirilmesi.	83

EKLER

EK.1. Tarihi Yapıların Yeniden Kullanım Sürecinde Değerlendirilmesinde Kullanıcı Memnuniyetini Ölçmeye Yönelik Anket:	91
---	----

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Tarihi yapılar; bir toplumun kültürünün, ekonomik seviyesinin ve yaşam biçiminin somut kanıtlarıdır. Bu sebeple tarihi yapıları korumak, onları gelecek nesillere aktarmak oldukça önemlidir. Tarihi kent dokuları, hızlı kentleşme ve yanlış imar politikaları sonucu kendi kimliğini giderek kaybetmektedir. Tarihi yapıların, yaşayan mekânlar haline dönüştürülmesi; hem sosyal hem de ekonomik açıdan çok önemlidir. Ayrıca gelecek nesillere miras olarak aktarılmasına önemli ölçüde katkıda bulunacaktır.

Tarihi binaları korumak, kullanımlarının devamlılığını sağlamak için “yeniden işlevlendirme” alternatif bir tekniktir. Fakat müdahale edilirken yapının özgün haline saygı duymak ve yapıya zarar vermemek oldukça önemlidir. Bu bağlamda tarihi yapılara yeniden işlevlendirme yapılırken dokunun bozulmamasına dikkat etmek ve eğer bir ek yapılacaksa tarihi dokuya uygun ve yapıyla bütünleşik, yaşanabilir bir şekilde yapılması gerekmektedir.

1.1. Çalışmanın Amacı

Korunması gereken anıtsal yapılar, teknolojik gelişmeler ve değişen şartlar nedeniyle çağın ihtiyaçlarını karşılayamaz duruma gelmektedir. Bu değişimin doğal sonucu olarak tarihi yapılar ihtiyaçlara cevap veremediği için kullanılamaz duruma gelmektedir. Anıtsal yapıların tam anlamıyla korunması için; yapı hayatın içine dâhil edilip, yaşayan mekânlar haline getirmek oldukça önemlidir. Bu da ancak yeniden işlevlendirme ile mümkün olacaktır.

Tarihi yapılar yeniden işlevlendirildikten sonra, bu mekânların kullanıcı memnuniyeti açısından performanslarını belirlemek, artı ve eksileri ortaya koymak, tarihi yapı ve çevresinin değerlendirilmesi oldukça önemlidir. Bu da ancak tarihi yapıların Kullanım Sürecinde Değerlendirilmesi ile mümkündür.

Bu çalışmanın amacı; Kahramanmaraş merkez ilçesinde 5 adet han bulunmaktadır. Taş Han, bu 5 han içerisinde günümüze kadar ulaşabilmiş ve özgünlüğünü en iyi koruyabilendir. Hazırlanan bu tez çalışması ile Taş Han'ın mimari kurgusu ve geçmişten günümüze gelene dek geçen süreçteki değişimleri belgelemek ve vurgulamak, ayrıca mekânların gereksinimlere cevap verme düzeyinin bir anket ile değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca bu çalışma ile yapının kullanım sürecini değerlendirmek, mevcut problemler belirlemek ve gelecekte bu gibi tasarımlara veri oluşturmak amaçlanmaktadır.

1.2. Çalışmanın Kapsamı

Bu çalışma, Kahramanmaraş ili Dulkadiroğlu ilçesi Kurtuluş Mahallesi'nde yer alan, anıtsal kültür varlığı örneklerinden, Taş Han'ın yeniden kullanım sürecini ele almaktadır. Han, Kapalı Çarşı dokusu içinde korunması gereken bir yapıdır.

Kapalı Çarşı ve etrafında; Saraçlar Çarşısı, Belediye Çarşısı, Mazmanlar Çarşısı, Kazzazlar Çarşısı, Demirciler Çarşısı, Alacacılar Çarşısı bulunmaktadır. Bu çarşılar geçmişten günümüze kadar ticari yaşama yön vermişlerdir. Kapalı Çarşı'nın en belirgin özelliği ise Osmanlı Dönemi'nin ilk çarşı örneklerinden biri olmasıdır. Taş Han ise Belediye Çarşısı ile Mazmanlar ve Kazzazlar Çarşısının kesişiminde yer almaktadır. Çarşı dokusu içinde oldukça önemli bir merkez olan Han'ın, anket sonuçlarıyla birlikte kullanım sürecinin değerlendirilmesi, bu tez çalışması ile ortaya konulacaktır.

1.3. Çalışmanın Yöntemi

Çalışmada yeniden işlevlendirme ve Kullanım Sürecinde Değerlendirme kavramı hakkında kaynak taraması yapılmıştır. Kaynak araştırması yapılırken kütüphane, tez tarama merkezi, Gaziantep Koruma Kurulu arşivi, Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi KUDEB birimi arşivi, sempozyum, makale ve kitaplardan yararlanılmıştır. Tez tarama merkezinden hanların ve diğer anıtsal kültür varlığı örneklerinin yeniden işlevlendirilmesi ve Yeniden Kullanım Sürecinde Değerlendirilmesi hakkında yazılmış olanlarından faydalanılmıştır.

Gaziantep Koruma Kurulu'nun arşivinden alınan çizimler, resimler ve raporlar incelenmiştir. Sonraki aşamada yeniden kullanım sürecini incelediğimiz Taş

Han'ın iç mekan fotoğrafları çekilmiş, rölöve çizimleri ve restorasyon çizimlerine ulaşılmış, fotoğraflama yardımı ile yapısal değişiklikler tespit edilmeye çalışılmıştır.

Alan çalışmasında yapılan ankette; katılımcıların sosyodemografik değişkenleri ve Taş Han'ın mimarisi ile ilgili ve genel görüşleri frekans dağılımlarıyla verilmiştir. Sosyodemografik değişkenler (yaş, meslek, eğitim düzeyi gibi) çoktan seçmeli olarak verilmiştir. Taş Han'ın teknik ve işlevsel performansına ilişkin sorular ve genel görüşle ilgili sorulara katılımcılara 5'li likert olmak üzere Çok Kötü ile Çok İyi arasında yanıt vermeleri istenmiştir. Taş Han kullanıcılarının davranışsal performans açısından görüşleri için 5'li likert yanıt sistemi olmak üzere Kesinlikle katılmıyorum – Kesinlikle Katılıyorum arasında yanıtlar vermeleri istenmiştir.

Anket formundaki sorular; 1. kısımda kullanıcı kimliklerini (yaş, meslek, eğitim ve gelir düzeyi gibi) ve aynı zamanda kullanıcıların yapı ilgili görüşlerini saptamaya yönelik sorular, 2. kısımda yapının teknik performansa ilişkin sorular, 3. kısımda yapının işlevsel performansı ile ilgili sorular, 4. kısımda yapının davranışsal performansı ile ilgili sorular ve son olarak 5.kısımda kullanıcıların yapı ile ilgili duygu durumuna ilişkin sorular olmak üzere 5 bölümden oluşmaktadır. Anket formu genel anlamda sosyodemografik sorular ve yapının performansını ölçmeye yönelik sorular olmak üzere iki bölümden oluşturulmuştur. Yapılan anket sonuçları SPSS programı kullanılarak değerlendirilmiştir.

Anket, yapıyı kullanan 50 kişiyle 1 aylık bir süreçte görüşülmüştür. Anket formları kullanıcılar tarafından doldurulmuştur. Form sonuçları, SPSS (Statistical Packages for the Social Sciences) programı ile bilgisayar ortamında hazırlanmıştır. SPSS programında çalışmaya başlamadan önce formdaki sorular; Demografik Değişkenlerin Frekans Dağılımları, Katılımcıların Taş Han'a Ulaşım İlgili Görüşleri, Katılımcıların Taş Han'ı Kullanımı ile İlgili Görüşleri, Taş Han Kullanıcılarının Teknik Performans Açısından Yapı İçinde Yer Alan Mekanlarla İlgili Görüşleri, Taş Han Kullanıcılarının İşlevsel Performans Açısından Yapı İçinde Yer Alan Mekanlarla İlgili Görüşleri, Taş Han Kullanıcılarının Davranışsal Performans Açısından Yapı İçinde Yer Alan Mekanlarla İlgili Görüşleri- I, Taş Han Kullanıcılarının Davranışsal Performans Açısından, Yapı İçinde Yer Alan Mekanlarla İlgili Görüşleri-II, Kullanıcıların Genel Olarak Taş Han'la İlgili

Görüşleri konu başlıklarına göre ayrılarak gruplanmıştır.

Gruplandırmadan sonra ise, genel bilgilendirme soruları dışındaki sorular evet/hayır biçimindeki cevaplarda hayır=0, evet=1 olarak kodlandırılmıştır. Performans analizine yönelik sorularda ise cevaplara 1'den 5'e kadar kodlar verilmiş ve sonuçlar hem kişi hem de yüzdelik dilim olarak tablolarda belirtilmiştir.

Çalışmanın araştırılmasında tarihsel yöntem, yerinde inceleme, fotoğraflama, yazılı sözlü görüşmeler, literatür taraması, betimleme ve anket değerlendirme gibi yöntemlerden faydalanılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

TARİHİ BİNALARIN YENİDEN İŞLEVLENDİRİLMESİ

Bir kimsenin gördüğü Türk Dil Kurumu Sözlüğü'ndeki (2006) tanıma göre işlev, “Bir nesne veya iş, iş görme yetisi, görev, fonksiyon” dur. Doğan Kuban'ın Mimarlık Kavramları adlı eserinde ise “İşlev (fonksiyon), gereksinmelerin belirlediği istekler ve onların programlaştırması anlamına gelmektedir” (Kuban, 1989: 21).

İşlev, ilk olarak bir yapının parçalarının, tek veya tüm, yapının amacına uygunluğudur (Kuban, 1989: 21).

Burada kast edilen amaca uygunluk; hem plan, hem strüktürel hem de cephe özelliklerini ifade etmektedir. Yapının her bir elemanının bir fonksiyonu varsa, bu yapı ile işlevinin birbirine uygunluğunu gösterir (Selçuk, 2006: 8).

İşlev terimi, bazen de bir yapının farklı amaçlarla kullanılan kısımları arasındaki sıralamayı ifade etmektedir. Hatta yapıların işlevleri daha karmaşık hale geldikçe, yapıdaki kullanım alanları arasında bir sıralama ihtiyacı doğmaktadır. Bu sıralama ile yapının kullanım amacının birbirine uyuşması, işlev uygunluğu olarak bize yansımaktadır (Selçuk, 2006: 9).

Binanın kullanım amacından ötürü, konut, okul, hastane..., verilen isim haricinde, yapıya bu ismin verilmesinin sebebi öncelikli olarak “kendi” işlevidir. Bunlar, mimari iletişim sürecinin işlevleridir.

- Göndergesel işlev
- Estetik işlev
- Teritoryal işlev
- Anlatımsal işlev

• Uyarı işlevi olarak sınıflandırabileceğimiz bu kavramları; sadece mimarlık için değil diğer başka nesnelere için de söz etmek mümkündür (Altınoluk, 1998: 15).

Eski İşlev-Yeni İşlev: Yapılar döneminin; sosyal, kültürel, ekonomik şartlarından, gelenek ve göreneklerinden ve mimarisinden etkilenmektedir. Bu değişimle beraber yapıların ilk işlevi zamanla eskiyerek değişmiş veya gelişmiştir (Turhan, 2013: 12).

Yapılar inşa edilirken tasarlanan ilk işlevi yani ‘birincil işlev’ kullanımı değişirse bile zaman ve çevre şartları değişerek yapının işlev boyutunu ‘ikincil işlev’ şeklinde tanımlamaktadır (Altınoluk, 1998: 9). Hatta öyle ki zamanla verilen ikincil işlev bile eskiyip üçüncü hatta dördüncü işlevler yeni işlev olarak yapıya verilebilir.

İşlev kavramını “yeniden işlevlendirme” olarak açıklarsak bu kavram daha farklı şekilde değerlendirilmelidir. Korunması gereken anıtsal yapıların, zamanla mevcut işlevi kullanılamaz hale gelir. Yapıya yeni işlev verilerek yeniden kullanıma açılması ve yapının hayatın içine dahil edilmesi “yeniden işlevlendirme” kavramını açıklar. Alt başlıklarda “yeniden işlevlendirme” tanımı daha detaylı anlatılacaktır.

2.1. Yeniden İşlevlendirme Nedir?

Yeniden işlevlendirme zamanla kullanılmayan, işlevi eskiyen ya da çağa ayak uyduramayan tarihi yapıların, yeni bir işlev verilerek yeni bir amaç ya da eski işleviyle yeniden kullanılmasıdır.

İngilizce’de yeniden kullanım ifadesinin karşılığı ‘adaptive reuse’ dir. ‘Adaptive’, kelimesinin anlamı ‘uyabilen’ anlamındadır. ‘Reuse’ kelimesi ise ‘yeniden kullanım’ anlamına gelmektedir. Dolayısıyla ‘adaptive reuse’, yeniden adapte olabilen anlamına gelmektedir. Türkçe’de ‘adaptive reuse’ kalıbı yerine ‘yeniden kullanım’ ifadesi kullanılmaktadır.

Günden güne artan nüfus, değişen yaşam koşulları, gelişen ekonomi ile birlikte tarihi yapıların ve kentlerin kimliğini değiştirmektedir. Hatta tarihi binalar zamanla kendi işlevini kaybetmektedir. Bu durum sadece bizim ülkemizde değil bütün dünyada ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla kendi tarihi mirasını korumak isteyen ülkeler, koruma kavramına daha fazla önem vermeye başlamıştır. Ancak tarihi kent

dokusu gelişen ve değişen ekonomi, teknolojik sebeplerden ötürü tahrip olmaya karşı koyamamaktadır. Örneğin günümüzde saray, medrese ve kervansaray gibi yapılar şu an kendi işleviyle kullanılamamaktadır. Bu durumun sonucunda bu tarihi yapılar kendi özgün işlevleri dışında kullanılmaya başlanmaktadır. Eğer yeni bir işlev verilmediyse ya da onarım geçirmediyse bu yapılar, harap olmaktadır. bu açıdan bakıldığında yeniden kullanım tarihi yapıların yok olmalarını engellemek için bir amaç değil araç olmaktadır (Ahunbay, 2009: 97; Uğursal, 2011: 8).

İşlevini kaybeden, bakımsız kalmış ve onarılmamış yapılar çok kısa sürede tahrip olmaktadır. Rant kaygısı, kötü kullanım, doğa şartları yüzünden bozulan tarihi yapıları korumak için yeniden işlevlendirme alternatif bir çözüm olmaktadır. İşlevini yitirmiş tarihi yapıları yıkararak yok etmek yerine, yeniden kullanıma açarak yapıyı hayatın içine katmak ve ömrünü uzatmak; yeniden işlevlendirmenin ilk amacıdır. Tarihi yapılara gereken müdahaleler yapılarak yaşamın içine dâhil edilmesi aynı zamanda tarihin de sürekliliğini sağlamakta aynı zamanda ekonomik kazanç da sağlamaktadır (Architektur + Wettbewerbe, 1985; Uğursal, 2011: 9) .

Simgesel bir anlamı ve değeri olan tarihi binalar, uygun işlevler verilerek hayatın içine verimli bir şekilde katılmalıdır (Özer, 1979). Günümüzde tarihi anıtsal yapılara yeni işlevler verilerek kullanılmasına sık rastlanılmaktadır. Fakat tarihi yapılara yapılacak olan müdahalelerin sınırları kanunlar ile belirlenmiştir.

Venedik Tüzüğü'nün 5. maddesinde de “Anıtların korunması her zaman onları herhangi bir yararlı toplumsal amaç için kullanmakla kolaylaştırılabilir. Bunun için bu çeşit bir kullanım arzu edilir, fakat bu nedenle yapının planı ya da süslemeleri değiştirilmemelidir. Ancak bu sınırlar içerisinde yeni işlevin getirdiği değişiklikler tasarlanabilir ve buna izin verilebilir.” denilerek yeniden kullanımın ana hatları belirlenmiştir (Ahunbay,2009: 97) .

Tarihi binalara yeni bir işlev verilirken tarihi doku, mimari üslup ve insan varlığını da göz önünde bulundurarak korumak çok önemli olmakla birlikte; yapının tarihi değerinin ve kendine özgü özelliklerinin etkilenmemesi gerekmektedir. Yapıya eğer bir müdahalede bulunulacaksa, yapının hem içinde hem de dışında çok köklü değişiklikler gerektirecek işlevler verilmemesi gerekmektedir (Görgülü, 1989; Kuleli, 1998: 29).

Buradan hareketle bir anıta yeni bir işlev verilirken, eski kullanımına yakın ya da en azından eski kullanım ile yeni işlevin mekânsal kurgusu birbirine yakın olması gerekmektedir. En az müdahale ile günümüz koşullarına ayak uydurması gerekmektedir (Engin, 2009: 19). Yani tarihi yapıya en az müdahale ile hem çevresine hem de günümüz şartlarına uygun hale getirilmelidir.

Tarihi yapılara yeni işlev verilirken dikkat edilmesi gereken faktörleri beş ana başlık altında toplanmaktadır:

1. Tarihi yapının korunması gereken anıt özelliği; yapının taşıdığı değer ile hangi anıt grubunda yer aldığı en önemli etkenlerden biridir. Yapıya yeni işlev verilirken koruma derecesine bakılarak uygun işlev seçilmelidir.
2. Tarihi yapının mekânsal oluşumu; anıta verilecek olan yeni işlev ile anıtın eski işlevinin mekânsal kurgusu bağlantılı olmalıdır.
3. Tarihi yapının hacim boyutu; yapıya verilecek olan yeni işlevde, kullanılacak olan mekânların büyüklüklerinin yeni işlev için yeterli olması gerekmektedir.
4. Tarihi yapının işlevsel ilişki kurgusu; tarihi yapıya verilecek yeni işlevin, eski işleviyle benzer eylemler içermesi gerekmektedir (Yaldız, 2003: 31).

Buradan hareketle tarihi ve mimari önemi olan bir bina için verilecek yeni işlevin seçimi yapılırken oldukça dikkat etmek gerekmektedir. Eğer yanlış bir işlevlendirme yapılırsa binanın tüm tarihi ve mimari değeri yok olabilir (Yazıcı, 2010: 14).

Eğer tarihi binalara verilecek olan yeni işlev eski işleviyle çok farklı ise çok başka mekân ihtiyaçları ortaya çıkacaktır. Bu ihtiyaçlar tarihi binaya yeni ekler yapmayı zorunlu kılabilir. Çünkü geçmişten günümüze mekânların gereksinimleri değişmiş olacaktır. Örneğin; ısıtma, elektrik ve alt yapı hizmetleri için çeşitli eklemeler yapılabilir. Ancak bu eklentiler binayı yapısal olarak etkilememelidir. Fakat bu eklentiler yapılırken dikkat edilmesi gereken en önemli etken, bu eklerin geriye dönebilir olmasıdır. Yani yeni ekler yapıya zarar vermemeli; merdiven, saçak, sundurma gibi öğeler gerekirse kaldırılabilmesi gerekmektedir. Böylece eğer olumsuz bir koşul meydana gelirse yapının eski haline gelmesi gerekmektedir (Engin, 2009: 55; Kuban, 2000; Yazıcı, 2010: 14).

Çevresel özellikleri sebebiyle korunan bir yapıda yeniden işlevlendirme yapılacaksa; verilecek olan yeni işlevin, yapının dış cephesini bozmamasına özen gösterilmesi gerekmektedir. Bu tür yapılarda iç mekân düzenlemelerinde daha esnek davranılmaktadır. Fakat eğer iç mekân ve plan özellikleri açısından değer taşıyan bir yapı ise, yeni işleve yönelik düzenlemeler yerine, tarihi yapının anılarını sürdüren tasarımların yapılması uygun görülmektedir (Ahunbay, 2009: 98).

Yeniden yapmak yerine elimizdeki mevcut binaları yeni işlevlerle hayata kazandırmak işgücü, malzeme ve ekonomik olarak tasarruf sağlar. Binaların fiziki olarak ölmesi ya da kullanım dışı kalmasının önüne geçilmesi gerekmektedir. Bu açıdan düşünülürse yeniden işlevlendirme binaların bir tüketim malı olarak düşünülmesini de engellemektedir (Yazıcı, 2010: 14).

Bu tezde yeniden kullanımın tanımı; tarihi, kültürel ve mimari değeri olan yapıların, özgününü bozmadan yapılacak onarımlardan sonra, yapıya uyarlanabilecek en uygun yeni bir işlev vermektir.

2.2. Tarihi Binaların Yeniden İşlevlendirilmesini Gerektiren Nedenler

Gelişen teknoloji ile birlikte tarihi kent dokuları günümüz koşullarına uyum sağlayamamaktadır. Tarihi yapıları korumak ve yapının çevresini canlı tutmak için, yapıya yeni bir işlev vermek gerekmektedir. Fakat tarihi yapılara yeni bir işlev verilirken; tarihi kent dokusuna, insan kullanımlarına ve mimari dokuya dikkat edilmelidir (Görgülü, 1989; Yıldız, 2003: 24).

Fiziksel olarak katı ve elle tutulur bir öge olan mekânların soyut ve değişken bir özellik taşıyan toplumsal yapıyla etkileşim içindedir. Yapılar, günümüzün değişen sosyal, ekonomik ve kültürel şartlarına cevap vermekte zorlanmaktadır. Bu zorluklar sonucunda işlevi eskimiş olan ve henüz yapısal ömrünü tamamlamamış yapılar, yeni bir işlev verilerek kullanılmaya devam edilmelidir (Göçer, 2003: 81; Selçuk, 2006: 17).

Esas işlevini kaybetmiş fakat fiziksel olarak ayakta olan tarihi yapılara yeni bir işlev verilerek kullanılmaya devam edilebilir. Fakat yeni işlev ile eski işlevin hem mekânsal hem de yapısal olarak birbiriyle uyum sağlaması gerekmektedir (Büyükarıslan, 2013: 4).

Tarihi yapıların yeniden işlevlendirilmesi, yeni ile eski arasında bir bağlantı olarak düşünülmektedir. Yapılacak olan yeniden işlevlendirme çalışmaları sayesinde, o tarihi doku aslında yeniden “değer” lenmiş olacaktır (Arabacıoğlu, Aydemir, 2007: 210).

Tarihi bir yapı için yeni işlev belirlenirken bir takım faktörler göz önünde bulundurulmalıdır. Bunlar; tarihi nedenler, çevresel nedenler, sosyal ve kültürel nedenler, ekonomik nedenlerdir. Tezin bu bölümünde, alan çalışmasına geçmeden önce bu faktörler irdelenecektir.

2.2.1. Tarihsel ve Kültürel Nedenler

Kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılması önemli bir problemdir. Tarihi binalar yapıldıkları dönemin; kültürel, ekonomik ve sosyal özelliklerini yansıtır. Aynı zamanda kullanıcıların yaşam tarzları, yapıldıkları dönemin mimari üslubunu da bizlere aktarır. Buradan hareketle; yapılar toplumların geçmişteki tüm bilgilerini bize aktaran somut kaynaklardır diyebiliriz. Önemli olan sadece tarihi korumak değil, tarihin korunarak geçmişle günümüz birleştirilerek hayatın içinde, yaşanabilir ve canlı mekânlar oluşturmaktır. Böylece hem kültür hem tarih iç içe bütünleşik bir şekilde gelecek nesillere aktarılacaktır (Yaldız, 2003: 26).

ICOMOS (International Council on Monuments and Sites) Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi’nde koruma değerleri bölümünde: “Tarihsel değer iki ölçüte bağlı olarak anlaşılmaktadır:

1. Yapı ya da yapı gruplarının tarihsel önem taşıyan bir “olay”, kişi ve/veya kurumla ilişkili olması;

2. Kentsel, kırsal, endüstriyel miras ögesinin eskiliği.” (ICOMOS Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi ‘2013’).

Mekânların kullanımına bakıldığında, toplumun o dönemdeki kültürünü yansıtmaktadır. Tarihi yapıların “eski” olarak tanımlanması, hem fiziksel olarak hem de işlevsel olarak eskime anlamına gelmektedir (Arabacıoğlu, Aydemir, 2007: 205).

ICOMOS Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi tanımlar bölümünde kültürel miras, “geçmişten bugüne ulaşmış, insanların sahiplik bağı içinde olmaksızın

sürekli değişim halinde olan değerlerinin, inançlarının, bilgilerinin ve geleneklerinin bir yansıması olarak betimlenen somut ve somut olmayan tüm varlıklardır.” şeklinde ifade edilmektedir (ICOMOS Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi ‘2013’).

Tarihi binalara, sadece gelir getirecek bir araç olarak bakmak yerine; bu yapıların kullanılarak gelecek nesillere aktarılacak birer kültürel miras olarak bakılması daha doğru olacaktır (Altınoluk,1998: 19).

2.2.2. Çevresel Nedenler

Burra Tüzüğü’nün “Mevki” başlıklı 9. Maddesinde “Bir yerin bulunduğu mevki, onun kültürel öneminin bir parçasıdır.” şeklinde belirtilmiştir (The Burra Charter, 2013). Buradan yapı ile çevre arasında ayrılmaz bir bağ olduğunu anlamaktayız.

Yapılar, mekân kurgusu, mimari özellikleri, yapım şekli ve çevresiyle bir bütün halindedir. Yapıya verilecek olan ‘uygun’ işlevi, tarihi yapının bulunduğu yakın çevresiyle beraber düşünüldüğünde ancak yaşanabilir bir mekân haline gelecektir. Eğer çevresi düşünülmeden yapıya bir işlev verilirse, yapı yeterli ilgiyi göremeyecek ve yine istenilen amaca ulaşamayacaktır (Yıldırım, 1999; Ersen, 1992).

Değişen toplumsal yapı, gelişen teknoloji ve ekonominin de etkisiyle tarihi yapılar çeşitli ihtiyaçlara cevap veremez hale gelmektedir. Dolayısıyla yapı ve çevresinde çeşitli işlevsel değişimler meydana gelmektedir. Bu değişimler sonucu yapıya yeni bir işlev verilmesi gerekecektir. Ancak yapıya yeni bir işlev verilecekse, yapının devamlılığı için, yapının çevresiyle birlikte düşünülerek yeni bir tasarım yapılması gerekmektedir. Bu sayede yapı, çevresindeki değişimlere ayak uydurabilecek ve tarihi devamlılık sağlanmış olacaktır (Emre, 2008: 40; Gökçe, 2018: 37; Utku, 2015: 16).

2.2.3. Sosyal Nedenler

Toplumların sosyal yapıları günden güne değişmektedir. Gelir düzeyi, gelenek ve görenekler, mesleki farklılıklar, yaş aralığı, hızlı kentleşme ve sanayileşme gibi faktörler sadece sosyal yapıyı değil mekânsal gereksinimleri de değiştirmektedir. Değişen sosyal yapı ile birlikte tarihi yapılar ilk günkü işlevini

kaybetmekte ve yeni bir gereksinime cevap vermesi gerekmektedir (Erdiñ, 2002: 23; Utku, 2015: 13).

Mimari eserler sosyal ve kültürel değerlerin somut birer yansımasıdır. Yaşam şartları her şeyi değiştirdiği gibi mimari yapıları da etkilemektedir. İlk günkü işlevini koruyamayan tarihi yapıların, sosyal ve kültürel durumlarının gelecek nesillere aktarılması ve yapıya yeni bir işlev verilerek hayatın içine katılması çok önemlidir (Kona, 2015: 18).

Sonuç olarak tarihi yapının çevresinde sosyal nedenlerden ötürü meydana gelen bu değişimler yapıların yeni ihtiyaçlara cevap verememesine neden olmakta ve sonunda bu yapıların terk edilmesine kadar gitmektedir. Buradan hareketle yıpranan bu yapıların yaşayan mekânlar olması için yeniden işlevlendirilmeleri gerekmektedir.

2.2.4. Ekonomik Nedenler

Tarihi yapıların yeniden işlevlendirilmesi, sadece kültürel ve sosyal yaşamın gelecek nesillere aktarılması değil, aynı zamanda ekonomik de olmaktadır. Yeni bina yapmak yerine mevcut binalara yeni işlev verilip kullanmak; hem enerji hem malzeme, hem de ekonomik olarak daha az maliyetli olacaktır. Dolayısıyla yeniden yapmak yerine mevcut binayı kullanmak daha tasarruflu olacaktır (Altınoluk, 1998: 20; Yıldız, 2003: 29).

Gelişen kentlerde artan nüfus ve turizmin de etkisiyle tarihi kent merkezleri ilk günkü kullanımını yitirmektedir. Örneğin Şişli, Beyoğlu ve Galata gibi bölgeler zamanla hem ticari hem de turistik ve eğlence mekânları gibi amaçlarla kullanılmaya başlamıştır. Ekonomik nedenler tarihi yapıların işlev dönüşümünü mecbur hale getirmektedir (Selçuk, 2006: 21).

Dünyadaki sınırlı enerji kaynakları ve malzemeler düşünöldüğünde, tüketim ne kadar az olursa çevre ve dünya için o kadar iyi olduğu görölmektedir. Bu açıdan bakıldığında yeniden işlevlendirme çevresel bir tartışma konusu da olmaktadır. Yapıları birer tüketim malı olarak değil, dönüştürülebilir birer olgu olarak düşünölmelidir. Binaların yıkılması hem malzeme hem enerji kaybına sebep olmaktadır. Dolayısıyla tarihi yapılar korunurken aynı zamanda enerji de korunmuş olmaktadır (Latham, 2002).

2.3. İşlev Değişikliğiyle İlgili Yasal Yaklaşımlar

Tarihi yapılara yeni işlevler verilmesi geçmişten günümüze kadar gelen bir uygulamadır. Yaşamlar değiştikçe ve çağın koşulları geliştikçe tarihi yapılar o günün koşullarına ayak uyduramamış ve yeni bir işlevle kullanma gereksinimini ortaya çıkarmıştır. Bu işlev değişimleri elbette belirli yasalar çerçevesinde yapılmaktadır.

Madrid Konferansı Tavsiye Kararları: Altıncı Uluslararası Mimarlar Kongresi (RIBA, 1904) 3.maddede;

“Mimarlığın temellerinde güzellik ve işe yararlık esas olduğu için kullanılabilirliklerini devamlı hale getirecek şekilde onarılmalıdır.” denmektedir.

1930’larda başlayıp ve 1960’lara kadar devam eden bir süreç sonucunda, kültürel bir değeri olan her ürün ‘geleceğe bir miras olarak korunmalıdır’ düşüncesiyle uluslararası anlaşmalar sağlanmıştır (Yaldız, 2003: 21)

1931’de Atina’da Toplanan Tarihi Anıtların Korunmasıyla İlgili Mimar Ve Teknisyenlerin I.Uluslararası konferansında;

“Tarihi yapıların hayatta kalabilmeleri için kullanılabilirler. Ancak kullanılırken estetik ve tarihi kimliklerine saygılı bir amaca yönelik olmalıdır.”

1931’in 4. Maddesinde:

“Yaşamakta olan yani kullanılan anıtlar, yapıya hasar verecek ve özgün işlevinden uzak bir kullanımı olmamalıdır.”

Mayıs 1964’te yayımlanan Venedik Tüzüğü’nün 5. Maddesinde:

“Anıtların korunması, her zaman onları herhangi bir yararlı toplumsal amaç için kullanmakla kolaylaştırılabilir. Bunun için bu çeşit bir kullanma arzu edilir, fakat bu nedenle planı ya da süslemesi değiştirilmemelidir. Ancak bu sınırlar içerisinde fonksiyon değişikliğinin gerektirdiği değişiklikler tasarlanabilir ve buna izin verilebilir” (Erder, 2007: 240)

1975 Amsterdam Bildirgesinde:

“Tarihi yapılara, kendi mimari özelliklerine dikkat edilerek, günümüz şartlarına uygun işlevler verilmeli ve yaşamaya devam etmeleri sağlanmalıdır.”
Denmektedir.

ICOMOS Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü 1999, Uygulama İlkeleri Madde 5'te:

“ Yeni işleve uyarlama “geleneksel yapıların yeni işlevlere uyarlanması ve yeniden kullanımlarında, yapıların kabul edilebilir bir yaşam standardına yükseltilirken, bütünlüğü, karakteri ve biçimi saygı görmelidir. Eğer geleneksel mimari biçimler hala kullanılıyor ise müdahaleler toplumun kabul edebileceği bir etik kurallar çerçevesinde yapılabilir,” denmektedir.

Türkiye’de koruma kavramı 16.06.2005 tarihi ile kabul edilmiş, Tarihi ve Kültürel Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak kullanılması hakkındaki yasayla kanunlaştırılmıştır. 1995 yılında alınan koruma ilkelerinde, tarihi yapılara yeni bir işlev verilecekse, yapılacak olan müdahale ve eklerin kurul görüşüne bağlı olarak yapılacağı ifade edilmektedir (Uğursal, 2011: 11).

Buradan hareketle tarihi binalar işlevlendirilirken temel prensip, yapılacak olan müdahalelerin geriye dönük olmasıdır. Yapıların, mimari üslubuna bağlı olarak, süsleme detaylarının onarılması ve yapının kendi işlevine ve tarihi dokuya uygun bir işlev verilmesi uygun görülmüştür. Mevzuatlarda kesin bir tanımla olmamakla birlikte yeniden kullanım, ülkemizde ve uluslararası platformlarda son dönemde fazlasıyla kullanılmaktadır (Kuban, 2000; Uğursal, 2011: 11).

2.4. Yeniden Kullanım Sürecinde Değerlendirme

Kullanım sürecinde değerlendirme mevcut yapıyı; gözlem yapma, görüşme ve farklı yöntemleri kullanarak, yapının performans değerleri ve olması gereken değerleri karşılaştırıp gelecekte yapılacak olan binaların daha verimli çalışmasını sağlamak amaçlı yapılan bir değerlendirme çalışmasıdır (Dinç, 1999; Göktekin, 2002: 3).

Bir başka tanım olarak kullanım sürecinde değerlendirme, yapı inşa edilip bittikten ve bir süre kullanıldıktan sonra, yapıyı çevrenin incelenmesi sürecidir. Kullanım sürecinde değerlendirmede esas önemli nokta, kullanıcılar ve onların gereksinimleridir. Dolayısıyla geçmiş tasarım kararları ve yapının performans analizlerinin detaylı bir şekilde sorgulanmasını sağlamaktadır. Bu detaylı araştırmalar, gelecekte daha iyi ve daha verimli çevreler oluştururken tasarımcılara temel oluşturmaktadır (Preiser et. all, 1988).

KSD bina kullanıcı merkezli olduğu için değerlendirme sonucunda ortaya çıkan bilgilerle; mevcut yapıdaki eksikliği gidermek veya yapılacak olan benzer işlevdeki binalardaki kullanıcılar için daha verimli yapılar ortaya çıkmasını sağlamak olarak değerlendirilmektedir (İnce, 2006: 5).

Kullanım sürecinde değerlendirme, sadece mimarlıkta değil aynı zamanda bir yöntem geliştirmeye çalışan profesyonel sorumluluk şeklidir. Bu süreç ise, binanın tasarımı ve gelecekteki planlaması arasındaki bağıdır (Sanoff, 1992, s.31).

KSD'nin amaçları ise şunlardır:

- Mevcut sorunları geri dönüşümlerle (feedback) çözmek,
- Mevcut yapıların iyileştirmesinin yapılması,
- Kullanım sürecinde performansını belirlemek,
- Yeni tasarımlar için binaların ihtiyaçlarını belirlemek,
- Tasarım kriterlerine kaynak olmaktır (Preiser et. all, 1988).

Bu amaçlar doğrultusunda yapılan çalışmalar bina kullanıcıları ile çevre arasındaki uyumu artırmaya yönelik çalışmalardır. Toplum ile çevre arasında ayrılmaz bir bağ bulunmaktadır. Çevrenin insan üzerindeki negatif etkisinin azaltılması; zaman, toplum, ekonomi ve kültür ile birlikte geliştirilmesi yaşanılabilirliğin temel özelliklerinin sağlanması temel amaçtır (Preiser, 1991).

Kullanım sürecinde değerlendirme, fiziki çevrenin performans ölçümleriyle birlikte gelişmesini sağlamaktadır. Bu gelişmenin olumlu yönde ilerlemesi için, tüm çevre verilerinin birlikte incelenmesi kullanım sürecinde değerlendirmenin esas amacıdır (Yaldız, 2013: 63).

KSD yöntemi ile değerlendirme binanın performans elemanlarına göre yapılmaktadır. Bu performanslar; işlevsel, teknik ve davranışsal olarak üç ana başlık altında toplanmaktadır. Bu sonuçlara göre bulunan veriler, mimari programlarda kullanılmakta olan temel girdilerdir (Dinç, 1999).

Sanoff (1977) performans kriterlerini işlevsel, simgesel, ekonomik ve yapısal olmak üzere 4 ana grupta incelemektedir. Preiser (2005) ise bu performans kriterlerini 5 grupta incelemektedir. Bunlar; ekonomik, çevresel, fiziksel, fonksiyonel ve servis performanslarıdır.

2.4.1. Teknik Performans

Teknik performans, strüktür, elektrik, deprem dayanımı, yangına karşı dayanım, aydınlatma, akustik, dış duvarlar, çatılar, havalandırma, ince yapı, temizlik, güvenlik gibi yaşamı daha konforlu ve sağlıklı hale getiren konuları barındırır.

Teknik performans kapsamında mekândaki gürültü ve aydınlık seviyeleri, bozulmalar, yük kapasitesi gibi konular ele alınır (Yaldız, 2013: 70).

2.4.2. İşlevsel Performans

İşlevsel performans kullanıcıların eylemleri ve organizasyonu ile ilgilidir. İnsan faktörleri, sirkülasyon, depolama, ergonomi, iletişim, esneklik, iş akışı, kullanım ve özelleşme gibi konuları kapsar. Yapının kendi kullanım sürecindeki değerlendirmelerinde ölçüm ve gözlem gibi birçok yöntem kullanılır (Göktekin, 2002: 6; İnce, 2006: 6).

Bu performans türü, bina organizasyonu olarak da tanımlanmakta ve bina kullanıcılarının binadan memnun kalması amaçlanmaktadır. Kullanıcıların memnuniyeti ise binanın yaşanılabilirliğinin göstergesidir (Dinç, 1999).

2.4.3. Davranışsal Performans

Bu performans insan davranışı ile doğrudan ilişkilidir. Kalabalık, mahremiyet, bina kullanımı, mekânsal seçim, anlam ve çevresel algı, yönlenme gibi konuları içermektedir. Değerlendirmelerinde ise gözlem ve görüşme gibi teknikler kullanılmaktadır (Göktekin, 2002: 7; İnce, 2006: 6).

Davranışsal performans değerlendirmesi sosyal performans olarak da kullanılmaktadır. Bu değerlendirmede esas olan kriterler, konfor, sağlık ve kullanım güvenliğidir (Lützkendorf ve ark., 2005). Bina kullanıcılarının eylemleri ile fiziksel çevreyi ilişkilendiren davranışsal performans değerlendirmesi; bu çevreyi kullananların, binanın tasarımından sosyal ve psikolojik olarak nasıl etkilendiği konusunu da içermektedir. Aynı zamanda işlevsel uzaklık ve kullanım arasındaki ilişki ve sirkülasyon alanlarının yönlendirmesinin sosyal etkileşimi ne yönde etkilediği gibi konuları da ele almaktadır (Karagenç, 2002: 68).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KAHRAMANMARAŞ KENTİNİN FİZİKİ ÇEVRE ÖZELLİKLERİ VE TARİHSEL GELİŞİMİ

Kahramanmaraş ve çevresinin tarih öncesi dönemlerden günümüze kadar uzun bir geçmişi bulunmaktadır. Son dönemlerde yapılan arkeolojik çalışmalar sonucunda 14 - 16 bin yıllık bir geçmişe sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Bu belgeler sayesinde bölgede ilk yerleşmelerin Paleolitik Çağda başladığı ortaya çıkmaktadır.

3.1. Coğrafi Özellikler

Kahramanmaraş'ın bir kısmı Akdeniz bir kısmı ise Doğu Anadolu Bölgesi'nde kalmakta, 37° 11' ve 38° 36' kuzey enlemleriyle 36° 15' ve 37° 42' doğu boylamları arasında yer almaktadır. Yüzölçümü 14.327 km² dir. Toplam 11 ilçesi vardır. Bunlar; Afşin, Andırın, Çağlayancerit, Dulkadiroğlu, Ekinözü, Elbistan, Göksun, Nurhak, Onikişubat, Pazarcık, Türkoğlu'dur (URL-1).

Kahramanmaraş, doğuda Adıyaman, Malatya, Gaziantep; güneyde Gaziantep Merkez ve İslahiye; batıda Adana, Osmaniye ve Kayseri; kuzeyde ise Sivas ile çevrilidir (Şekil 3.1).

Şekil 3.1. Kahramanmaraş'ın Türkiye'deki Konumu (solda) (URL-2), Kahramanmaraş'ın İlçeleri (sağda) (URL-3).

Yüzey Şekilleri: Kahramanmaraş 14.327 km²'lik yüzölçümüyle 11. , nüfusa göre ise 18. büyük ilidir. Deniz seviyesinden 568 m. yüksekte ve kuzey kesimleri dağlıktır. Yüzey şekilleri Güneydoğu Torosların uzantısı olan dağlardan ve çöküntü

ovalardan oluşmaktadır. Dağların yüksek kısımları genellikle çıplaktır. Alt kesimleri ise ormanlarla kaplıdır (Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Arşivi, 2014: 20).

İklimi: Akdeniz, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinin kesişiminde yer alan Kahramanmaraş, bu üç farklı tip bölgenin ikliminden de etkilenmiş ve “Bozulmuş Akdeniz İklimi” ne daha yakın bir iklimi vardır. Güneyinde Akdeniz, kuzeyinde kara iklimi görülür. Yazları sıcak, kışları ise soğuk geçmektedir. Geçiş bölgesi olması nedeniyle iklim koşulları sürekli farklılaşmaktadır (Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Arşivi, 2014: 20).

Topografik yapının değişken olması iklimi de etkilemektedir. İlin denize uzaklığı ve yükseltiler nedeniyle tam anlamıyla Akdeniz iklim özelliklerini taşıyamamış ve değişikliğe uğramıştır. Şehir merkezinde Akdeniz iklim özellikleri görülse de, daha yüksek yerlerde karasal iklim etkileri görülmektedir (Çobanoğlu, 1998: 171).

Bitki Örtüsü: 800-1000 metreye kadar Toros Dağları'nın Akdeniz'e bakan yamaçlarında bulunan bitki toplulukları Akdeniz iklimine uymaktadır. Yaygın olarak kızılçam ormanları görülmektedir. Aynı zamanda menengiç, karaçalı, kermez meşesi de bulunmaktadır (Karlıklı, 1998: 27).

3.2. Sosyal ve Ekonomik Yapı

Harun Reşid ve oğulları döneminde Maraş tamamen İslamlaşmıştır. Müslüman halk için şehirde camii ve mescidler inşa edilmiştir. Bu süreçten sonra şehir Bizans, Ermeni ve Moğollar'ın eline geçmiştir. Onlar da bu bölgede yaşayan Müslüman nüfus bırakmamışlardır (Koç, 2010: 295).

1920 yılındaki şehir haritasına bakıldığında, işaretlenmiş kiliseler görülmektedir. Bu da Milli Mücadele dönemine kadar şehirde Ermenilerin yaşadığını göstermektedir (Şekil 3.2). Selçuklu Dönemine kadar Maraş'ta Ermeni nüfus oldukça fazla bulunmaktadır. Hatta öyle ki şehir Ermeni valiler tarafından yönetilmiştir. Selçuklulardan sonra Dulkadiroğlu Beyliği dönemi ile Türkleşme hız kazanmıştır (Koç, 2010: 295; Eyicil, 2009).

ihtiyacının %12.5 'i karşılanmaktadır. Bu da şehrin ekonomisine önemli ölçüde katkı sağlamaktadır (Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Arşivi, 2014: 22).

3.3. Kentin Tarihsel Gelişim Süreci ve Mekân Oluşumu

Kahramanmaraş Adının Kaynağı:

Maraş'ın adı Maraj, Markasi, Marasion, Margas, Margaji, Marah, Maraksium, Marassion ve Mer'aş gibi farklı şekillerde söylenmiş ve kökeni ve ne anlama geldiğine dair farklı görüşler bulunmaktadır. Görüşlerden birine göre, Hitit komutanlarından olan Maraj'ın şehri kurması üzerine şehre Maraj adının verildiği söylenmektedir (Gökhan, 2019: 46).

Yedi bin yıl önce insanlar küçük köylerde yaşarken, Maraş iki bin kişinin yaşadığı yer "Halaf" olarak geçmektedir (Oksay, 2010: 53).

Maraş adına ise ilk defa Hitit İmparatorluğu döneminde (M.Ö. 2000-1200) rastlanmaktadır. O dönemi yansıtan tarihi belgelerde ise Maraş, Markasi şeklinde geçmektedir. "Maraş Arslanı" ismiyle geçen aslan heykeli üzerindeki Hitit yazılarından, Maraş'ta kurulan bir Geç Hitit Devleti olduğu ve adının da 'Gurgum' olduğu anlaşılmaktadır (Maraş İl Yıllığı, 1967: 74), (Şekil 3.3) .

Şekil 3.3. Maraş Arslanı (Kahramanmaraş Arkeoloji Müzesi)

Asurlulara ait kitabelerde Maraş ismi "Margasi" Markasi şeklinde geçer. Maraş (İ.Ö.1.) Romalıların eline geçtikten sonra, şehre Roma İmparatorunun adı olan Germanikos'a ithafen "Germanicia" adı verilmiştir. Bizans kaynaklarında ise Maraş adı, "Marasin" ve "Marasion" olarak geçmektedir (Ramsay, 1961: 345; Gökhan, 2008: 2).

637’de şehir Müslümanlar tarafından fethedildikten sonra Hititler Dönemi’ndeki adını alıp “Maraj” olarak söylenmeye başlamıştır. Ancak Arap alfabesinde “j” harfi olmadığı için şehir “Mer’aş” olarak anılmaya başlar. İsmine dair birçok rivayet olmasına rağmen “Maraş” kelime anlamı tam olarak bilinmemektedir (Darkot, 1993: 312).

İstiklal Savaşı’nın öncülüğünü yaptıkları için, 1920’de Maraş, Antep ve Urfa’ya unvanlar verilmiştir. Maraş’a “Kahraman” unvanı verilmiştir. 1973 yılından itibaren şehrin adı “Kahramanmaraş” olarak değişmiştir. Kaynaklarda Maraş’a önce “Şanlı” unvanının verildiği geçmektedir. Ancak Maraş’a “Kahraman” unvanının verilince Urfa’ya ise “Şanlı” unvanının verildiği söylenmektedir (Özdenören, 2010: 11).

Tarih Öncesi Devirlerde Maraş:

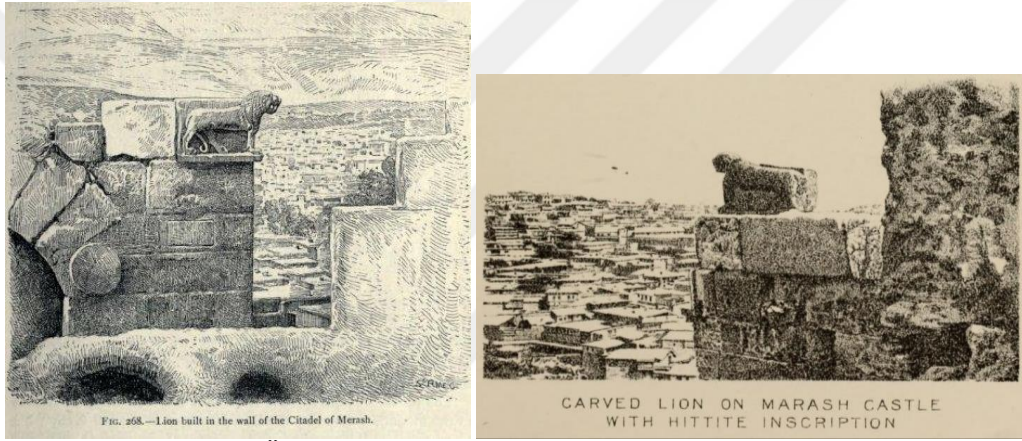
Maraş ve çevresinde tarih öncesine dair çok fazla bilgi elde edilememiştir. Bölgedeki pek çok höyükte kazı çalışması yapılmamıştır. Maraş’ın 35 km güneyindeki Domuztepe Höyüğü’nde M.Ö. 8000 yılına dayanan arkeolojik kalıntılar bulunmuştur. Buradaki kazılardaki çıkan bulgularla Suriye’deki Tell-Halaf Höyüğü’ndeki arkeolojik bulgular birbirine benzediği için “Halaf Çağı” olarak bahsedilen bir medeniyetin burada yaşadığı düşünülmektedir. Domuztepe’deki kazılarda seramikler, mühürler ve çeşitli eşyalar bulunmuştur. Bu eşyalar üzerinde bitki, hayvan ve insan çizimleri bulunmaktadır. Bazı mezarlarda birçok insan iskeleti bulunmuş bu da insanların ölümlerini gömdükleri hakkında bize bilgi vermektedir (Eyicil, 2009: 21; Kahramanmaraş Müzesi Tanıtma Kataloğu, 1996; Campbell, 2010: 122).

Hititler Dönemi:

Hititler İ.Ö. 2000 yılı başlarında önemli bir devletti. Maraş ve çevresinin bu dönemde kurulduğu bilinmektedir. Maraş’ta Elbistan Ovası, Kültepe ve Mezopotamya arasında ticari bir geçiş noktasıdır. Bu bölgedeki birçok höyükten çıkarılan arkeolojik bulgular, Asur Koloni Çağı’nda bu bölgenin önemli bir alan olduğunu ve Mezopotamya ve Anadolu arasında bir geçiş sağladığı anlaşılmaktadır (Konyar, 2010: 133; Canpolat, 1945: 18).

Geç Hititler Dönemi:

Hititler yıkıldıktan sonra yerine kurulan Genç Hitit Devletlerinden biri olan Gurgum Şehir Devleti Maraş çevresine hâkim olmuştur. Devletin başkenti ise Markasi'dir. Geç Hitit Devleti'ne ait ve Maraş'ta iki adet hiyeroglif yazılı taş kabartma mevcuttur. Biri şu anda şehir müzesinde bulunan "Fırtına Tanrısı Kabartması" dır. Arkasında bulunan yazı hala anlaşılammıştır. Diğeri ise "Maraş Arslanı" olarak geçen heykeldir. Bu heykel üzerindeki yazılar tamamen anlaşılmaktadır. Üzerindeki yazılardan ise Maraş'ta kurulan Geç Hitit Devleti'nin adının Gurgum olduğu anlaşılmaktadır (Gökhan, 2008: 27; Maraş İl Yıllığı, 1967: 74), (Şekil 3.4) .

Şekil 3.4. Cumhuriyet Öncesi Maraş Kalesinden Bir Görünüm. (Alparslan, 2018:3-4)

Asurlular Dönemi (M.Ö. 720 - 612) :

İ.Ö. 8. yüzyıl sonlarından itibaren Maraş ve civarı Asur egemenliğine girmiştir. II. Sargon Dönemi kayıtlarda Gurgum Asur egemenliğinde Asurlu yöneticiler tarafından yönetilmekteydi. Yazıtlarda ise Gurgum, Asur Devleti'nin bir eyaleti ve Markaşi olarak geçmektedir (Konyar, 2010: 145).

Medler-Persler Dönemi (M.Ö.612 - 333):

Maraş Asurlulardan sonra Medler'in hâkimiyeti altına girmiştir. Medler ise Asurlardan kalan her şeyi tahrip edip yağmıyorlardı. Bu durum bölgede kalıcı bir uygarlık olmasına da engel oluyordu. Ekonomik düzenleri yağmacılığa dayanan Medler, İ.Ö. 522-485 döneminde Persler'e yerini bırakmıştır. Persler farklı eyaletlere bölünmüş, Maraş ise bu bölünmede Kapadokya Satraplığı'nda yer almıştır. Bu dönemde Maraş Markasi olarak anılmaktadır (Günaltay, 1987: 4; Karlıklı, 1998: 45).

Makedonyalılar Dönemi (M.Ö. 333 – 323) :

Kapadokya Satraplığı hâkimiyetinde olan Maraş M.Ö. 333 yılında İskender İmparatorluğu'na bağlanmıştır. Makedonya İmparatoru Büyük İskender M.Ö. 333 yılında Pers İmparatoru III. Darius'a Issos'ta (Ayas-İskenderun) yenmiş ve bu devleti yıkmış, Maraş'ı da hakimiyeti altına almıştır. Böylece Maraş şehri Helenizm Uygarlığı'na bağlanmıştır. Afşin ve Göksun'da bu dönemlerden sikke, sütun başları ve heykeller bulunmuştur. Büyük İskender ölünce (M.Ö. 323) Makedonya İmparatorluğu generaller tarafından paylaşılmıştır. Maraş ise İskender'in generallerinden olan Selefkus'a kalmıştır (Gregory, 1999: 108; Paksoy, 1963).

Büyük Roma İmparatorluğu Dönemi (M.Ö. 64 – M.S. 395):

Maraş İ.Ö. 64 yılına kadar Selefkuslara bağlı kalmıştır. Bu krallığın merkezi olan Antakya'yı Romalılar ele geçirince Maraş şehri de Roma İmparatorluğu'na geçmiştir. Roma İmparatorluğu Dönemi Kommagenesi'nde en önemli dört kent vardır. Bunlar Samosata (Adıyaman'da Samsat), Germanikeia (Kahramanmaraş), Perrhe (Adıyaman'da Pirin) ve Dolikhe (Gaziantep'te Dülük) dir. Komagene'nin en dört büyük kentinden biri olan Germanikeia Maraş'tır (Tekin, 2010: 167).

Germanicia Antik Kenti Roma İmparatorluğu Dönemi'nden kalmıştır. Bu mozaikler o dönemdeki sosyal, kültürel ve ekonomik durumu yansıtmaktadır. Aynı evlerde yaşadığına dair de bilgiler edinmekteyiz (Ersoy, 2010: 191), (Şekil 3.5).

Şekil 3.5. Germanikeia Mozaiklerinde Bir Ev (Solda), Mozaikten Bir Kesit (Sağda), (URL-4).

Bizanslılar Dönemi (M.S. 395 – 1086):

M.S. 395 yılında Doğu Roma İmparatorluğu doğu ve batı olarak ikiye ayrılmıştır. Maraş ise Balkanlar, Anadolu ve Suriye'yi de kapsayan Bizans

İmparatorluğu'na geçmiştir. Bu dönemde de önemi korumuş ve adı Germanikeia olarak geçmektedir (Gregory, 1999: 161; Ostrogorsky, 1999: 146).

İslam Medeniyetleri Dönemi:

İ.S. 637'de Maraş'ta yaşayan Hristiyan halk, Suriye'nin fethinden sonra şehri Müslümanlar'a vermiştir. Daha sonra İslam ordulara Maraş'ta garnizon kurmuş ve burayı askeri üs olarak kullanmışlardır. Askeri üs olmak dışında pazarları ve ticaretiyle ön plana çıkan kent bu özellikleri sayesinde kozmopolit bir nüfusa sahipti (Eger, 2012: 110-119; Kaya, 2005: 305).

İ.S. 661 yılında İslam tarihinde yeni bir dönem başlamış olup Emeviler Hilafeti ele geçirmiştir ve Suriye'nin kuzeyine seferlere başlamıştır. İ.S. 683'te Halife Yezid ölmüş ve Bizanslılar Maraş üzerine tekrar akınlar başlatmıştır. Bunun üzerine Müslümanlar şehri terk ederek şehir tekrar Bizanslılar'ın eline geçmiştir. Halife Abdülmelik Dönemi'nde Maraş yeniden fethedilmiştir (Aladağ, 2009: 14-19; Kaya, 2005: 336).

Abbasiler İ.S. 750 yılında halifeliği ele geçirmiştir. 754 yılında Bizanslılar'ın kontrolüne geçmiş, buradan da devam edip Adana civarına kadar çekilmişlerdir. Bu dönemde ise Abbasi halifesi Harun Reşid, Maraş'ı tekrar inşa ettirmeye başlamıştır. Maraş bölgesinde Arap-Bizans çatışmaları İ.S. 950 yıllarından sonra tekrar hızlanmıştır.

Selçuklular Dönemi:

Malazgirt Savaşı'ndan sonra Türkler Anadolu'ya girince Bizanslılar Maraş ve çevresine Ermenileri yerleştirmiştir. Hatta Bizans'a bağlı Ermeni valiler yönetmiştir. 1086 yılında Emir Buldacı Maraş bölgesini fethetmiş ve Maraş Anadolu Selçuklu Devleti'nin himayesine girmiştir. Doğudan gelen Türkmenler ağırlıklı olarak Maraş ve çevresine yerleşmiştir. 1097 yılında ise Haçlı seferleriyle yeniden Haçlıların eline geçen Maraş daha sonra sürekli Haçlı ve Türkler arasında el değiştirmiştir (Kaya, 2008: 71).

Dulkadiroğulları Dönemi:

Dulkadiroğulları bugünkü Kahramanmaraş ve ilçelerini de kapsayan bölgede 1337'de kurulmuştur. Bu dönemde Maraş ve Elbistan siyasi, ekonomik ve kültürel açıdan oldukça önemliydi. Dulkadiroğlu Beyliği Dönemi'nden sonra şehirde geleneksel şehir dokusu oluşmaya başlamıştır. Cami, medrese, imarethane, tekke, han gibi halka hizmet eden yapılar artmıştır (Altınöz, 2008: 99; Paköz, 2013: 22)

Osmanlılar Dönemi:

1522'de Maraş Zülkadiriyye adıyla Osmanlı'nın bir eyaleti olmuştur. Maraş Osmanlı Dönemi'nde eski coğrafi ve stratejik önemini kaybetmiştir. Ticaretin merkezi değil bir geçiş noktası olarak kullanılmıştır. 1866'da Sultan Abdülaziz Dönemi'nde bu eyalet kaldırılarak Maraş, bir sancak olmuş ve Halep'e bağlanmıştır (Maraş İl Yıllığı, 1967: 79).

Milli Mücadele Dönemi:

21 Ocak 1920'de Fransızlar ile Türkler arasında savaş başlamıştır. Devam eden savaştan sonra Maraş halkı Fransızları şehirden kovmuş ve 12 Şubat 1920 tarihi Maraş'ta Kurtuluş Savaşı'nın zafer günü olarak kutlanmaya başlamıştır (Kahramanmaraş İl Yıllığı, 1973: 21).

Kurtuluş Savaşında Maraş halkının birlikte direniş göstermesi nedeniyle Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından 5 Nisan 1925 yılında İstiklal Madalyası'nın halka verilmesine karar verilmiştir. Şehrin adı Kurtuluş Savaşına öncülük etmesinden dolayı 7 Şubat 1973 tarih 1657 sayılı kanunla "Kahramanmaraş" olarak değişmiştir (Kahramanmaraş İl Yıllığı, 1973: 84).

Kentin Mekânsal Gelişim Süreci:

Kahramanmaraş'ta tarih öncesi yerleşimlere bakıldığında Pazarcık'ta Sarıl ve Ardıl köyleri arasında yerleşim yerleri bulunmaktadır. Paleolitik Dönem'in en eski evrelerine ait çakmak taşından yapılmış araç ve gereçler bulunmuştur (Karlıklı, 1998: 42). Döngel Mağaralarında tarih öncesi devirlere ait bulguların keşfedilmesi, insanların binlerce yıldır buralarda yerleştiklerini göstermektedir. Mağarada bulunan kayalardaki resimlerde buranın M.Ö. 40.000 ile 10.000 yılları arasına gittiğini

göstermektedir. Ayrıca buranın Maraş bölgesindeki en eski yerleşim yeri olduğu tespit edilmiştir (Balcı, 2001: 5).

Maraş'ın bilinen ilk merkezi olarak Erkenez Suyu kenarında ve kervan yolları üzerinde "Elmalar Köyü mevkii Himli Höyüğünde" M.Ö.3500 yıllarında kurulduğu söylenmektedir. Bu alanın hem iklimi serin hem de yerleşime uygun olduğu için seçildiği düşünülmektedir (Gökhan, 2008: 20; Koç, 2010, 89), (Şekil 3.6).

İslam medeniyetleri döneminde şehir merkezi Elmalar Köyü ve çevresi iken İslam-Bizans çatışmaları sonucu şehir merkezi İ.S.950 yılında "Karamaraş" denilen bölgeye taşınmıştır (Eyicil, 2009: 21-24).

Maraş şehri 1114'te büyük bir depremle şehir tamamen yıkılmış ve 40.000 kişinin öldüğü kayıtlarda geçmektedir. Bu depreme kadar şehrin nüfusunun çok yüksek olduğu söylenmektedir. Şehir 13. Yüzyıl başlarına kadar Bizans, Ermeni, Selçuklu ve Haçlı arasında sürekli el değiştirmiştir. Bu döneme ait Maraş'ta deprem ve istilalar nedeniyle fazla mimari eser kalmamıştır (Eyicil, 2009: 27; Kaya, 2008: 76).

Karamaraş bölgesi depremle yıkılınca şehir merkezi 14. Yüzyılda bugünkü merkezi olan kale ve çevresine taşınmıştır. Daha sonra şehir merkezi değişmemiş Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemi'nde de şehir merkezi aynı çevrede gelişmiştir (Atalay, 2008: 169), (Şekil 3.6).

Şehirde, Dulkadiroğlu Beyliği Dönemi'nden sonra geleneksel şehir dokusu oluşmaya başlamıştır. Cami, medrese, imarethane, tekke, han gibi halka hizmet eden yapılar artmıştır (Paköz, 2013: 22), (Şekil 3.7).

Milli Mücadele dönemindeki şehir dokusuna bakılacak olursa; Kurtuluş Savaşı sonrası şehir harap olmuştur. Şehirdeki evlerin neredeyse yarısı yanmış ve çoğu mimari eser yok olmuştur (Özalp, 2005: 220), (Şekil 3.8) .

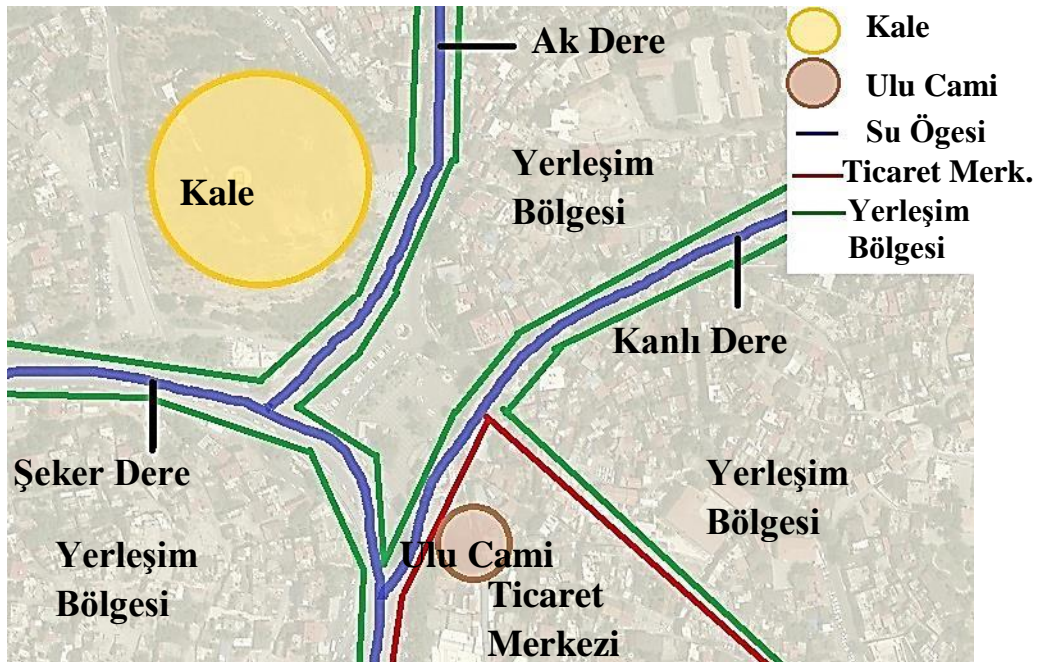
Cumhuriyet Dönemi'nde Maraş ekonomik olarak sıkıntılı yıllar geçirmiştir. Dolayısıyla şehir dokusu batıdaki şehirlere göre hemen gelişmemiştir. XX. Yüzyılın ortalarına kadar fazla değişikliğe uğramamıştır (Şekil 3.9). 1960 yılından sonra şehirde değişiklikler olmaya başlamıştır. Çeşitli dere yataklarının üstleri kapatılmış ve işlek yollar yapılmıştır. Şehrin kuzey, doğu ve batısından gelen yollar önceleri

Ulu Camii çevresine ulaşmakta iken zaman içinde şehir güneye doğru büyüyüp geliştikçe yollar da uzatılmıştır. Bu yollardan biri günümüzde de hala en işlek caddelerden biri olan Trabzon Caddesi'dir. Mahalle yapısına bakıldığında ise 1,2, ve 3 katlı evlerden oluşmaktaydı. Mahalle merkezinde ise genellikle mescid ve okullar bulunmaktaydı. Evlerin arka ve ön bahçelerinde ise sebze, meyve ve çiçekler yetiştirilmekteydi. Şehir özellikle 1990 yılı itibarıyla batıya doğru kaymaya başlamıştır. Şehrin diğer bölgelerinde de yerleşim olmasına rağmen, üniversite ve Organize Sanayi Bölgesi'nin batıya yapılması şehrin bu yöne kaymasına neden olmuştur (Koç, 2010: 318-321-324; Paksoy, 1963: 3).

Şehir 2012 yılında kabul edilen yasa ile büyükşehir olmuştur. Hızlı yapılaşma başlamış ve bahçeli konutlar yerine yüksek katlı binalar yapılmaya başlanmıştır. Bu durum ise yeşil alanları azaltmıştır (Paköz, 2013: 12).

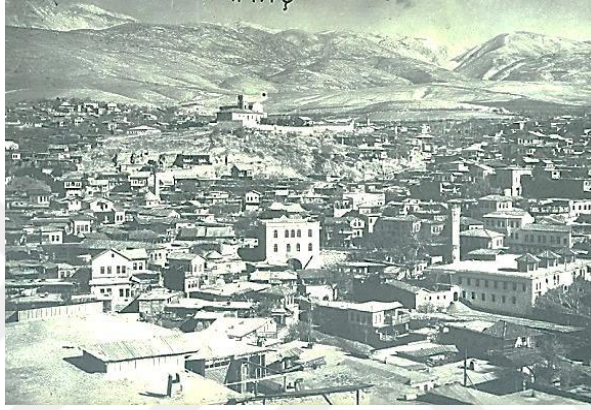
Şekil 3.6. Tarih içinde Maraş'ın Şehir Merkezleri.

Şekil 3.7. Dulkadiroğlu, Osmanlı ve Milli Mücadele Dönemi Maraş Şehir Merkezi.

Şekil 3.8. Maraş Kent Merkezi, 1920. (URL-5)

Şekil 3.9. Eski Maraş'tan Bir Görünüm (1930'lar). (Alparslan, 2018: 48)

3.4. Tarihi Taş Han ve Çevresinin Tarihi

Tarihi Taş Han Kahramanmaraş Tarihi Kent merkezinde bulunmaktadır. Kent merkezi ise Kale ve çevresinde konumlanmıştır. Bu çevre Ulu Camii, Taş Medrese, Kapalı Çarşı, Suk-1 Maraş gibi çarşılarından ve diğer tarihi yapılardan oluşmaktadır.

Maraş Kalesi:

İ.Ö.1.-İ.S.2. yüzyılda Roma Dönemi'nde inşa edilmiştir. Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde, Kale'de güneyde üç kapısının olduğunu ve kapıların dışındaki kulelerin iki yanında siyah taştan dört büyük aslan heykeli olduğunu ve canlı gibi durduklarını söylemektedir. Aynı zamanda kale ve çevresinde 100 kadar evli bir mahalle bulunduğunu belirtmektedir (Başgelen, 1998: 8). Günümüzde ise restorasyon çalışmaları nedeniyle kapalıdır (Şekil 3.10).

Şekil 3.10. Kahramanmaraş Kalesi (URL-6).

Ulu Cami (Cami-i Kebir):

Kale'nin hemen güneyinde bulunan Maraş Ulu Cami, 1442-1454 yıllarında Dulkadiroğlu Beyliği hükümdarı olan Süleyman Bey tarafından yaptırılmıştır. Alâüddeve Bey, Ulu Cami ve çevresinde hamam, medrese, han ve zaviye olan bir külliye inşa ettirmiştir. Ancak günümüze sadece Ulu Cami ve Taş Medrese ulaşmıştır (Özkarıcı, 2008: 353), (Şekil 3.11).

Şekil 3.11. Ulu Camii, 2019.

Taş Medrese:

Mescid ve türbesiyle birlikte Ulu Camii'nin kuzeyinde yer alan Taş Medrese Dulkadiroğlu Beyliği Dönemi'nden günümüze kadar gelebilmiş tek medresedir (Kahramanmaraş Belediyesi (Han, Hamam ve Medreseleri) , 2012: 99), (Şekil 3.12).

Şekil 3.12. Kahramanmaraş Taş Medrese, 2019.

Çarşılar:

Kahramanmaraş'ta tarihi ticaret yapılarının çoğu Dulkadiroğulları Beyliği Dönemi'nde yapılmaya başlanmış ve Osmanlı Devleti zamanında ise geliştirilmeye devam edilmiştir (Paköz, 2013: 35). Çarşı grubu ise Eski Bedesten, Suk-1 Maraş (Belediye Çarşısı), Kapalı Çarşı ve Yeni Bedesten'den oluşmaktadır.

Çarşılar Ulu Cami ve çevresinde konumlanmıştır. Kapalı Çarşı (Kavaflar, Bezirganlar, Köşkerler), Alacacılar, Bedesten, Suk-1 Maraş (Belediye Çarşısı), Bakırcılar Çarşısı, Taş Han, Saraçlar, Semerciler, Demirciler, Mazmanlar Ve Kazzazlar Çarşısı birleşerek bir kompleks oluşturmaktadır. Kentin ekonomisine önemli ölçüde katkı sağlayan bu çarşılar günümüzde hala ticaret işlevini sürdürmektedir.

Maraş Kapalı Çarşısı ise 16. yüzyılın sonlarına doğru inşa edilmiş ve günümüze kadar kısmen gelebilmiştir. Bu çarşı içinde Osmanlı çarşılarının önemli bir özelliği olan Dua Kubbesi dikkat çekmektedir (Gündoğdu, 2001: 200). Kapalı Çarşı halen; Saraçlar, Dokumacılar, Semerciler, Demirciler, Köşkerler, Kuyumcular, Bakırcılar ve Marangozlar gibi iş kollarını bünyesinde barındırmakta ve üretim yapılmaya devam edilmektedir.

Kapalı Çarşı'nın doğusunda bulunan Suk-1 Maraş (Belediye Çarşısı), 15. Yüzyıl sonlarında yapılmış, Ulu Cami'nin güneydoğusundan başlayıp kuzey-güney doğrultusunda uzanmaktadır. Çarşı son şeklini Osmanlılar zamanında almış olup 6.60 m genişliğinde ve 240 m uzunluğundadır. Anadolu'da beylikler döneminde inşa edilmiş en uzun çarşılardan bir tanesidir. Sokağın her iki tarafında da dükkânlar

bulunmaktadır. Çarşının üst örtüsü 1930'lara kadar tonoz ile örtülü iken, 1940 sonrasında tonoz yıkılmıştır (Özkarıcı, 2008: 390), (Şekil 3.13, Şekil 3.14).

Çarşı kompleksi içinde, esnaf ve müşterilerin ihtiyaçlarını karşılamak için cami, han, hamam gibi yapılar da inşa edilmiştir. Kaynaklarda çarşı ve çevresinde 5 handan bahsedilirken, günümüze yalnızca 3 tanesi gelmiştir. Bu 5 han Katip Han, Hışır (Hışva) Han, Bıçakçı Han, Tuz Han ve Taş Han'dır. Katip Han ve Hışır (Hışva) Han'ın strüktürü %70 oranında yıkılmış durumda iken, belediye bu hanları restore ederek yeniden işlevlendirmiştir. Katip Han günümüzde Dondurma Müzesi olarak kullanılırken, Hışır (Hışva) Han ise kafeterya olarak kullanılmaktadır. Bıçakçı Han ve Tuz Han ise günümüzde neredeyse yok olmuştur. Strüktürel açıdan bu diğer 5 hana göre en iyi durumda olan ve özgünlüğünü günümüze kadar en iyi koruyabilmiş olanı ise Taş Han'dır.

Şekil 3.13. Suk-ı Maraş (Belediye Çarşısı), 1935 Öncesi (Solda). Belediye Çarşısı (Suk-ı Maraş) , 1940'lar (Sağda). (Maraş'ta Bir Devr-i Alem, 2012: 63-64)

Şekil 3.14. Belediye Çarşısı (Suk-ı Maraş) Çatı Üst Örtüsü , 1920. (Maraş'ta Bir Devr-i Alem, 2012: 23)

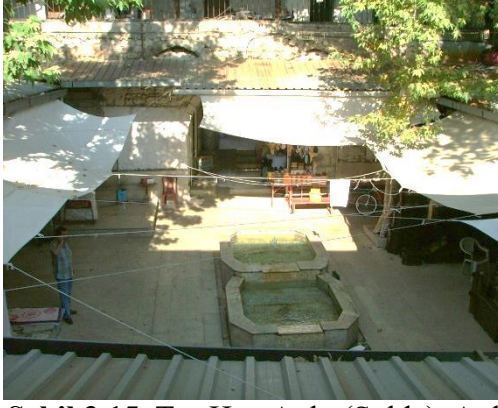
Taş Han'ın Tarihi:

Yapının önceden yolcu hanı olarak yapıldığı ve alt katındaki mekânların ahır ve depo olarak kullanıldığı; üst kattaki odaların ise yolcuların kalması amacıyla yapıldığı düşünülmektedir. Şehre gelen kervanların mallarını indirdikten sonra konaklamaları için yapıldığı düşünülmektedir. Fakat han bugün eski işlevini yitirmiş ve alt kat işyerleri, üst kat ise depo olarak kullanılmaktadır.

Cümle kapısının üstünde bulunan inşa kitabesinin tamamına yakını tahrip olduğu için, yapının yapım yılı bilinmemektedir. Fakat Zilkade 1063 H./ Eylül 1653 M. Tarihli vakfiyeye göre, 1650 yılı civarında inşa edildiği düşünülmektedir. Han'ın bu vakfiyeye göre, Hâtipzadelerden Mehmet Efendi, Kalender Çelebi ve Ahmet Çelebi isimlerinde üç kardeş tarafından yaptırıldığı düşünülmektedir. Bu vakfiyede hanın üst katında 22, alt katında ise 3 oda bulunduğu bahsedilmektedir. Bu özelliklerle Han örtüştüğü için 1650 yılı civarında yapıldığı düşünülmektedir. Bununla beraber bazı yayınlarda, hanın Dulkadir Beyliği Dönemi'nde XIV-XV. Yüzyılda ve XVI. Yüzyılın başında yapıldığından bahsedilmektedir (Özkarcı, 2007: 376).

Yapının 1947, 1952, 1981 ve 2002 yıllarında bazı tadilatlar geçirdiği düşünülmektedir. II. Dünya Savaşı'ndan sonra han bir süre ordunun kullanımına verilmiştir. Ahırlarda hayvanlar, üst katta ise askerler kalmış ve yapıda bazı onarımlar yapılmıştır. Han, doğu bölümünden bir geçişle Belediye Çarşısı'na bu dönemde bağlanmıştır. 1952 ve 1980 yıllarındaki yangınlardan sonra en büyük hasarı üst kat görmüştür. 1936 yılından sonra Han, Kahramanmaraş Belediyesi bünyesine geçmiştir. 1984 yılından sonra ise Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün mülkiyetine geçmiştir (Özkarcı, 2007: 379).

Yapı, 2002 yılına kadar herhangi bir onarım görmemiş ve oldukça kötü durumdadır (Şekil 3.15, Şekil 3.16, Şekil 3.17). Han, 2002 yılında restorasyon geçirmiş olup mevcut halini bu çalışmadan sonra almıştır.

Şekil 3.15. Taş Han Avlu (Solda), Avlu Doğu Girişi (Sağda). (Işık, M. 2001)

Şekil 3.16. Avlu Güney Bölüm (Solda), Avlu Kuzey Bölüm (Sağda). (Işık, M. 2001)

Şekil 3.17. Avlu Batı Bölüm (Solda), Avlu Güney Bölüm Birinci Kat Revak (Sağda). (Işık, M. 2001)

Hana doğudan, yuvarlak kemerli ve beşik tonozlu bir örtü ile girilmektedir. Batıdan ise sivri kemer ve sivri tonoz bir örtü ile girilmektedir. Ayrıca batı girişinde kemerin hemen üst kısmında inşa kitabesi bulunmaktadır. İki girişin de restorasyon çalışması sonrasında duvarları kireç esaslı sıva ile kapatılmıştır. Batı girişindeki inşa kitabesi de bu sıva işlemi sonrası yok olmuştur (Şekil 3.18).

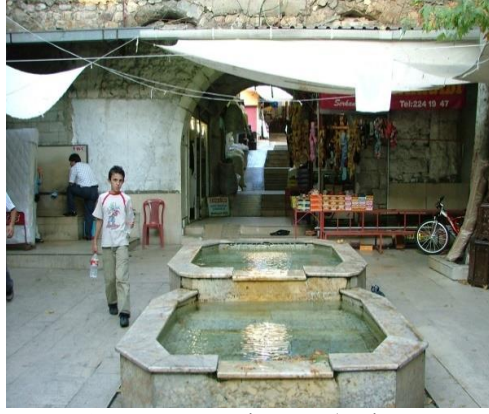

Şekil 3.18. Han Doğu Girişi (solda), Han Batı Girişi (sağda). (Işık, M. 2001)

Avlu zemin kaplaması mermer ve avlunun ortasında havuz bulunmaktadır. Ancak bu havuz yerine şu an çeşme yapılmıştır. Z-02 ve Z-15 dükkanları, restorasyon çalışması öncesinde briket ile, restorasyon sonrasında ise ahşap camekanla kapatılmıştır. Ayrıca bu bölümde duvar üzerinde bir çeşme de görülmektedir. Bu çeşme restorasyon sonrasında kaldırılmıştır. Revakın özgünündeki kemerlerin bir kısmı duvar üzerinde görülmektedir (Şekil 3.19). Z-02 dükkanın bir kısmının, restorasyon çalışmaları öncesi tuvalet olarak kullanıldığı rölöve raporundan ve restitüsyon çizimlerinden tespit edilmiştir. Bu tuvalet, restorasyon sırasında kaldırılmış ve günümüzdeki Z-02 dükkanına dahil edilmiştir.

Zemin kat batı revakı yine restorasyon öncesi, briket ile kapatılarak dükkan oluşturulmuştur. Revaklarda duvarlar üzerinde metal kepenkler vardır ve bu kepenkler ve duvarlar restorasyon çalışmaları sonrası kaldırılmıştır. Yapıya su gelmesini önlemek amacıyla branda ve çinko ile saçak yapılmıştır. Bu saçaklar yine günümüzde kaldırılmıştır (Şekil 3.20).

Zemin katta Z-13 dükkanının zemini seramik ve tavanında ise kontrplak kaplamadır. Günümüzde ise tavanı hala aynı olmakla birlikte, zeminde seramik sökülerek yerine ahşap lamine parke yapılmıştır. Z-14 dükkanında, taş duvarın sıvasız ve zeminin taş olduğu görülmektedir. Günümüzde ise duvarları kireç esaslı sıva üzeri boyalıdır (Şekil 3.21).

Şekil 3.19. Doğu Bölümü. (Işık, M. 2001)

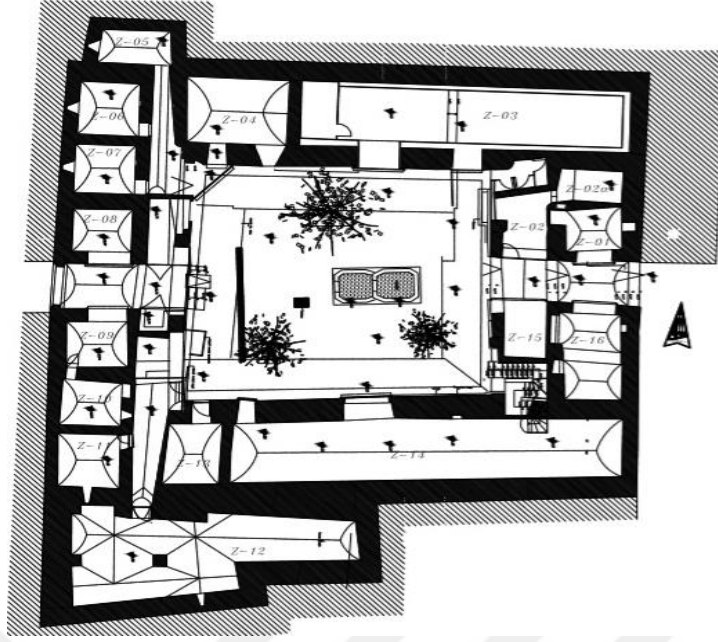

Şekil 3.20. Batı Bölümü. (Işık, M. 2001)

Şekil 3.21. Z-03 Zeminde Seramik ve Tavanda Kontrplak Kaplama (Solda), Z-14 Özgün Taş Duvar (Sağda). (Işık, M. 2001)

Birinci kata, Z-15 dükkanının bir kısmında yapılmış ve orijinalinde bulunmayan, döşeme delinerek yapılan beton bir merdivenle çıkıldığı fotoğraflar ve restitüsyon çizimleri yardımıyla anlaşılmaktadır (Şekil 3.22, Şekil 3.23, Şekil 3.24). Birinci kata çıkış, 2002 yılındaki restorasyon çalışması sonrası avlu güney cephesinden sağlanmaktadır.

Şekil 3.22. Zemin Kat Restitüsyon Planı. (Işık, M. 2001)

Şekil 3.23. Güneydoğu Bölümü Merdiven Girişi (Solda), Merdiven (Sağda). (Işık, M. 2001)

Şekil 3.24. Güneydoğu Bölümü Merdiven Birinci Kat Girişi. (Işık, M. 2001)

Birinci kattaki revaklar günümüzdeki ile aynı olup ahşap dikmelerden oluşmaktadır. Batı revakında zemin beton iken diğer kısımlarda taş kaplama olduğu rölöve raporunda belirtilmektedir. Tavanı ahşap kirişlidir ve alt kaplaması mevcut

değildir (Şekil 3.25). Günümüzde ise birinci kattaki tüm revakların çatısı ahşap olup, zemini taş kaplamadır.

Şekil 3.25. Birinci Kat Batı Bölümü. (Işık, M. 2001)

Revaklar arası kot farkları bulunmaktadır. Bu kot farklarından taş merdivenlerle geçiş yapılmaktadır (Şekil 3.27). Batı bölümünden kuzeye geçişte kullanılan merdivenin yıkılmış, ahşap bir merdivenle geçiş sağlandığı fotoğraflardan görülmektedir (Şekil 3.26). 2002 yılındaki restorasyon çalışmaları sonrasında ise yine revaklar arası geçişler beton merdivenlerle sağlanmıştır.

Şekil 3.26. Birinci Kat Güneybatı Merdiven (Solda), Kuzeybatı Merdiven (Sağda). (Işık, M. 2001)

Şekil 3.27. Birinci Kat Güneydoğu Merdiven (Solda), Kuzeydoğu Merdiven (Sağda). (Işık, M. 2001)

Yapının, avluya bakmayan birinci kattaki tüm dış duvarlarının briket malzeme ile yükseltilmiş olduğu rölöve raporundan anlaşılmaktadır. Bu duvarlar, çatıyı yükseltmek için yapılmış olup yapım yılı bilinmemektedir. Bu duvarlar

üzerinde dış cepheye açılan pencereler bulunmaktadır (Şekil 3.28). Restitüsyon çizimlerine bakıldığında, 1-24 ve 1-25 depolarının pencerelerinin doğu cephesinden dışarı açıldığı (Şekil 3.29), ancak 2002 yılındaki restorasyon çalışmaları ile kapatıldığı görülmektedir. Batı cephesinde dışarıya açılan pencereler, 2002 yılındaki restorasyon çalışmalarından sonra da kullanılmaya devam edilmektedir. Doğu cephesi, 2012 yılında Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin Sokak Sağlıklaştırma Projesinden sonra tamamen kapanmıştır.

Şekil 3.28. Yükseltilmiş Dış Duvar. (Işık, M. 2001)

Şekil 3.29. Birinci Kat Restitüsyon Planı. (Işık, M. 2001)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TAŞ HAN'IN MİMARİ ÖZELLİKLERİ VE YENİDEN KULLANIMI

Tarihi Taş Han, Kapalı Çarşı dokusu içinde yer alan ve tarihi değeri olan bir yapıdır. Bu durum yapının, geçmişten günümüze farklı işlevlerde kullanılmasını sağlamıştır.

4.1. Taş Han'ın Mimari Özellikleri

İlin önemli anıtsal kültür varlığı örneklerinden biri olan Taş Han, günümüze kadar strüktürel açıdan özgünlüğünü iyi korumuş ve bu yüzden korunmaya değer bir yapıdır. Yapı; Osmanlı han mimarisi içinde tek avlulu, iki katlı hanlar grubuna girmektedir. Yapıda 1952 yılında çıkan yangına rağmen, taş yapı olduğu için ayakta kalabilmiştir. Günümüzde çeşitli depo ve işyerleri olarak kullanıma devam etmektedir.

4.1.1. Konumu ve Mülkiyet Durumu

Taş Han; Kahramanmaraş, Dulkadiroğlu ilçesi, Kurtuluş Mahallesi, Belediye Caddesi ve Mazman Sokağın kesişiminde ve 1777(172) ada 62, 65, 69, 71, 72 parseller üzerinde, Kentsel Sit Alanı içinde yer almaktadır. Hanın batısında Kapalı Çarşı, doğusunda Belediye Çarşısı (Suk-1 Maraş), kuzeyinde ise Mazman Çarşısı bulunmaktadır.

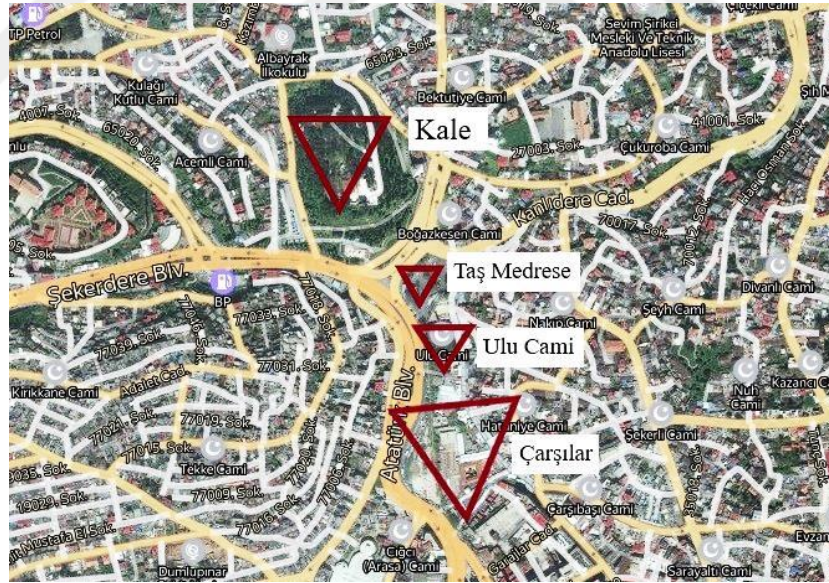
Han, Taşınmaz Kültür Ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu'nun 07.03.1985 tarih ve 759 sayılı kararıyla tescil edilmiştir. Şu anki mülkiyeti Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne aittir ve iş hanı olarak kullanılmaktadır.

Yapı, tarihi ticaret merkezi olan Kapalı Çarşı ve Suk-1 Maraş (Belediye Çarşısı) kesişiminde yer almaktadır. Kapalı Çarşı ve çevresinde, çarşıya hizmet veren han, hamam ve camiler bulunmaktadır. Bu yapılar, hem çevredeki yerleşmelere hem de çarşı bünyesindeki esnaflara kullanım sağlamaktadır. Kaynaklarda Kapalı Çarşı ve çevresinde 5 adet handan bahsedilirken, günümüze yalnızca 3 tanesi gelmiştir. Bunlar Katip Han, Hışır (Hışva) Han, Bıçakçı Han, Tuz Han ve Taş Han'dır. Taş Han, Katip Han ve Hışır (Hışva) Han günümüze kadar gelebilmiş 3 handır (Şekil 4.1). Maraş geleneksel şehir merkezinde, Çarşılar bölgesi içinde önemli bir ticaret

merkezi olan Taş Han, özgün yapısından fazla bir şey kaybetmeden günümüze kadar gelmiş ve hala aktif olarak kullanılmaktadır (Şekil 4.2).

Şekil 4.1. Taş Han'ın Diğer Hanlarla İlişkisi, 2019.

Şekil 4.2. Kahramanmaraş'ın Geleneksel Şehir Merkezi, 2019.

4.1.2. Plan Özellikleri

Yapı; Osmanlı han mimarisi içinde tek avlulu, iki katlı hanlar grubuna girmektedir. Han; Osmanlı han mimarisinin birçok özelliğini taşımaktadır. Doğu-batı doğrultusunda hafif eğimli bir arazi üzerine yerleşmiştir. Yapı, dıştan yaklaşık 34.00 x 36.00 m. ölçülerindedir. Avlu, alt katta dört taraftan farklı boyuttaki dükkânlardan

oluşmaktadır. Üst katta ise dört yandan ahşap ayaklı revakla çevrelenmiş ve revakların gerisine kareye yakın planlı dükkânlar bulunmaktadır.

Hanın doğu ve batıdan olmak üzere iki girişi bulunmaktadır. Doğu girişi sonradan oluşturulmuş olup Belediye Çarşısı'na, batı girişi ise yapının özgün girişidir ve Kapalı Çarşı'ya açılmaktadır. Han'ın doğu girişi kesme taştan yapılmış yuvarlak kemerli ve 2.80m. genişliğindedir. Kemer üzerine takılmış ahşap kepenk bulunmaktadır. Girişin üst örtüsü beşik tonoz olup, duvarlar kireç esaslı sıva üzeri boyadır. Buradaki merdiven ve rampalarda 1 sahanlık bulunmaktadır. Kaplama malzemesi de travertendir. +1.97 kotundan 5 basamakla inilerek +1.12 kotuna, buradan da 3 basamaklı merdivenle +0.61 kotundaki revaka, +0.61 kotundaki revaktan da 2 basamak inilerek +0.31 kotundaki avluya ulaşılır. Rampalar çok dik olduğu ve kaplama malzemesi de kaygan olduğu için kayıp düşmelere sebep olmaktadır (Şekil 4.3).

Batıdan ise yapıya kesme taştan yapılmış sivri bir kemerle girilmekte ve üst örtüsü sivri tonozdur. Yapının inşa kitabesi, kireç sıva ve boya nedeniyle kapanmıştır. Girişin zemini traverten malzeme ile kaplıdır. Batıdan 4 basamaklı merdiven ile -0.73 kotunu ± 0.00 kotundaki avluya bağlanılmaktadır (Şekil 4.4). Avlunun doğusu ile batısı arasında 31cm kot farkı bulunmaktadır. Meyil doğudan batıya doğrudur.

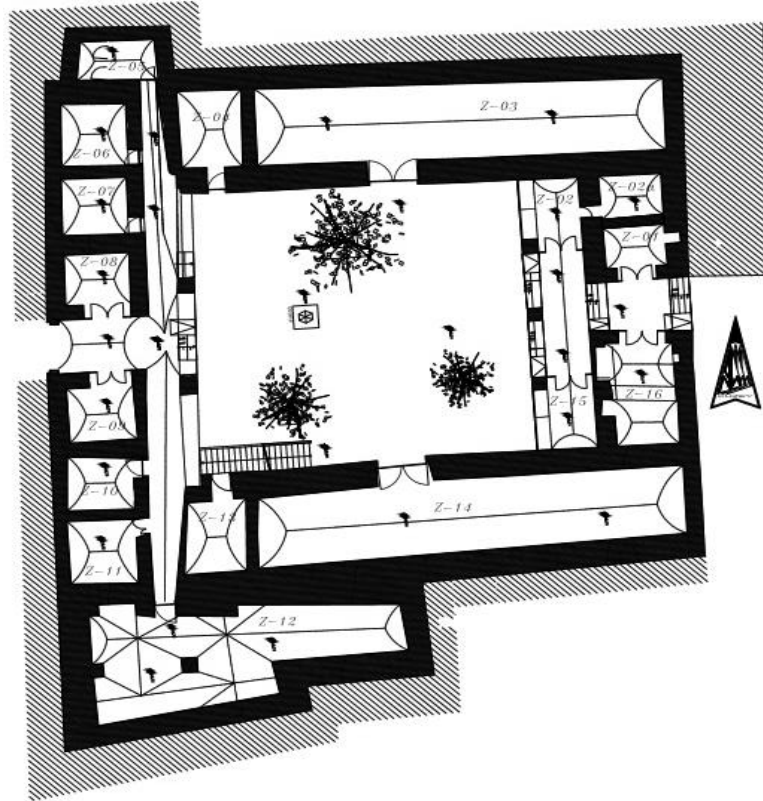

Şekil 4.3. Han'ın Doğu Girişi, 2019.

Şekil 4.4. Han'ın Batı Girişi, 2019.

Zemin kat; çeşitli ebat ve biçimlerde dükkân ve depolardan ve yaklaşık 15.30 x 17.70m. ölçülerindeki avludan oluşmaktadır. Avlu ortasında 3 adet ağaç ve 1 adet çeşme bulunmaktadır. Çeşmenin tarihi herhangi bir değeri yoktur. Avlu zemini traverten ile kaplıdır ve doğudan batıya meyil vardır. Zemin katta; 8 adet dükkân, 2 adet tuvalet, 2 adet çay ocağı ve 4 adet depo bulunmaktadır. Toplamda 16 adet mekandan oluşmaktadır (Şekil 4.5).

Şekil 4.5. Zemin Kat Planı, 2019. (Işık, M. 2001)

Zemin kat doğu bölümündeki revak; 4 gzl, kesme taştan yapılmış sivri kemerden oluşmaktadır. Revakın orta kısmı yarım çapraz tonoz ile örtülüdür. Doğu girişine Z-01 ve Z-16 dükkânları açılmakta ve ikisinin de mevcut işlevi manifaturadır. Z-16 yapının orijinalindeki 2 dükkân birleştirilerek oluşturulmuştur. Bunlardan Z-01 olanın zemini PVC malzeme ile kaplı iken Z-16 traverten malzeme ile kaplıdır (şekil 4.7). Duvarlarında ise kireç esaslı sıva üzeri boyadır. Dkknların st örtüsü ise sivri tonoz üzeri kontrplak kaplamadır. İki işyerinin de kapısı orijinal olmayıp metal kapı üzeri ahşap kepenktir. Ayrıca duvarları tamamen raflarla kaplıdır. Bu raflar duvarlara direk monte edildiği için yapının duvarlarına zarar vermektedir. Revakta bulunan Z-02 ve Z-15 dükkânları sonradan ahşap cameknla kapatılarak oluşturulmuştur (şekil 4.6). Z-02 ahşap bir kapıyla Z-02a odasına açılmaktadır. Yapının orijinalinde birleşik olmayan bu iki mekân sonradan birleştirilmiştir. Z-02 ve Z-15 dükkânları tuhafiyeci olarak kullanılmaktadır. Z-02 zemini PVC ile kaplı iken, Z-02a traverten, Z-15 ise laminat parke ile kaplıdır. Z-02 ve Z-02a nın tavanı beşik tonoz üzeri kireç esaslı sıva ve boya iken, Z-15 in tavanı ise beşik tonoz üstüne kontrplak kaplama yapılmıştır.

şekil 4.6. Zemin Kat Doğu Revakı, 2019.

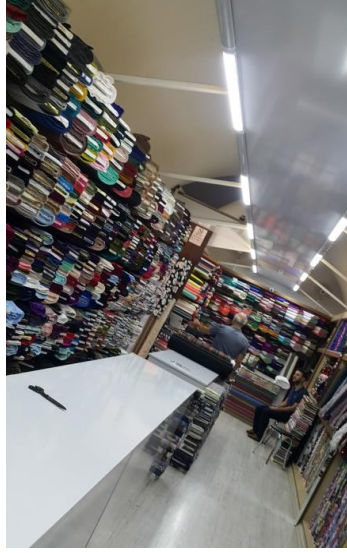

Şekil 4.7. Z-01 PVC Zemin Kaplama (Solda), Z-16 Traverten Zemin Kaplama (Sağda), 2019.

Zemin kat kuzey bölümünde Z-03 ve Z-04 işyerleri bulunmaktadır. Restitüsyon planlarına bakıldığında Z-03 ve Z-04 tek dükkân olarak kullanılırken aradan duvarla bölünmüştür. Z-03 manifaturacı, Z-04 ise çay ocağı olarak kullanılmaktadır. Z-03 ortalama 3.50 x 16.50 m. boyutlarındadır. Z-03'e kesme taştan yapılmış sivri kemer içinde cam bir kapıyla girilirken (Şekil 4.8), Z-04'e basık kemerli ahşap bir kapıyla girilmektedir (Şekil 4.11). Z-03'ün zemini laminat parke (Şekil 4.9), Z-04 ise yalnızca traverten ile kaplıdır. Z-03'ün tavanı sivri tonoz üzeri kontrplak kaplama, Z-04 ise beşik tonoz üzeri kireç esaslı sıva üzeri boyadır (Şekil 4.10). Z-03'ün duvarlarında yine raflar bulunmaktadır ve bu raflar direk olarak duvarlara monte edilmiştir.

Şekil 4.8. Z-03 Sivri Kemerli Kapı, 2019.

Şekil 4.9. Z-03 Kontrplak Tavan, 2019.

Şekil 4.10. Z-04 Sivri Tonoz, 2019.

Şekil 4.11. Z-04 Basık Kemerli Kapı, 2019.

Zemin kat batı bölümünde 3 gözlü kesme taş sivri tonozdan oluşan revak bulunmaktadır (Şekil 4.12). Revakın ölçüleri ortalama 2.70 x 15.60 m dir. Bu revaklar ortada 2 payeye, kenarlarda ise duvarlara yaslanmaktadır. 4 adet depo, 2 adet işyeri, 2 adet tuvalet bulunmaktadır. Bunlardan Z-05, Z-06, Z-07, Z-10, Z-11 ve Z-12 revaka, Z-08 ve Z-09 ise batı girişine açılmaktadır. Buradaki Z-05, Z-06, Z-07, Z-10 ve Z-11 revaktan 40 cm yüksektedir. Z-08, Z-09 ve Z-12 ise revakla aynı kottadır. Batı revakının zemini traverten kaplamadır. Üst örtüsü ise 3 kısımdan oluşur. Kuzey ve güney yönündeki kısımlar beşik tonoz iken orta kısım çapraz tonozdur (Şekil 4.13). Z-08 manifaturacı olarak kullanılırken, Z-09 konfeksiyon satan bir mağaza olarak kullanılmaktadır. Özgününde tuvalet bulunmayan yapıda restorasyon çalışmaları sonrasında kuzeybatı kısmındaki Z-05 ve Z-06 tuvalet olarak yapılmıştır. Z-07, Z-10, Z-11, Z-12 depo olarak kullanılmaktadır. Z-05 ve Z-06 zemin ve duvarları seramik kaplamadır. Z-07, Z-10, Z-11 ve Z-12'nin zeminleri ise traverten ile kaplıdır. Z-08 laminat parke, Z-09 taş kaplamadır. Z-07, Z-10 ve Z-11'in tavanları beşik tonoz, Z-09'un üst örtüsü sivri kemer üzeri kireç esaslı sıva ve boyadır. Z-12'nin ise üst örtüsü çapraz, yarım çapraz ve beşik tonoz üzeri kireç esaslı sıva bulunmaktadır. Z-05 ve Z-06 tavanına ise PVC ile asma tavan yapılmıştır. Z-08'in tavanı ise sivri tonoz üzeri kontrplak kaplamadır. Bu bölümdeki Z-07, Z-08, Z-09, Z-10, Z-11, Z-12 nin duvarları kireç esaslı sıva üzeri boyalıdır. Z-07, Z-10, Z-11, Z-12'nin üst üste 2 kapısı bulunmaktadır. İç kapı ahşap iken dıştaki koruma kapısı metaldir. Z-05 ve Z-06'nın kapıları metaldir. Z-08'in kapısı ise camdır.

Şekil 4.12. Avlu Batı Revakı, 2019.

Şekil 4.13. Avlu Batı Revakı Beşik Tonoz (Solda), Çapraz Tonoz (Sağda), 2019.

Zemin kat güney cephede 2 adet dükkân bulunmaktadır (Şekil 4.14). Bunlar Z-13 ve Z-14'tür. Z-13 çay ocağı iken, Z-14 ahşap oyma ürünler satan bir mağazadır. Z-14 ortalama 3.90 x 22.30 m. büyüklüğündedir. Yapının özgün halinde bu iki dükkan birleşik iken geçirdiği onarımlardan sonra briket duvarla bölünmüştür. Z-13'e avludan 45cm. aşağı, üzeri PVC esaslı malzeme ile kaplı 3 basamakla inilerek girilmektedir. Z-14'e ise avludan 25cm yukarı çıkılarak 1 basamakla girilmektedir. Z-13'e basık kemerli bir ahşap kapı ile girilirken, Z-14'e kesme taştan sivri kemerli cam bir kapı ile girilmektedir. Z-13'ün üst örtüsü sivri kemer üzeri kontrplak iken, Z-14 ün üst örtüsü sivri tonozdur (Şekil 4.16). Z-13'te duvarlarda, duvar kağıdı ve farklı taş ve seramik kaplamalar ve aynı zamanda mutfak dolapları bulunmaktadır. Z-14'ün duvarları kireç esaslı sıva üzeri boyalıdır. Z-13 ün zemini PVC esaslı zemin kaplaması ve laminat parke (Şekil 4.17), Z-14 ise traverten ile kaplıdır.

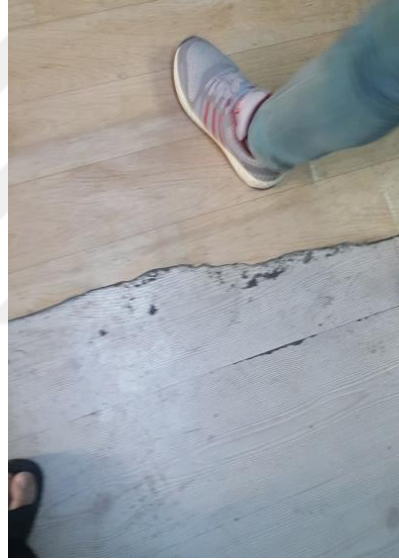
Şekil 4.14. Z-14 Dükânı, 2019.

Şekil 4.15. Z-13 Dükânı, 2019.

Şekil 4.16. Z-14 Dükkânı Sivri Tonoz.

Şekil 4.17. Z-13 Zemin Kaplaması.

Avlunun güneybatı köşesinden, 20 rıhtlı, beton üzeri traverten kaplı bir merdivenle birinci katın batı bölümüne çıkılmaktadır (Şekil 4.18, Şekil 4.19). Birinci katta 25 adet oda bulunmaktadır. Bu kattaki tüm odalar revaklara açılmakta ve tüm revaklar; dikmeler arasında metal tırabzan, üzerinde ahşap harpuştadan oluşmaktadır. Revakların zemini traverten kaplama olup duvarları kireç esaslı sıva üzeri boyalıdır. Revakın tavanı ise ahşap karkas üzeri ahşap çitakari kaplamadır (Şekil 4.20, Şekil 4.21). Batı revakı +3.66 kotunda olup yedi adet ahşap dikmeden oluşmaktadır.

Şekil 4.18. Avlu Ana Merdiven, 2019.

Şekil 4.19. Avlu Ana Merdiven, 2019

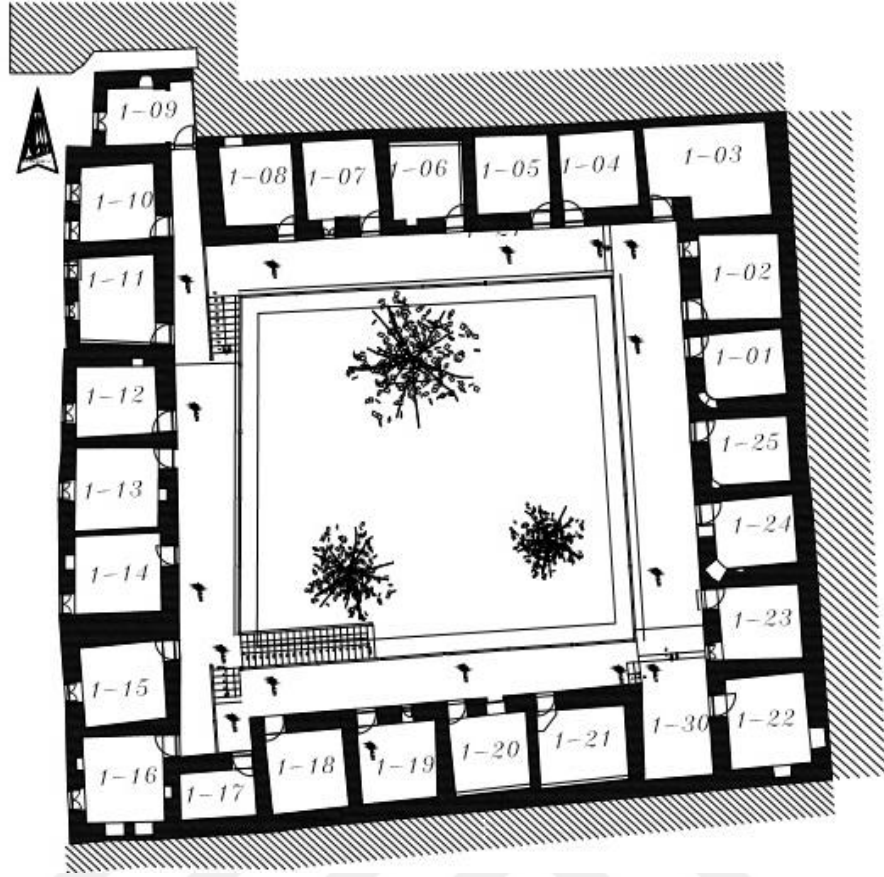

Şekil 4.20. Birinci Kat Batı Revak, 2019.

Şekil 4.21. Birinci Kat Batı Revak, 2019.

Birinci kat batı bölümünde sekiz adet oda bulunmaktadır (Şekil 4.22). Bunlardan 1-14 ve 1-15 yemenici, 1-09 kazan dairesi, 1-10, 1-11, 1-13, 1-16 depo, 1-12 ise zemin kattaki çay ocağı ile bağlantılı olarak kullanılmaktadır. Bu bölümdeki tüm kapılar basık kemerli ve ahşap kapı üzerine, metal ikinci bir kapısı bulunmaktadır. Bu odaların hepsinin dışarı açılan basık kemerli, ahşap pencereleri bulunmaktadır. Bunlardan 1-10 ve 1-11'e sonradan birer pencere daha açılmıştır. Bu iki odada iki pencere bulunurken, diğer altı odada birer pencere bulunmaktadır. Bu bölümdeki tüm odaların zeminleri traverten kaplama, tavanları ise ahşap çitakari kaplamadır (Şekil 4.23). Duvarları ise 1-12 odası hariç kireç esaslı sıva üzeri boyalıdır. 1-12 odasında duvarlarda farklı boya, duvar taş kaplaması ve duvar kâğıtları görülmektedir (Şekil 4.24). Ayrıca tüm odaların duvarlarında metal ve MDF malzemedен yapılmış ve duvarlara monte edilmiş raflar bulunmaktadır.

Şekil 4.22. Birinci Kat Planı. (Işık, M. 2001)

Şekil 4.23. 1-13 Çitakari Tavan, 2019.

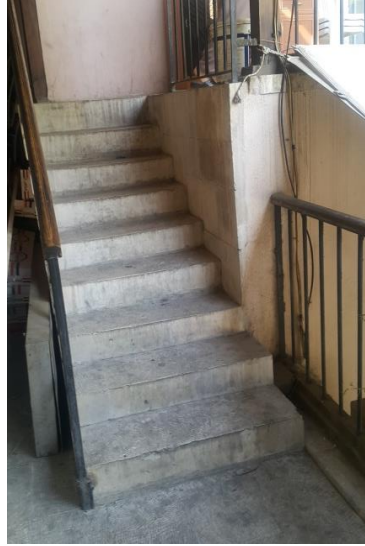

Şekil 4.24. 1-12 Dükkan Duvarı, 2019.

Birinci kat batı revakından 8 basamaklı beton bir merdivenle +3.66 kotundan +5.21 kotundaki kuzey revakına çıkılmaktadır (Şekil 4.26, Şekil 4.27). Kuzey revakına beş adet odanın kapısı açılmaktadır. Bunlardan 1-08 terzi, 1-07 yemenici, 1-06,1-05, 1-04 ise depo olarak kullanılmaktadır. 1-08 odası hariç diğer dört odanın kapısı basık kemerli ve ahşaptır. 1-08'in kapısı metal ve camdan oluşmaktadır (Şekil 4.27). Odalardan yalnızca 1-07'nin revaka açılan basık kemerli ve ahşap penceresi bulunmaktadır (Şekil 4.28). Kuzey bölümündeki tüm odaların yerleri traverten kaplama, duvarları kireç esaslı sıva üzeri boya ve tavanı ise ahşap çitakari kaplamadır.

Şekil 4.25. Birinci Kat Kuzey Revakı, 2019.

Şekil 4.26. Kuzey Revakına Çıkış Merdiveni, 2019.

Şekil 4.27. 1-08 Metal Kapı, 2019.

Şekil 4.28. Basık Kemerli Pencere(solda), Basık Kemerli Ahşap Kapı (sağda), 2019.

Kuzey revakından bir basamakla çıkılarak +5.21 kotundan, +5.50 kotundaki doğu revakına ulaşılır (Şekil 4.29). Bu revaka yedi adet odanın kapısı açılmaktadır. Bu odalardan 1-03, 1-22 perde dikim atölyesi, 1-02, 1-23 terzi, 1-24 mefruşat dikim atölyesi, 1-01 ve 1-25 ise depo olarak kullanılmaktadır. Bu bölümdeki kapılardan 1-02nin kapısı metal doğramalı iken, geriye kalan 6 kapı basık kemerli ve ahşap doğramalıdır (Şekil 4.31). 1-02 ve 1-23 hariç diğer beş odanın revaka açılan penceresi yoktur. Bu odaların penceresi ise ahşap doğramalıdır. Zemin kaplaması ise 1-03 hariç traverten kaplamadır. 1-03 ün zemini farklı türde PVC kaplama malzemesi ile kaplıdır. Yedi odanın hepsinin tavanı ahşap çitakari kaplama, duvarları ise kireç esaslı sıva üzeri boyadır (Şekil 4.30).

Şekil 4.29. Birinci Kat Doğu Revakı, 2019.

Şekil 4.30. 1-03 Çitakari Tavan, 2019.

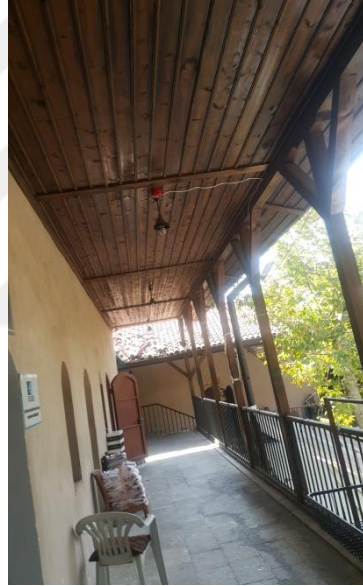

Şekil 4.31. 1-02 Metal Kapı (Solda), 1-01 Ahşap Kapı (Sağda), 2019.

Doğu revakından +5.50 kotundan 2 basamak inilerek +5.11 kotundaki 1-30 alanına ulaşılır (Şekil 4.32). Bu kısım sahanlık gibi kullanılmakta ve 1-22 odasının kapısı buraya açılmaktadır. +5.11 kotundan 2 basamak inilerek +4.53 kotundaki güney revakına ulaşılmaktadır Şekil (4.33). Bu revaka beş adet oda bulunmaktadır. 1-20 ve 1-21 terzi iken diğer üç oda depo olarak kullanılmaktadır. Bu kısımdaki tüm kapılar basık kemerli ve ahşap doğramalıdır. Yalnızca 1-19'un kapısı ahşap kapının haricinde metal ikinci bir kapı koruma için takılmıştır (Şekil 4.34). Sadece 1-19 ve 1-20 odalarının penceresi vardır. Bu pencereler revaka açılmakta ve yuvarlak kemerli ahşap doğramalıdır (Şekil 4.35). Zeminleri traverten kaplama olup, tavanları ahşap çitakari kaplamadır. Duvarları ise kireç esaslı sıva üzeri boyalıdır. Güney revakından dört basamak inilerek +3.66 kotundaki batı revakına ulaşılır.

Şekil 4.32. 1-30 Sahanlığı, 2019.

Şekil 4.33. Birinci Kat Güney Revakı, 2019.

Şekil 4.34. 1-19 Metal Kapı, 2019.

Şekil 4.35. 1-20 Basık Kemerli Pencere, 2019.

4.1.3. Yapım Tekniği ve Malzemesi

Yapı yığma yapım tekniğiyle yapılmış olup; duvarlarda moloz taş, orijinal kapı, pencere ve kemer açıklıklarında ise kesme taş kullanılmıştır. Hanın tüm duvarları yapılırken yığma yapı tekniği ile kullanılmıştır. Moloz taş (Şekil 4.36) kullanılan dış duvarların kalınlıkları zemin katta 120-130 cm, iç duvarların ise yaklaşık 60-80 cm'dir olduğu tahmin edilmektedir. Revaklar ise zemin katta taş malzeme, birinci katta ise ahşap malzeme kullanılmıştır. Bu ahşap dikmelerin kalınlıkları 10x10cm'dir (Şekil 4.37). Yapı içerisinde sivri kemer, yuvarlak kemer ve basık kemere rastlanmaktadır (Şekil 4.38). Han'ın zemin kat üst örtüsü tonoz sistem ile örtülüdür. Beşik, çapraz ve sivri tonoz olmak üzere 3 çeşit tonoz sistemi kullanılmıştır. Birinci katta üst örtü ahşap kaplama ile tamamen kapandığı için örtü sistemi gözlenememiştir. Kapı ve pencereler ahşap, metal ve cam olarak kullanılmıştır. Zeminde genellikle traverten, laminat parke ve PVC esaslı malzeme kullanılmıştır. Yapının çatısı ahşap karkas olup üzeri alaturka kiremit ile kaplıdır.

Şekil 4.36. Moloz Taş Duvar. (Işık, M. 2001)

Şekil 4.37. Ahşap Dikmeler ve Çatı. (Işık, M. 2001)

Şekil 4.38. Kesme Taş Sivri Kemer. (Işık, M. 2001)

4.1.4. Cephe Karakteri

Yapının, yalnızca batı cephesindeki pencereleri dışarı açılmaktadır. Pencerelerin hepsinde parmaklık olduğu için, bu cephe dışarı çıkılıp gözlemlenememiştir. Doğu cephesi diğer yapılarla bitişik olmamasına rağmen, sokak çatı örtüsü nedeniyle fotoğraflanamamıştır. Kuzey ve güney cephesi komşu parseldeki yapılarla bitişik durumdadır. Bu nedenle yapının hiçbir dış cephesinin incelenmesi mümkün olmamıştır.

Yapının, avlu zemin kat batı bölümünde 3 gözlü sivri kemerli bir revak bulunmaktadır. Ortada bulunan kemerden, Kapalı Çarşı girişi sağlanmaktadır (Şekil 4.39). Bu kısımda, avlu 0.00 kotundan 20 basamaklı merdivenle +3.66 kotundaki birinci kat revakına ulaşılmaktadır. Birinci kat batı revakında 8 adet kemerli kapı bulunmaktadır. Bu bölümde revaka açılan pencere bulunmamaktadır. Revak, ahşap dikmelerle taşınan, ahşap sundurmadan oluşmaktadır. Ahşap sundurmanın üzeri ise alaturka kiremitle kaplıdır. Cephenin tamamına bakıldığında, kemerlerde düzgün kesme taş, cephenin duvarlarında ise kireç esaslı sıva üzeri boya kullanılmıştır.

Şekil 4.39. Avlu Batı Cephe(solda), Kapalı Çarşı Girişi(sağda), 2019.

Avlu kuzey cephesinde, zemin kata 0.00 kotundaki avludan +0.35 kotlu su basmanla girilmektedir. Zemin katta iki adet kapı görülmektedir. Bu kapılardan biri büyük bir sivri kemerli, diğeri ise basık kemerlidir (Şekil 4.40). Avlu birinci kat kuzey cephesi +5.21 kotunda bulunmaktadır. Bu katta revaka açılan 5 adet basık kemerli kapı ve 1 adet pencere bulunmaktadır. Revak, ahşap dikmelerle taşınan, ahşap sundurmadan oluşmaktadır. Ahşap sundurmanın üzeri ise alaturka kiremitle kaplıdır. Cephenin tamamına bakıldığında, kemerlerde düzgün kesme taş, cephenin duvarlarında ise kireç esaslı sıva üzeri boya kullanılmıştır. Cephe duvarları üzerinde kumaşlardan saçak yapıldığı görülmektedir (Şekil 4.41).

Şekil 4.40. Avlu Kuzey Cephe (solda), Avlu Zemin Kat Kuzey Cephe (sağda), 2019.

Şekil 4.41. Avlu Birinci Kat Kuzey Cephe, 2019.

Avlu doğu cephesinde, zemin kata avludan 30 cm yükselerek girilmektedir. Revak 4 gözlü sivri kemerlerden oluşmaktadır ve bu sivri kemerlerden ortada

bulunan ikisinden Belediye Çarşısı'na geçiş sağlanmaktadır (Şekil 4.42). Revakın kuzeydoğu ve güneydoğu köşelerinde bulunan gözleri, ahşap camekânla sonradan kapatılarak Z-02 ve Z-15 dükkânları oluşturulmuştur (Şekil 4.43). Avlu doğu cephesi birinci kat revakı +5.50 kotunda bulunmaktadır. Revaka, 7 adet kapı ve 2 adet basık kemerli pencere açılmaktadır. Revak, ahşap dikmelerle taşınan, ahşap sundurmadan oluşmaktadır. Ahşap sundurmanın üzeri ise alaturka kiremitle kaplıdır. Cephenin tamamına bakıldığında, kemerlerde düzgün kesme taş, cephenin duvarlarında ise kireç esaslı sıva üzeri boya kullanılmıştır.

Şekil 4.42. Avlu Doğu Cephe(solda), Zemin Kat Avlu Doğu Giriş, (sağda), 2019.

Şekil 4.43. Zemin Kat Avlu Güneydoğu (solda), Zemin Kat Avlu Kuzeydoğu(sağda), 2019.

Avlu güney cephesinde, zemin kat avlu güneybatı kısmında 20 basamaklı ana merdiven bulunmaktadır. Ayrıca zemin katta büyük sivri kemerli ve basık kemerli iki adet kapı bulunmaktadır (Şekil 4.44). Avlu birinci kat güney cephesi +4.53 kotunda bulunmaktadır. Bu bölümde 5 adet basık kemerli kapı ve 2 adet basık kemerli pencere görülmektedir (Şekil 4.45). Revak, ahşap dikmelerle taşınan, ahşap sundurmadan oluşmaktadır. Ahşap sundurmanın üzeri ise alaturka kiremitle kaplıdır. Cephenin tamamına bakıldığında, kemerlerde düzgün kesme taş, cephenin duvarlarında ise kireç esaslı sıva üzeri boya kullanılmıştır.

Şekil 4.44. Zemin Kat Avlu Güney Cephe, 2019.

Şekil 4.45. Birinci Kat Avlu Güney Cephe, 2019.

4.2. Taş Han'ın Yeniden Kullanım Sürecinde Değerlendirilmesi

Bu bölümde Taş Han'ın yeniden kullanımını incelenerek, uygulanan anket sonucunda yapının olumlu ve olumsuz yanları ortaya koyulmuştur. Bu değerlendirmedeki amaç yapının yeni işlevinin uygunluğunun tespit edilmesidir.

4.2.1. Taş Han'a Uyarlanmış İşlevler

Yapı önceden yolcu hanı olarak yapıldığı ve alt katındaki mekânlar ahır ve depo gibi hacimler olarak kullanıldığı; üst kattaki odaların ise yolcuların kalması amacıyla yapıldığı düşünülmektedir. Yapının plan şemasından, şehre gelen kervanların mallarını indirip, ikamet etmesi için inşa edildiği çıkarılmaktadır. Kaynaklarda II. Dünya Savaşı'ndan sonra hanın bir süre ordunun kullanımına verildiği söylenmektedir. Ahırlarda hayvanlar, üst katta ise askerler kalmış ve yapıda bazı onarımlar yapılmıştır.

Günümüzde ise eski işlevini yitirmiş ve yalnızca ticaret işleviyle kullanılmaktadır. Yapıya çeşitli ilaveler yapılmış ve bakımsız durumdadır. Alt ve üst katta işyerleri ve Kapalı Çarşı esnafına ait depolar bulunmaktadır.

4.2.2. Yeni İşlev Gereği Yapılan Müdahaleler

Yapı şu an ticari olarak kullanılmaktadır. Burada çalışan insanlar için bir tuvalet ihtiyacı oluşmuş; bu yüzden zemin katta Z-05 ve Z-06 mekânları tuvalet

olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu katta ayrıca 2 adet çay ocağı bulunmaktadır. Çay ocakları için mekânların (Z-04/ Z-13) içine tezgâh, duvarlara dolap ve seramik kaplamalar yapılmıştır (Şekil 4.46).

Şekil 4.46. Z-04(solda) , Z-13 (sağda) Yapılan Ekler, 2019.

Zemin katta tüm işyerlerinde duvarlarda raf bulunmaktadır. Bu raflar, direkt olarak taş duvarlara monte edildiği için hem yapının özgünlük durumunu bozmakta hem de yapıya zarar vermektedir. Yapının hem zemin hem de birinci katında ısıtma için kaloriferli sistem kullanılmıştır. Duvarlara monte edilmiş kalorifer petekleri de duvarlara zarar vermektedir. Ayrıca bu ısıtma sistemleri için yer yer döşemeler delinmiştir. Soğutma için kullanılan klima üniteleri de yapıya hem görsel hem de teknik olarak zarar vermektedir. Birinci katta 1-09 mekânında ısıtma sistemi için kazan dairesi oluşturulmuştur. Bu da yapının özgününde olmayan bir durumdur. Isıtma sistemi şu an aktif olarak kullanılmamaktadır (Şekil 4.47). Yapıdaki tüm tesisatlar, hem geri döndürülemez hem de yapıya direkt olarak monte edilmiştir ve bu durum yapının özgünlüğüne zarar vermektedir.

Yapı restorasyon geçirmeden önce, girişler ve avlu doğal eğimli rampa şeklinde olduğu esnaflar tarafından sözlü olarak belirtilmiştir. Restorasyon çalışmasından sonra, girişler merdiven ve rampa ile sağlanmaktadır. Yapının restitüsyon planları incelendiğinde, doğu revakındaki Z-02 ve Z-15 dükkanlarının sonradan kapatıldığı görülmektedir (Şekil 4.48).

Şekil 4.47. Z-10 Radyatör Eki, 2019.

Şekil 4.48. Z-15 Camekânı, 2019.

4.2.3. Yeni İşlevin Kullanıcı Üzerinden Ölçülen Performans Değerlendirmeleri

Yeniden kullanılmakta olan han yapısı kullanım sürecinde değerlendirilerek, yeniden kullanımın performans analizleri yapılarak işlevin uygunluğu tespit edilecektir. Yapı için performans değerlendirmeleri teknik, işlevsel ve davranışsal olarak belirlenmiştir. Her değerlendirme kendi içinde detaylandırılacaktır. Anketin değerlendirilmesi çalışmanın yöntemi bölümünde detaylı olarak verilmiştir.

Taş Han Kullanıcı Profili:

Han'ın kullanıcı profilini belirlemek için, katılımcıların kişisel bilgilerine (yaş, cinsiyet, eğitim durumu, meslek ve aylık geliri) ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu bilgiler ışığında Han için genel bir profiline ulaşılmış olacaktır.

Tablo 4.1'de demografik değişkenlerin dağılımına göre, %38 kadın (19 kişi) ve %62 (31 kişi) çalışmaya katılmıştır. Eğitim değişkenine göre %32 (16 kişi) ilkokul mezunu, %38 (19 kişi) lise mezunu, %10 ortaokul mezunu (5 kişi) ve %20 (10 kişi) üniversite mezunudur (Şekil 4.49).

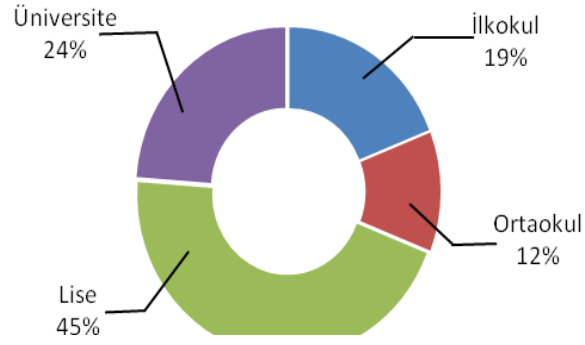
Meslek değişkenine göre katılımcıların yarısı esnaflardan oluşmaktadır (25

kişi). Ayrıca, her biri %2 (1 kişi) akademisyen, işçi, işletmeci, işsiz, mimar, mühendis ve oymacı bulunmaktadır. %4 (2 kişi) emekli, %6 (3 kişi) öğretmen ve %8 (4 kişi) terzi (Şekil 4.50).

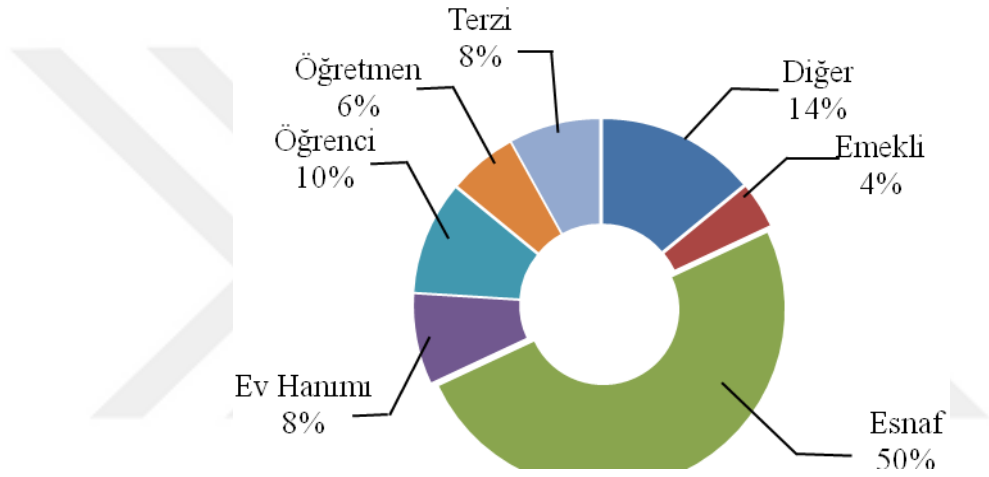
Gelir düzeyi değişkenine göre %42 (21 kişi) 2000 TL'den az gelire sahip, %34 (17 kişi) 2000-4000 TL gelire sahip ve %24 (12 kişi) 4000-10000 TL arası gelire sahiptir (Tablo 4.1).

Tablo 4.1. Demografik Değişkenlerin Frekans Dağılımları

	Aralıklar	Sayı	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	19	38,0
	Erkek	31	62,0
Öğrenim Durumu	İlkokul	16	32,0
	Ortaokul	5	10,0
	Lise	19	38,0
	Üniversite	10	20,0
Meslek	Akademisyen	1	2,0
	Emekli	2	4,0
	Esnaf	25	50,0
	Ev Hanımı	4	8,0
	İşçi	1	2,0
	İşletmeci	1	2,0
	İşsiz	1	2,0
	Mimar	1	2,0
Meslek	Mühendis	1	2,0
	Oymacı	1	2,0
	Öğrenci	5	10,0
	Öğretmen	3	6,0
	Terzi	4	8,0
	Gelir Düzeyi	2000 TL'den az	21
2000-4000 TL		17	34,0
4000-10000 TL		12	24,0

Şekil 4.49. Taş Han Kullanıcıları Öğrenim Durumu Dağılımı.

Şekil 4.50. Taş Han Kullanıcıları Meslek Dağılımı.

Katılımcıların Taş Han'a Ulaşım ile İlgili Görüşleri:

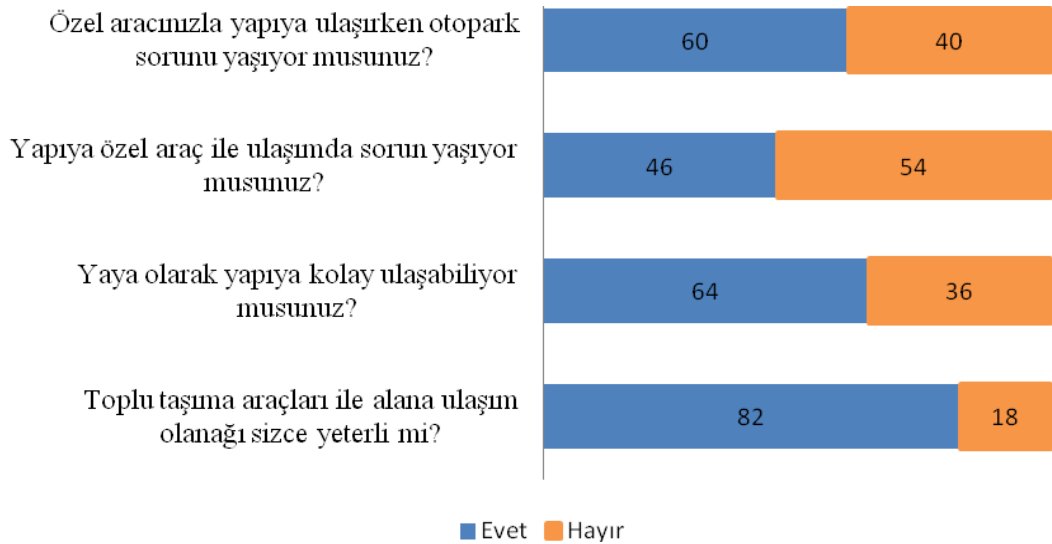
Yapının ulaşım ile ilgili problemlerini ortaya koymak için kullanıcılara, yapıya nasıl ulaştıkları, ulaşırken yaşadıkları problemlerle ilgili sorular sorularak yapının ulaşımını incelenmiştir.

Tablo 4.2'de Taş Han'a ulaşım ile ilgili değişkenlerin dağılımına göre, katılımcıların %32'si (16 kişi) Taş Han'a toplu taşıma aracıyla gelmekte, %26'sı (13 kişi) yaya olarak ve %42'si (21 kişi) özel aracıyla gelmektedir. Taş Han'a toplu taşıma araçlarıyla ulaşım imkânının yeterli olup olmadığına ilişkin katılımcılar %82 (41 kişi) oranında "evet" yanıtını vermiş %18'i (9 kişi) "hayır" olarak yanıtlamıştır. Yaya olarak ulaşımın kolay olduğunu belirten katılımcıların oranı %64 (32 kişi) ve

kolay olmadığını belirtenlerin oranı %36 (18 kişi)'dir. Yapıya özel araçla ulaşım zorluğunun olup olmadığına ilişkin, katılımcıların %46'sı (23 kişi) özel araçla ulaşımın kolay olduğunu; %54'ünün (27 kişi) özel araçla ulaşımın zor olduğunu belirtmiştir. Özel aracın otopark sorunu olup olmadığına ilişkin, katılımcıların %60'ı (30 kişi) otopark sorunu yaşadığını; %40'ı (20 kişi) otopark sorunu yaşamadığını belirtmiştir (Tablo 4.2, Şekil 4.51).

Tablo 4.2. Katılımcıların Taş Han'a Ulaşım İlgili Görüşleri

	Araçlar	Sayı	Yüzde
Taş Han'a nasıl geliyorsunuz?	Toplu taşıma aracı	16	32,0
	Yaya	13	26,0
	Özel araç	21	42,0
Toplu taşıma araçları ile alana ulaşım olanağı sizce yeterli mi?	Evet	41	82,0
	Hayır	9	18,0
Yaya olarak yapıya kolay ulaşabiliyor musunuz?	Evet	32	64,0
	Hayır	18	36,0
Yapıya özel araç ile ulaşım da sorun yaşıyor musunuz?	Evet	23	46,0
	Hayır	27	54,0
Özel aracınızla yapıya ulaşırken otopark sorunu yaşıyor musunuz?	Evet	30	60,0
	Hayır	20	40,0

Şekil 4.51. Katılımcıların Taş Han'a Ulaşım İlgili Görüşleri Grafik Düzeni.

Katılımcıların Taş Han'ı Kullanımı ile İlgili Görüşleri:

Han'ın kullanıcılarının hangi amaçlarla, hangi sıklıkla ve hangi gün ve saatlerde kullanıldığını belirlemek amacıyla dört farklı soru sorulmuş ve kullanıcılardan işaretlemeleri istenmiştir. Bu sorular ışığında, yapının aktif ve pasif olarak hangi zaman dilimlerinde kullanıldığını bulmak amaçlanmaktadır.

Tablo 4.3'te Taş Han'ın kullanım sıklığı ve amaçlarına yönelik değişkenlerin dağılımı incelendiğinde, kullanıcıların Taş Han'ı ne amaçla kullandıklarına yönelik, %4'ü (2 kişi) sosyo-kültürel etkinlikle, %10'u (5 kişi) geçiş amaçlı, %2'si (1 kişi) buluşmak için, %4'ü (2 kişi) kısa süreli dinlenme için, %20'si (10 kişi) alışveriş için ve %60'ı (30 kişi) iş amaçlı kullanmaktadır.

Yapının kullanım amaçlarına bakıldığında, yapı ağırlıklı olarak iş amaçlı kullanılmaktadır. Alışveriş amaçlı gelen kişi sayısının azlığı bu yapının işlevinin yeterli gelmediğini göstermektedir.

Taş Han'a ne sıklıkla gidildiğine yönelik %60 (30 kişi) oranında katılımcı her gün gittiğini belirtmiştir. Ayrıca, %4'ü (2 kişi) iki haftada 1, %2'si (1 kişi) haftada 1 kez, %4'ü (2 kişi) haftada 1'den çok, %14'ü (7 kişi) ayda 1 kez, %14'ü (7 kişi) yılda 4 kez ve %2'si (1 kişi) yılda 4 kez ziyaret etmektedir.

Yapıyı her gün ziyaret eden katılımcıların hepsi burada çalışan kişilerdir. Diğerleri ise yapıyı alışveriş, geçiş, sosyo-kültürel etkinlik, buluşma ve kısa süreli dinlenme için kullanmaktadır.

Taş Han'ı hangi günlerde kullandıklarına yönelik, kullanıcıların %28'i (14 kişi) hafta içi, %18'i (9 kişi) ve %54'ü (27 kişi) hem hafta içi hem de hafta sonu kullandıklarını belirtmiştir.

Taş Han'ın genelde hangi saatlerde kullanıldığına ilişkin, kullanıcıların %8'i (4 kişi) sabah 07.00 ile 12.00 arası; %76'sı (38 kişi) sabah 07.00 ile akşam 18.00 arası; %16'sı (8 kişi) ise akşam 18.00 ile 21.00 arasında kullandığını belirtmiştir.

Tablo 4.3. Katılımcıların Taş Han'ı Kullanımı ile İlgili Görüşleri

	Araçlar	Sayı	Yüzde
Taş Han'ı ne amaçla kullanıyorsunuz?	Sosyo-kültürel etkinlikler	2	4,0
	Geçiş	5	10,0
	Buluşma	1	2,0
	Kısa süreli dinlenme	2	4,0
	Alışveriş	10	20,0
	İş için	30	60,0
Taş Han'ı ne sıklıkla kullanıyorsunuz?	Her gün	30	60,0
	İki haftada 1	2	4,0
	Haftada 1 defa	1	2,0
	Haftada 1'den çok	2	4,0
	Ayda 1 defa	7	14,0
	Yılda 4 defa	7	14,0
	Yılda 1 defa	1	2,0
Taş Han'ı genelde hangi günler kullanıyorsunuz?	Hafta içi (Pazartesi-Salı-Çarşamba-Perşembe-Cuma)	14	28,0
	Haftasonu (Cumartesi-Pazar)	9	18,0
	Hem hafta içi hem hafta sonu	27	54,0
Taş Han'ı genelde hangi saatlerde kullanıyorsunuz?	7.00-12.00	4	8,0
	7.00-18.00	38	76,0
	18.00-21.00	8	16,0

4.2.3.1. Teknik (Yapısal) Olarak Yapının Değerlendirilmesi

Han'ın teknik olarak yeterli olup olmadığı ve yeni kullanımdan doğan gerekliliklere nasıl cevap verdiğini belirlemek amacıyla kullanıcılara; dükkânların doğal ve yapay aydınlatması, ısıtma sistemi, yangın önlemi, strüktürel sağlamlık ve mekânların havalandırılmasıyla ilgili sorular sorulmuştur. Sonuçları ise Tablo 4.4'te detaylı olarak verilmiştir.

Tablo 4.4'te, teknik performans açısından yapı içerisinde yer alan mekânlarla ilgili görüşlerin dağılımına göre, mekânın doğal aydınlatmasına (gün ışığı) yönelik %8 (4 kişi) kötü, %26 (13 kişi) orta, %52 (26 kişi) iyi ve %14 (7 kişi) kötü yanıtı vermiştir. Mekânın yapay aydınlatmasına ilişkin, %10 (5 kişi) çok kötü, %24 (12 kişi) kötü, %40 (20 kişi) orta, %24 (12 kişi) iyi ve %2 (1 kişi) çok iyi yanıtı verilmiştir. Yapının aydınlatılmasına ilişkin; doğal aydınlatma iyi bulunmuş, ancak yapay aydınlatma konusunda kullanıcıların çoğunluğu nötr düşünmektedir.

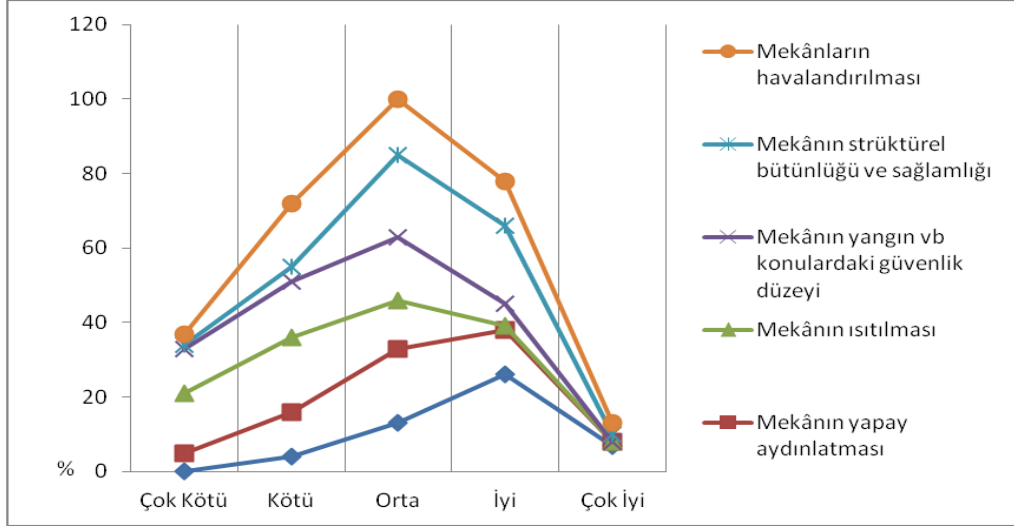
Mekânın ısıtılmasına ilişkin %32 (16 kişi) çok kötü, %40 (20 kişi) kötü, %26 (13 kişi) orta ve %2 (1 kişi) iyi yanıtını vermiştir. Yapının ısıtılmasına dair kullanıcıların büyük çoğunluğunun memnun olmadığı görülmektedir. Kalorifer tesisatı bulunmakta ancak aktif olarak kullanılmamaktadır. Isıtma sistemi, elektrikli ısıtıcılarla sağlanmaktadır.

Mekânın yangın vb. konularda güvenlik düzeyine ilişkin %24 (12 kişi) çok kötü, %30 (15 kişi) kötü, %34 (17 kişi) orta ve %12 (6 kişi) iyi yanıtını vermiştir.

Mekânın strüktürel bütünlüğü ve sağlamlığına ilişkin %2 (1 kişi) çok kötü, %8 (4 kişi) kötü, %44 (22 kişi) orta, %42 (21 kişi) iyi ve %4 (2 kişi) çok iyi yanıtını vermiştir. Yapının strüktürünü ve sağlamlığı ile ilgili nötr ve iyi bulanlar ağırlıktadır. Mekânların havalandırılmasına ilişkin %6 (3 kişi) çok kötü, %34 (17 kişi) kötü, %30 (15 kişi) orta, %24 (12 kişi) iyi ve %6 (3 kişi) çok iyi yanıtını vermiştir. Yapının havalandırılmasına ise kullanıcıların %34 ü kötü durumdadır yanıtını vermiştir (Şekil 4.52).

Tablo 4.4. Taş Han Kullanıcılarının Teknik Performans Açısından Yapı İçinde Yer Alan Mekânlarla İlgili Görüşleri

%	Çok Kötü	Kötü	Orta	İyi	Çok İyi
Mekânın doğal aydınlatması (günüşiği)	0	8	26	52	14
Mekânın yapay aydınlatması	10	24	40	24	2
Mekânın ısıtılması	32	40	26	2	0
Mekânın yangın vb konulardaki güvenlik düzeyi	24	30	34	12	0
Mekânın strüktürel bütünlüğü ve sağlamlığı	2	8	44	42	4
Mekânların havalandırılması	6	34	30	24	6

Şekil 4.52. Teknik Performans Grafik Düzeni.

4.2.3.2. İşlevsel Olarak Yapının Değerlendirilmesi

Yapının kullanıcılarına, giriş, tuvalet, dükkanların birbiriyle ilişkileri, avlunun durumu ve çay ocağı gibi mekanların kullanımıyla ilgili sorular sorularak; yapının işlevsel olarak kullanıcılar tarafından, memnun olup olmadıklarının ölçülmesi amaçlanmaktadır.

Tablo 4.5'te Taş Han kullanıcılarının işlevsel performans açısından yapı içerisinde yer alan mekânlarla ilgili görüşlerinin dağılımı incelendiğinde, mekânın yeni kullanıma uygunluğuna %6 (3 kişi), %18 (9 kişi) kötü, %54 (27 kişi) orta, %20 (10 kişi) iyi ve %2 (1 kişi) çok iyi yanıtını vermiştir.

Yapının mekânsal kurgu ile uyumuna %2 (1 kişi) çok kötü, %22 (11 kişi) kötü, %58 (29 kişi) orta, ve %18 (9 kişi) iyi yanıtını vermiştir. Buradan hareketle kullanıcıların, ticari işleve yapının mekânsal kurgusuna nötr yaklaştığı görülmektedir.

Mekanların birbiriyle ilişkisine, %6 (3 kişi) çok kötü, %22 (11 kişi) kötü, %46 (23 kişi) orta, ve %26 (13 kişi) iyi yanıtını vermiştir. Yapının girişiyle ilgili %20 (10 kişi) çok kötü, %40 (20 kişi) kötü, %28 (14 kişi) orta ve %6 (12 kişi) iyi yanıtını vermiştir. Yapının girişi algılanmamaktadır. Kullanıcılarla yapılan görüşmelerde buraya gelip kullananların yapının giriş ve çıkışının yeterince algılanmadığını ve bu durumun yapının kullanımını azalttığını söylemektedirler.

Yapının tuvaletleriyle ilgili %36 (18 kişi) çok kötü, %32 (16 kişi) kötü, %22

(11 kişi) orta ve %10 (5 kişi) iyi yanıtını vermiştir. Tuvaletlerin hem ücretli hem de kirli olması yapıyı kullananların tepkisini çekmektedir. Ankete bakıldığında ağırlıklı olarak çok kötü ve kötü cevapları verilmiştir.

Yapıdaki iş yerlerine ilişkin %12 (6 kişi) çok kötü, %14 (7 kişi), %50 (25 kişi) orta ve %24 (12 kişi) iyi yanıtını vermiştir. Kullanıcılar işyerlerinden genel anlamda memnundurlar. Ankete bakıldığında %50 kullanıcı nötr cevabını vermiştir.

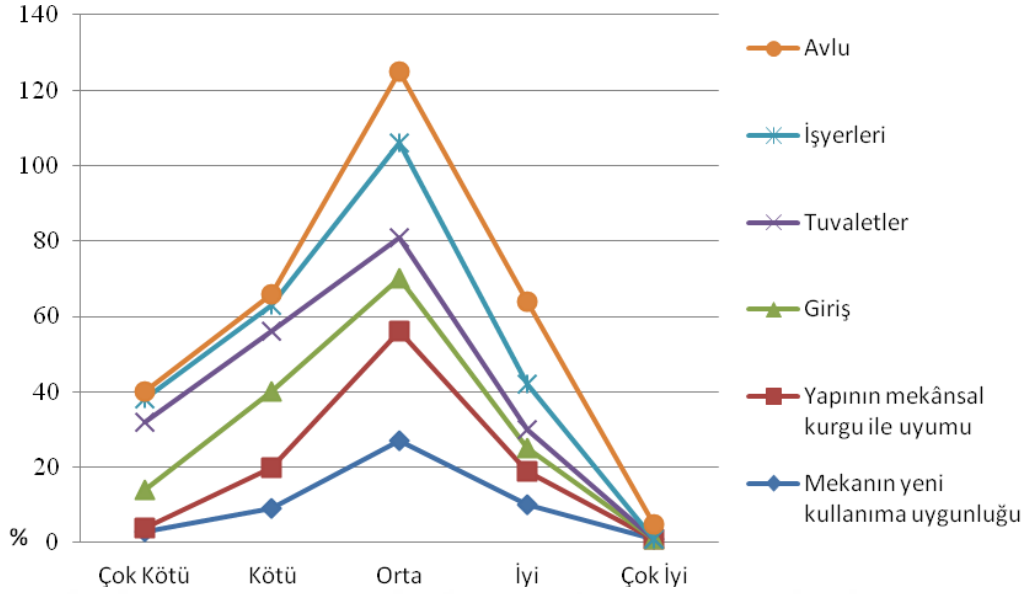
Yapıdaki depolarla ilgili %36 (18 kişi) çok kötü, %32 (16 kişi) kötü, %26 (13 kişi) orta, %4 (2 kişi) ve %2 (1 kişi) çok iyi yanıtını vermiştir. Yapıdaki depolar kapalı olduğu için aktif bir kullanımları yoktur. Bu da yapının aslında kullanımını azaltmaktadır. Bu yüzden kullanıcılar depoları ağırlıklı olarak kötü ve çok kötü bulmaktadır.

Yapıdaki çay ocağına yönelik %32 (16 kişi) çok kötü, %12 (6 kişi) kötü, %16 (8 kişi) orta, %34 (17 kişi) iyi ve %6 (3 kişi) çok iyi yanıtını vermiştir. Çay ocağının kullanımı mekanda görüşmeler yapıldığında çok kötü ve iyi bulunmuştur. Çok kötü bulan kullanıcılar pis ve yetersiz olduğunu söylemektedirler.

Yapıdaki avluya yönelik %4 (2 kişi) çok kötü, %6 (3 kişi), %38 (19 kişi) orta, %44 (22 kişi) iyi ve %8 (4 kişi) çok iyi yanıtını vermişlerdir. Avlu iyi ve orta seviyede bulmaktadır. Avlu ile ilgili kullanıcılar, yağışlı havalarda için yapıdaki saçakların yetersiz olduğu söylemektedir (Şekil 4.53).

Tablo 4.5. Kullanıcıların Yapı İçinde Yer Alan Mekânlarla İlgili Görüşleri (İşlevsel Performans)

%	Çok Kötü	Kötü	Orta	İyi	Çok İyi
Mekanın yeni kullanıma uygunluğu	6	18	54	20	2
Yapının mekânsal kurgu ile uyumu	2	22	58	18	0
Mekanların birbirleriyle ilişkisi	6	22	46	26	0
Giriş	20	40	28	12	0
Tuvaletler	36	32	22	10	0
İşyerleri	12	14	50	24	0
Depolar	36	32	26	4	2
Çay ocağı	32	12	16	34	6
Avlu	4	6	38	44	8

Şekil 4.53. İşlevsel Performans Grafik Düzeni.

4.2.3.3. Davranışsal Olarak Yapının Değerlendirilmesi

Bu performans türündeki sorular, kullanıcıların yapıyı çevresiyle birlikte düşünerek (ulaşım, yaya yolları ve diğer yapılar gibi) 5 farklı cevaptan birinin işaretlenmesi istenmiştir. Bu cevaplar doğrultusunda, yapı ve çevresinin davranış biçiminin uyumu ölçülmüş olacaktır.

Tablo 4.6'da davranışsal performans açısından yapı içerisinde yer alan mekânlarla ilgili görüşlerin birinci kısmı incelendiğinde, yapının çevresindeki yollar ile ilişkisinin iyi oluşuna yönelik %10 (5 kişi) kesinlikle katılmadığını, %22 (11 kişi) katılmadığını, %36 (18 kişi) kısmen katıldığını, %30 (15 kişi) katıldığını ve %2 (1 kişi) kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Kullanıcıların çoğunluğu kısmen katıldığını söylemiş ve bu durum yapının yola uzaklığından kaynaklanmaktadır. Yapıya sadece yaya hareketiyle ulaşım sağlanmaktadır.

Yapının çevresiyle uyumuna ilişkin %4 (2 kişi) kesinlikle katılmadığını, %12 (6 kişi) katılmadığını, %60 (30 kişi) kısmen katıldığını, %22 (11 kişi) katıldığını ve %2 (1 kişi) kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Han ve çevresi ticaret işleviyle kullanıldığı için kullanıcılar, yapının çevresiyle uyumuna nötr olarak yaklaşmıştır.

Yapının dışarıdan bakıldığında hemen algılanabilir oluşuna yönelik %10 (5 kişi) kesinlikle katılmadığını, %36 (18 kişi) katılmadığını, %34 (17 kişi) kısmen

katıldığını ve %10 (15 kişi) katıldığını belirtmiştir. Han dışarıdan bakıldığında algılanamamaktadır. Kullanıcıların da büyük çoğunluğu algılanamadığını söylemektedir.

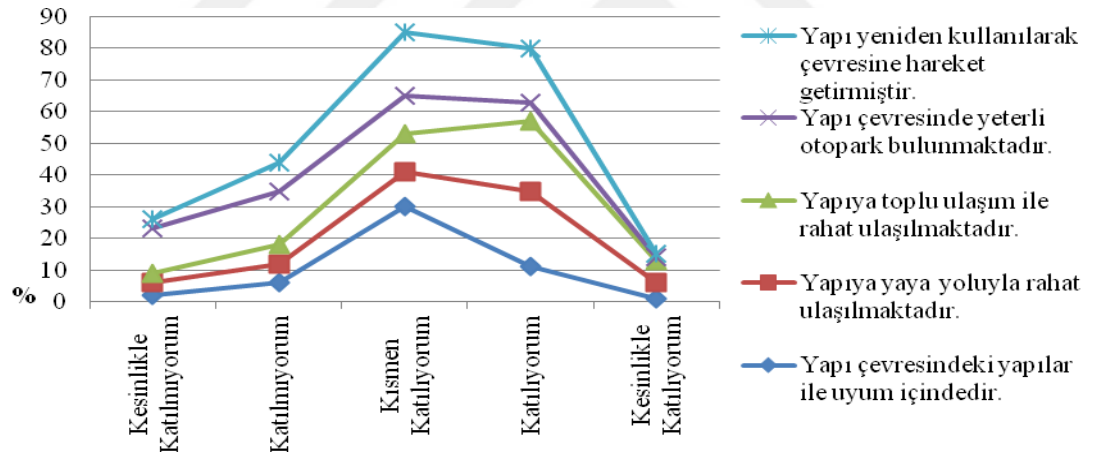
Yapıya taşıt yoluyla rahat ulaşılabilmesine yönelik %8 (4 kişi) kesinlikle katılmadığını, %12 (6 kişi) katılmadığını, %22 (11 kişi) kısmen katıldığını, %48 (24 kişi) katıldığını ve %10 (5 kişi) kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Yapıya toplu ulaşım ile rahat ulaşılabilirliğe yönelik %6 (3 kişi) kesinlikle katılmadığını, %12 (6 kişi) katılmadığını, %24 (12 kişi) kısmen katıldığını, %44 (22 kişi) katıldığını ve %14 (7 kişi) kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Han, toplu taşımaya yakın olduğu için kullanıcılar toplu ulaşım ile rahatlıkla yapıya ulaşabildiklerini söylemektedirler.

Yapının çevresinde yeterli otopark bulunmasına yönelik %28 (14 kişi) kesinlikle katılmadığını, %34 (17 kişi) katılmadığını, %24 (12 kişi) kısmen katıldığını, %12 (6 kişi) katıldığını ve %2 (1 kişi) kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Kapalı otoparkların yapıya uzaklığından ötürü kullanıcılar otoparkların yeterli olmadığını söylemektedirler.

Yapının yeniden kullanılmasıyla çevreye hareket getirmesine yönelik %6 (3 kişi) kesinlikle katılmadığını, %18 (9 kişi) katılmadığını, %40 (20 kişi) kısmen katıldığını, %34 (17 kişi) katıldığını ve %2 (1 kişi) kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Han'a ticaret işlevi verilmeden önce yapının daha sakin olduğunu ve mevcut işlevin yapıyı daha aktif kullanıldığını söylemektedirler (Şekil 4.54).

Tablo 4.6. Taş Han Kullanıcılarının Davranışsal Performans Açısından Yapı İçinde Yer Alan Mekanlarla İlgili Görüşleri- I

%	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Yapının çevresindeki yollar ile ilişkisi iyidir.	10	22	36	30	2
Yapı çevresindeki yapılar ile uyum içindedir.	4	12	60	22	2
Yapı dışarıdan ilk bakıldığında hemen algılanmaktadır.	20	36	34	10	0
Yapıya taşıt yoluyla rahat ulaşılmaktadır.	18	16	26	34	6
Yapıya yaya yoluyla rahat ulaşılmaktadır.	8	12	22	48	10
Yapıya toplu ulaşım ile rahat ulaşılmaktadır.	6	12	24	44	14
Yapı çevresinde yeterli otopark bulunmaktadır.	28	34	24	12	2
Yapı yeniden kullanılarak çevresine hareket getirmiştir.	6	18	40	34	2

Şekil 4.54. Davranışsal Performans-I Grafik Düzeni.

Davranışsal Performansın ikinci kısmında ise yapının yeni kullanımı ile ilgili çevresinin uyumu, mevcut işlevin kullanıcılar açısından memnuniyetini ölçmeye yönelik sorular sorulmuştur. Tablo 4.7’de davranışsal performans açısından yapı içerisinde yer alan mekânlarla ilgili görüşlerin ikinci kısmının dağılımı incelendiğinde, yapının yeniden kullanımının kente sosyo-kültürel katkı sağladığına yönelik %8 (4 kişi) kesinlikle katılmadığını, %10 (5 kişi) katılmadığını, %46 (23 kişi) kısmen katıldığını, %30 (15 kişi) katıldığını ve %6 (3 kişi) kesinlikle katıldığını belirtmiştir.

Yapının yalnızca ticaret işleviyle kullanılmasının çevresiyle olan ilişkiyi sağlamaya yönelik %22 (11 kişi) katılmadığını, %42 (21 kişi) kısmen katıldığını, %34 (17 kişi) katıldığını ve %2 (1 kişi) kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Yapı ve çevresi tarihi ticaret merkezi olduğu için kullanıcılar, yapı ve çevresini uyumlu bulmaktadırlar.

Kent merkezinde bulunan yapının yalnızca ticaret işleviyle kullanılmasının uygunluğuna yönelik %18 (9 kişi) kesinlikle katılmadığını, %32 (16 kişi) katılmadığını, %36 (18 kişi) kısmen katıldığını ve %14 (7 kişi) katıldığını belirtmiştir. Kullanıcılar yapının sadece ticari işlevle kullanılması yapıyı yalnızlaştırdığını söylemektedir. Bu yüzden büyük çoğunluğu bu soruya kısmen katıldığını belirtmektedir.

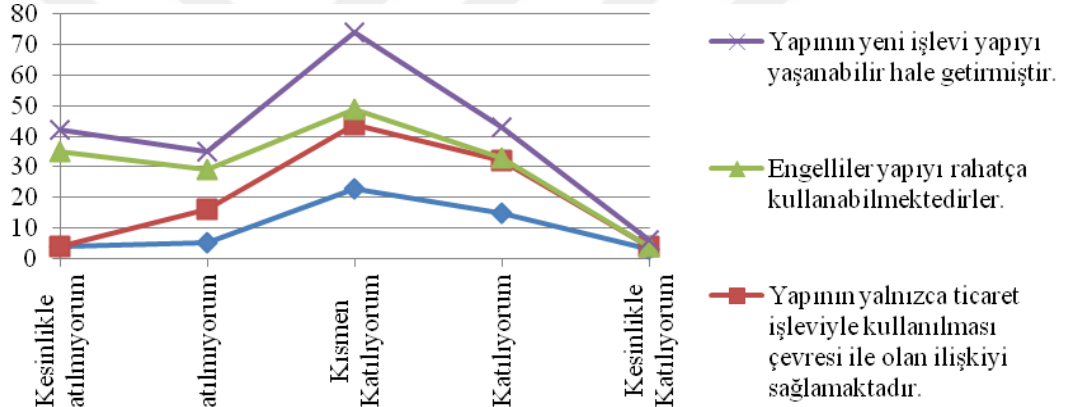
Yapının yeniden kullanımının ihtiyaçları karşılamasına yönelik %12 (6 kişi) kesinlikle katılmadığını, %34 (17 kişi) katılmadığını, %32 (16 kişi) kısmen katıldığını, %20 (10 kişi) katıldığını ve %2 (1 kişi) kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Kullanıcılar yapının ihtiyaçlarını karşılamadığını söylemektedir. Anket sonucuna bakıldığında büyük çoğunluk yeniden kullanımın ihtiyaçları karşılamadığını söylemektedir.

Engellilerin yapıyı rahatça kullandığına ilişkin %62 (31 kişi) kesinlikle katılmadığını, %26 (13 kişi) katılmadığını, %10 (5 kişi) kısmen katıldığını ve %2 (1 kişi) katıldığını belirtmiştir. Yapının mevcudundaki rampaların çok dik ve kaygan malzemelerden yapılmış oluşu engellilerin yapıyı kullanmasını olumsuz yönde etkilemektedir.

Yapının yeni işlevinin yapıyı daha yaşanabilir hale getirdiğine ilişkin %14 (7 kişi) kesinlikle katılmadığını, %12 (6 kişi) katılmadığını, %50 (25 kişi) kısmen katıldığını, %20 (10 kişi) katıldığını ve %4 (2 kişi) kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Kullanıcılar yeni işlevin yapının yaşanılabilirliğine dair nötr yaklaşmaktadır (Şekil 4.55).

Tablo 4.7. Taş Han Kullanıcılarının Davranışsal Performans Açısından Yapı İçinde Yer Alan Mekanlarla İlgili Görüşleri-II

%	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Yapının yeniden kullanımı kente sosyo-kültürel bir katkı sağlamıştır.	8	10	46	30	6
Yapının yalnızca ticaret işleviyle kullanılması çevresi ile olan ilişkiyi sağlamaktadır.	0	22	42	34	2
Kent merkezinde bulunan yapının yalnızca ticaret işleviyle kullanılması uygundur.	18	32	36	14	0
Yapı yeniden kullanımının ihtiyaçlarını karşılamaktadır.	12	34	32	20	2
Engelliler yapıyı rahatça kullanabilmektedirler.	62	26	10	2	0
Yapının yeni işlevi yapıyı yaşanabilir hale getirmiştir.	14	12	50	20	4

Şekil 4.55. Davranışsal Performans-II Grafik Düzeni.

Kullanıcıların Genel Olarak Taş Han'la İlgili Görüşleri:

Kullanıcıların yapı hakkındaki duygularını ölçmek için (güvenlik, temizlik, kalabalık, yeşil ve kullanışlı gibi) bu bölümde sorular sorulmuştur. Verilen cevaplar doğrultusunda yapının kullanıcılar üzerinde nasıl bir etki bıraktığı ölçülecektir.

Tablo 4.8'de Taş Han kullanıcıların genel olarak Taş Han'la ilgili görüşleri incelendiğinde,

Güvenli oluşuna yönelik, %2 (1 kişi) çok kötü, %20 (10 kişi) kötü, %42 (21 kişi) orta, %30 (15 kişi) iyi ve %6 (3 kişi) çok iyi yanıtını vermiştir. Kullanıcılar güvenlik konusunda nötr cevapları yüksek oranda vermiştir.

Kirli oluşuna yönelik %12 (6 kişi) çok kötü, %30 (15 kişi) kötü, %28 (14

kişi) orta, %28 (14 kişi) iyi ve %2 (1 kişi) çok iyi yanıtını vermiştir. Yapının kirliliğine dair erkek kullanıcılar ağırlıklı olarak iyi ve orta derken, kadın kullanıcılar yapının kirli olduğunu düşünmektedir.

Hareketli oluşuna yönelik %26 (13 kişi) çok kötü, %22 (11 kişi) kötü, %40 (20 kişi) orta ve %12 (6 kişi) iyi yanıtını vermiştir. Yapının ağırlıklı olarak daha az hareketli olduğu söylenmektedir. Kullanımın az olması bu yapının yalnızlaşmasına sebep olmaktadır.

Karışık oluşuna yönelik %6 (3 kişi) çok kötü, %30 (15 kişi) kötü, %44 (22 kişi) orta, %20 (10 kişi) iyi ve %20 (10 kişi) çok iyi yanıtını vermiştir. Yapının kullanıcılar tarafından çok karışık olmadığı kolay anlaşılabilir olduğu söylenmektedir.

Orijinal oluşuna yönelik %4 (2 kişi) çok kötü, %10 (5 kişi) kötü, %20 (10 kişi) orta, %54 (27 kişi) iyi ve %12 (6 kişi) çok iyi yanıtını vermiştir. Yapıyı kullananların büyük çoğunluğu özgün halini koruduğunu düşünmektedir.

Yorucu olmasına yönelik %6 (3 kişi) çok kötü, %24 (12 kişi) kötü, %42 (21 kişi) orta ve %28 (14 kişi) iyi yanıtını vermiştir. Yapı sakın olduğu için fazla yorucu olmadığı söylenmektedir.

Kalabalık oluşuna yönelik %32 (16 kişi) çok kötü, %32 (16 kişi) kötü, %26 (13 kişi) orta ve %10 (5 kişi) iyi yanıtını vermiştir. Mevcut kullanıcılarla görüşüldüğünde yapının fazla kullanılmadığını ve buradaki esnafların bu yalnızlıktan oldukça şikâyet ettikleri gözlenmiştir. Ankette verilen cevaplar da bu kanıyı destekler niteliktedir.

Uyumlu olmasına ilişkin %4 (2 kişi) çok kötü, %12 (6 kişi) kötü, %54 (27 kişi) orta, %24 (12 kişi) iyi ve %6 (3 kişi) çok iyi yanıtını vermiştir. Kullanıcılar yapının işlevi nedeniyle çevresiyle uyumlu olduğunu söylemektedirler.

Ferah oluşuna ilişkin %4 (2 kişi) çok kötü, %14 (7 kişi) kötü, %18 (9 kişi) orta, %42 (21 kişi) iyi ve %22 (11 kişi) çok iyi yanıtını vermiştir. Yapının doğal aydınlatmasının iyi olduğunu söyleyen kullanıcıların büyük çoğunluğu yapıyı ferah bulmaktadır.

Güzel oluşuna ilişkin %6 (3 kişi) çok kötü, %10 (5 kişi) kötü, %26 (13 kişi) orta, %32 (16 kişi) iyi ve %26 (13 kişi) çok iyi yanıtını vermiştir. Yapıdaki esnaflar ve kullanıcılar yapının güzelliğine dair ne iyi ne de kötü olduğunu nötr olduklarını söylemektedirler.

Yeşil olmasına ilişkin %20 (10 kişi) çok kötü, %24 (12 kişi) kötü, %32 (16 kişi) orta, %18 (9 kişi) iyi ve %6 (3 kişi) çok iyi yanıtını vermiştir. Avludaki mevcut ağaçlar dışında yapıda herhangi bir yeşil öge bulunmamaktadır. Bu yüzden kullanıcılar çok kötü, kötü ve orta cevaplarını vermişlerdir.

Kullanışlı olmasına ilişkin %6 (3 kişi) çok kötü, %18 (9 kişi) kötü, %48 (24 kişi) orta, %24 (12 kişi) iyi ve %4 (2 kişi) çok iyi yanıtını vermiştir. Kullanıcılar mekan boyutları ve konumlarının ticaret işlevi için uygun söylemektedirler.

Aydınlık olmasına ilişkin, %4 (2 kişi) çok kötü, %18 (9 kişi) kötü, %48 (24 kişi) orta, %24 (12 kişi) iyi ve %4 (2 kişi) çok iyi yanıtını vermiştir. Avlunun üstünün açık olması sebebiyle yapı aydınlık bulunmuştur.

Tablo 4.8. Kullanıcıların Genel Olarak Taş Han'la İlgili Görüşleri

%	Çok Kötü	Kötü	Orta	İyi	Çok İyi
Güvenli	2	20	42	30	6
Kirli	12	30	28	28	2
Hareketli	26	22	40	12	0
Karışık	6	30	44	20	0
Orijinal	4	10	20	54	12
Yorucu	6	24	42	28	0
Kalabalık	32	32	26	10	0
Uyumlu	4	12	54	24	6
Ferah	4	14	18	42	22
Güzel	6	10	26	32	26
Yeşil	20	24	32	18	6
Kullanışlı	6	18	48	24	4
Aydınlık	4	10	30	38	18

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Tarihi yapılar, teknolojik gelişmeler ve değişen şartlar nedeniyle çağın ihtiyaçlarını karşılayamaz duruma gelmektedir. Bu değişimin doğal sonucu olarak tarihi yapılar ihtiyaçlara cevap veremediği için kullanılamaz duruma gelmektedir. Anıtsal yapıların korunması için; yapının hayatın içine dâhil edilerek, yaşayan mekânlar haline getirmek oldukça önemlidir. Bu dâhil olma için ise yeniden işlevlendirme oldukça uygun bir tekniktir.

Bu çalışmada, Kahramanmaraş ili Tarihi Taş Han yeniden kullanım sürecinde değerlendirilmiş ve olumlu ve olumsuz yanları kullanıcı anketlerinin analizleriyle birlikte ortaya konmuştur.

Yapıyı ağırlıklı olarak erkekler ve yapı içindeki esnaf kullanmaktadır. Eğitim düzeyi ortalama değer lise mezunu çıkarken, gelir düzeyi ise 2.000 TL'den az çıkmıştır. Yapıya ulaşımın ağırlıklı olarak özel araçla sağlanırken, özel araçla ulaşımın kolay olduğunu ancak otopark sorunun yaşandığı saptanmıştır. Yapıya toplu taşıma ve yaya olarak ulaşımın kolay olduğu belirlenmiştir. Han; çoğunlukla iş için hem hafta sonu hem de hafta için her gün saat 7.00 ile 18.00 arası kullanılmaktadır.

Teknik performans konuları açısından; dükkânların doğal ve yapay aydınlatmasının, yangın ve güvenlik konularının orta seviyede belirlendiği, ısıtılması ve havalandırmasının kötü olduğu, strüktürünün ise orta seviyede olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlardan, yapının yeni kullanımının teknik gerekliliklere tam cevap veremediği tespit edilmiştir (Tablo 4.8, Şekil 5.1).

İşlevsel performans konuları açısından; yapının yeni kullanımıyla ve mekânsal kurgusuyla uyumunun orta seviyede; giriş, tuvalet, depoların kötü seviyede olduğu anket sonuçları ile saptanmıştır. Ayrıca kullanıcılar, avlu ve işyerlerinden iyi derecede memnun olduklarını anket sonuçlarıyla belirlenmiştir (Tablo 4.8).

Davranışsal performans konuları açısından; yapının ulaşım ile ilgili büyük problemlerinin olmadığı ancak çevresinde otopark ile ilgili problemler olduğu saptanmıştır. Yapıya ulaşım kolay sağlanmaktadır ancak dışarıdan gelen kullanıcılar yapının yönlendirmesinin az olduğunu ve algılanmadığını söylemektedirler (Tablo 4.8, Şekil 5.1).

Yapının yeni kullanımına dair engelli ulaşımının çok kötü olduğu anket sonucunda saptanmıştır. Onun dışında yapının çevresiyle işlevinin uygunluğu, yeni kullanımıyla yapının yaşanabilir olması, çevresine sosyo-kültürel açıdan uyumuna kullanıcılar kısmen katılıyor cevabını çoğunluk olarak vermiştir.

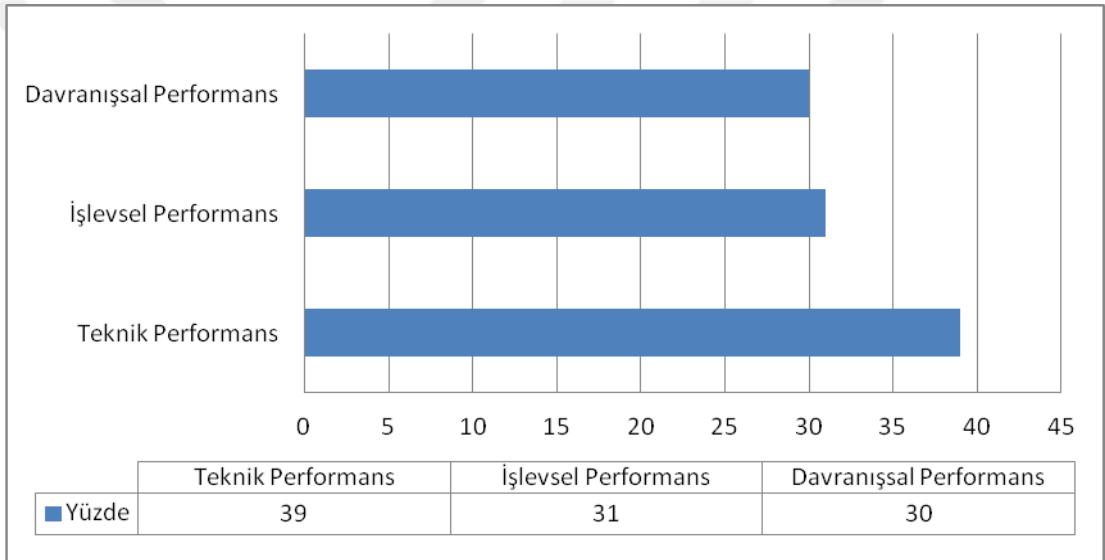
Yapılan gözlemlerde, Han'ın plan şemasında çok büyük değişiklikler olmamıştır. Yapının mekân büyüklükleri düşünülürse, Han'a verilen ticaret işlevi yapı ile uyum sağlamaktadır. Ancak yeniden işlevlendirmenin en önemli amacı 'yaşatmak' olmasına rağmen; yapıya verilen işlevin yeterli gelmediği, kullanıcılarla yapılan görüşmeler sonucunda ve anketlerle ortaya konmuştur. Yapıyı ağırlıklı olarak çevredeki esnaf kullanmaktadır. Kullanıcılar, en çok yapının yalnızlaştığından ve insanların artık bu yapıyı kullanmadığından şikâyet edilmektedir. Yapının birinci katında bulunan depoların aktif bir kullanımı olmayışının da yapıyı yalnızlaştırdığı görüşmeler sonucu ortaya konmuştur. Aynı zamanda kullanıcılar yapıda aktivitelerin azlığından ve mekânın güven vermediğini de sözlü olarak dile getirmişlerdir.

Çevresi ile birlikte düşünüldüğünde yapı tarihi ve ticaret merkezi olan Kapalı Çarşı'nın merkezinde bulunmaktadır. Ancak yeterince algılanmamaktadır. Avluda bulunan çay ocakları bakımsız ve pis olduğu için yeterli ilgiyi görmemektedir. Üst katta bulunan depolar kapıları kilitli bir şekilde durmaktadır. İşyeri sahipleri dışında üst katta herhangi bir kullanım yoktur. Zemin kattaki işyerlerinin hepsi aktif olarak kullanılmaktadır. Ancak yapının, yalnızca ticari olarak kullanılması insanları yapıya çekmemektedir.

Hanın yakın çevresi ve günümüzdeki durumu incelendiğinde, Han'a bütüncül bakıldığında işlev ve plan uyumu dışında performans analiz sonuçları oldukça düşük çıkmıştır. Yapının gelecek kuşaklara aktarılması ve korunması için daha uygun bir

kullanım seçilmesi ya da mevcut şartlar iyileştirilerek daha aktif bir kullanım sağlanması gerekmektedir.

Han'ın geçmişteki kullanımının bir konaklama yapısı olduğu ve yapının çevresinin canlandırılması, Kahramanmaraş kentinde günden güne gelişen turizm koşulları, yapının mekân büyüklükleri, sosyal ve tarihi çevresi de düşünüldüğünde otel işlevinin yapıyı hayatın içine katmak için uygun bir işlev olacağı düşünülmektedir. Bu sayede yapının karakteristik özellikleri de korunmuş olacak ve gelecek nesillere aktarılması da sağlanmış olacaktır. Ayrıca mevcut yapı stoğu da kullanım gereksinimlerine uygun bir şekilde değerlendirilmiş olacak ve yapının bakımı da yapılmış olacaktır.

Şekil 5.1. Yeniden Kullanımda Taş Han'ın Ortalama Üzerinden Davranışsal, İşlevsel ve Teknik Performans Değerlendirilmesi.

Tablo 5.1. Performans Analizleri Genel Sonuçları

	Olumlu	Olumsuz
Teknik Performans	<ul style="list-style-type: none">• Yapının doğal aydınlatması.• Yapının strüktürel bütünlüğü ve sağlam olması.	<ul style="list-style-type: none">• Yeni kullanımda ısıtma, havalandırma, yangın önlemleri ve yapı aydınlatmanın yeterli düzeyde olmaması.
İşlevsel Performans	<ul style="list-style-type: none">• İşyerlerinin yeni kullanım ile uyumu, mekânların birbirleriyle ilişkisi, yapının ticari kullanımı ile uyumu ve işyerlerinin mekânsal kurgusu kötü bulunmaması birlikte iyi de bulunmamıştır.• Avlunun, genel olarak kullanıcı isteklerine cevap vermesi,	<ul style="list-style-type: none">• Giriş, tuvaletler, depolar ve çay ocakları kullanıcı isteklerine yeterli düzeyde cevap vermemesi,
Davranışsal Performans	<ul style="list-style-type: none">• Yapının, çevresindeki yollar ile ilişkisinin iyi olması,• Çevresindeki yapılarla uyum içinde olması,• Özel araç, toplu taşıma ve yaya yoluyla rahat ulaşım sağlanması,• Yalnızca ticaret işleviyle kullanılması,• Yapının, yeni kullanımının çevresine hareket getirmesi konusunda kullanıcılar nötrdür.• Yapının, yeni kullanımıyla kente sosyo-kültürel bir katkı sağlaması,	<ul style="list-style-type: none">• Yapının, dışardan bakıldığında hemen algılanmaması,• Yapı ve çevresinde yeterli otopark bulunmaması,• Yeni kullanımın yapıyı yalnızlaştırması ve yaşanamaz hale getirmesi,• Yeniden kullanımda yapının tüm ihtiyaçları karşılayamaması,• Engellilerin yapıyı rahatça kullanamaması,

KAYNAKLAR

A. Eger. 2012. Theespecies Beetween The Theeth; Agazatteer Of Towns On The Islamıc-Byzantine Frontier, İstanbul: Ege Yayınları.

A. Ersen. 1992. Yeniden İşlevlendirilen Tarihi Yapılar, Modern Ekler ve Çağdaş Tasarım, Arredamento Dekorasyon, 37, 5.

A. Ersoy. 2010. “Mozaiklerle Adım Adım Kayıp Antik Kent Germanikeia’ya”, Dağların Gazeli Maraş, İstanbul: YKY.

A. Eyicil. 2009. Yakın Çağda Kahramanmaraş, Kahramanmaraş: Ukde Yayınları.

A. F. Gregory. 1999. Abu'l - Farac Tarihi, (Çev.: Ö.R.Doğrul), 1. Cilt, Ankara: TTK Yayınları.

A. E. Paköz. 2013. “Maraş Sivil Mimari Yapılarının İncelenmesi ve Gözlüklü Ali Evi Restorasyon Önerisi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

AMSTERDAM BİLDİRGESİ. 1975.

ATİNA TARİHİ ANITLARIN KORUNMASIYLA İLGİLİ MİMAR VE TEKNİSYENLERİNİN 1. ULUSLARARASI KONFERANSI. 1931.

B. Atalay. 2008. Maraş Tarihi ve Coğrafyası, Kahramanmaraş: Ukde Yayınları.

B. Büyükarlan. 2013. “Endüstriyel Yapıların Yeniden İşlevlendirilme Tasarım Kriterleri ve İstanbul Örneği”, *Yüksek Lisans Tezi*, Beykent Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

B. Darkot. 1993. “Maraş” İslam Ansiklopedisi, Cilt VII, Ankara: MEB Yayınları.

B. Özer. 1979. “Konservasyon, Restorasyon ve Rövilatizasyon Sergisi”, *Yapı Dergisi*, 31.

B. Paksoy. 1963. “Maraş ve Maraşlı”, Türkiye Turizm Aylık Turistik Mecmua (Maraş-Adıyaman), II. Cilt, 14, Ankara.

B. Pekol. 2010. “İstanbul’da Yeni İşlevlerle Kullanılan Tarihi Yapıların Üslup Sorunsalı”, *Doktora Tezi*, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

C. Erder. 2007. Tarihi Çevre Bilinci, Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi Basım İşliğı.

D. Kuban. 1989. Mimarlık Kavramları: Tarihsel Perspektif İçinde Mimarlığın Kuramsal Sözlüğüne Giriş, İstanbul: YEM Yayınları.

D. Kuban. 2000. Tarihi Çevre Korumanın Mimarlık Boyutu-Kuram ve Uygulama, İstanbul: YEM Yayınları.

D. Latham. 2002. *Creative Re-Use Of Buildings*, 1, Donhead Publishing, United Kingdom.

D. Yıldırım. 1999. “Anıtsal Binalardaki İşlev Değişikliklerinden Doğacak Müdahalelerin Yapısal-Çevresel Olarak İncelenmesi ve Ayazağa Kasırları Örneği”, *Yüksek Lisans Tezi*, Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

E. Gökçe. 2018. “Tarihi Yapıların Yeniden İşlevlendirilmesi: Manisa İli Kurşunlu Han Restorasyonu Örneği”, *Uzmanlık Tezi*, İller Bankası Anonim Şirketi, İstanbul.

E. Göktekin. 2002. “Ortaöğretim Yapılarında Yeni Eğitim Teknolojilerinin Yoğun Olarak Kullanıldığı Mekanların Kullanım Sürecinde Değerlendirilmesi (POE/KSD)”, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

E. Konyar. 2010. “İlk Tunç Çağı’ndan Orta Demir Çağı’na Kahramanmaraş”, *Dağların Gazeli Maraş*, İstanbul: YKY.

E. Kuleli. 1998. “Özgün İşlevini Sürdüremeyen Anıtların Yeniden Kullanım Sorunları”, *Yüksek Lisans Tezi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

E. Malkoç. (2008). “Kamusal Dış Mekânlarda Kullanım Sürecinde Değerlendirme (KSD): İzmir Konak Meydanı ve Yakın Çevresi Örneği”, *Doktora Tezi*, Ege Üniversitesi, İzmir.

E. Örnek Özden. 2017. Koruma Sorunlarını Farklı İşlevlerde Tek Yapı Ve Doku Ölçeğindeki Uygulama Örnekleri Üzerinden Tartışmak, Uluslararası Katılımlı 6. Tarihi Yapıların Korunması ve Güçlendirilmesi Sempozyumu (639-648), Trabzon.

E. Yıldız. 2003. “Konya’daki Medrese Yapılarının Yeniden Kullanım Koşullarına Göre Değerlendirilmesi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.

E. Yıldız. 2013. “Anıtsal Yapıların Kullanım Sürecinde Değerlendirilmesine Yönelik Bir Model Önerisi”, *Doktora Tezi*, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.

F. Arabacıoğlu, İ.P. Aydemir. 2007. “Tarihi Çevrelerde Yeniden Değerlendirme Kavramı”, *Megaron-Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi E-Dergisi*, Cilt: 2 Sayı: 4.

F. E.W. Preiser, Z.H. Rabinowitz, T. E. White. 1988. “Post – Occupancy Evaluation”, Van Nostrand Reinhold, 17-49, New York.

F. S. İnce. 2006. “Kapalı Ofislerin Kullanım Sürecinde Değerlendirilmesi: G.Ü.M.M.F. Öğretim Elemanları Bloğu Örneği”, *Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

G. Ostrogorsky. 1999. *Bizans Devlet Tarihi*, (Çev.: F. Işıltan), Ankara: TTK Yayınları.

H. Gündoğdu. 2001. “Kahramanmaraş”, *Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 24.

H. Sanoff. 1977. *Methods of Architectural Programming*, Dowden, Hutchinson & Ross Inc.

H. Sanoff. 1992. Integrating Programming, Evaluation And Participation in Design: A Theory Z Approach, Athenaeum Press Ltd. New Castle Upon Tyne. England.

H. E. Engin. 2009. "Tarihi Yapıların Yeniden Kullanımında İç Mekana Etkileri İncelenmesi İçin Bir Yöntem Önerisi; İstanbul Endüstri Yapıları Örneği", *Doktora Tezi*, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

ICOMOS. Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi. 2013.

İ. Altınöz. 2008. "Dulkadir Eyaletinin İdari Yapısı", Maraş Tarihi ve Sanatı Üzerine, Kahramanmaraş: KSÜ Yayınları.

İ. Altınöz. 2008. "Dulkadir Eyaletinin İdari Yapısı", Maraş Tarihi ve Sanatı Üzerine, Kahramanmaraş: KSÜ Yayınları.

İ. Gökhan. 2008. "İlkçağ'da Maraş", Maraş Tarihi ve Sanatı Üzerine, Kahramanmaraş: KSÜ Yayınları.

İ. Gökhan. 2008. "İslam Fethinden Selçuklular Zamanına Kadar Maraş", Maraş Tarihi ve Sanatı Üzerine, Kahramanmaraş: KSÜ Yayınları.

İ. Gökhan. 2019. Kahramanmaraş Tarihi, Cilt I-II, Niğde: Akbaba İletişim Matbaacılık.

İ. Görgülü. 1989. "Zaman İçinde Çevreye Bağlı Olarak Fonksiyonel Değişime Uğrayan Bir Yapı Grubunun Eski ve Yeni Fonksiyonlarının Karşılaştırılarak İncelenmesi", *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul.

K. Koç. 2010. Kahramanmaraş'ta Sosyal Hayatın Fiziki Yapıya Etkisi, Kahramanmaraş: Ukde Yayınları.

KAHRAMANMARAŞ BELEDİYESİ, Kültür Hizmetleri Serisi 1. Kahramanmaraş Beylik ve Osmanlı Dönemi Dini Yapıları. Kahramanmaraş, 2012.

KAHRAMANMARAŞ BELEDİYESİ. Kültür Hizmetleri Serisi 4. Kahramanmaraş Beylik ve Osmanlı Dönemi Han. Hamam ve Medreseleri. Kahramanmaraş, 2012.

KAHRAMANMARAŞ BELEDİYESİ. Maraş'ta Bir Devr-i Âlem. Konya 2012.

KAHRAMANMARAŞ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ARŞİVİ. 2015-2019 Stratejik Planı 2014.

KAHRAMANMARAŞ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ. KUDEB Arşivi.

KAHRAMANMARAŞ İL YILLIĞI. 1973.

KAHRAMANMARAŞ MÜZESİ TANITMA KATALOĞU. Kahramanmaraş Müzesi 1996 Yılı Domuztepe Örenyeri Nihai Bilimsel Kazı Raporu. Kahramanmaraş Müzesi Arşivi.

M. Işık. 2001. Işık Proje - Işık Proje Hizmetleri San. ve Tic. LTD. ŞTİ. Arşivi.

M. Özkarcı. 2007. Türk Kültür Varlıkları Envanteri: Kahramanmaraş 46, 11. Baskı, Cilt: I, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

M. Özkarcı. 2008. “Kahramanmaraş’ta Alâüddevele Bey Döneminde İnşa Edilen Mimari Eserler”, Maraş Tarihi ve Sanatı Üzerine, Kahramanmaraş: KSÜ Yayınları.

M. Selçuk. 2006. “Binaların Yeniden İşlevlendirilmesinde Mekânsal Kurgunun Değerlendirilmesi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.

MARAŞ İL YILLIĞI, 1967.

N. Başgelen. 1998. Bir Zamanlar K.Maraş, Bir Zamanlar Kentler Dizisi: 12, İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

O. Karagenç. 2002, “Toplu Konut Alanlarında Simgesel Performansa Yönelik Kullanım Sonrası Değerlendirme Modeli”, *Doktora Tezi*, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

O. Tekin. 2010. “Kahramanmaraş’ta Tarih Kültür ve Para”, Dağların Gazeli Maraş, İstanbul: YKY.

P. Dinç. 1999. “Kullanım Sürecinde Değerlendirme Yaklaşımı İle Kent Otobüs Terminallerinde Temel Program Kriterlerinin Saptanması”, *Doktora Tezi*, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

P.Ö. Göçer. 2003. “Devingen Toplum Esnek Mekânlar İster”, *Arredemonto Mimarlık Dergisi*, Sayı: 2003/02.

R. Özdenören. 2010. “Maraş Güzellemesi”, Dağların Gazeli Maraş, İstanbul: YKY.

KAHRAMANMARAŞ METEOROLOJİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ. Resmî İstatistikler. 17 Nisan 2016 tarihinde kaynağından arşivlendi. Erişim tarihi: 19 Mayıs 2016.

RIBA, 1904. “Madrid Konferansı Tavsiye Kararları Altıncı Uluslararası Mimarlar Kongresi” AB Kültürel Miras Mevzuatı ve Türkiye Projesi- Uluslararası Kültürel Miras Mevzuatı. Cilt 2, Senkron Reklam ve Matbaacılık San.Tic.Ltd.Şti., Ekim 2007.

S. Campbell. 2010. “Çanakları,Mühürleri, Ölüm Çukuru’yla Domuztepe” Dağların Gazeli Maraş, İstanbul: YKY.

S. Canpolat. 1945. Maraş’ta Hititler (Etiler), Maraş: İş Basımevi.

S. Erdinç. 2002. “Endüstri Arkeolojisi Kapsamında İstanbul’daki 19. YY. Endüstri Yapılarında İşlev Dönüşümüne Bağlı Mimari Mekân Analizi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

S. Kaya. 2005. Ortaçağ’da Maraş’ın Sosyo-Kültürel ve Etnik Yapısı Hakkında Bir Değerlendirme, I. Kahramanmaraş Sempozyumu Bildirileri.

S. Kaya. 2008. “Selçuklular Döneminde Maraş Şehri”, Maraş Tarihi ve Sanatı Üzerine, Kahramanmaraş: KSÜ Yayınları.

S. Kona. 2015. “Paşalimanı Un Fabrikası ve Yeniden İşlevlendirme”, *Yüksek Lisans Tezi*, Maltepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

S. Oksay. 2010. “Ahır Dağı’ndan Sonsuzluğa Uzayan Merdiven: Maraş”, Dağların Gazeli Maraş, İstanbul: YKY.

S. Uğursal. 2011. “Tarihi Yapıların Yeniden İşlevlendirilmesi: İzmir Sümerbank Basma Sanayi Yerleşkesi Örneği”, *Yüksek Lisans Tezi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Ş. Emre. 2008. “Sanayileşme ve Sanayi Yapılarının Yeniden İşlevlendirilmesinin İstanbul’dan Örnekler Üzerine Analizi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Ş. Günaltay. 1987. Yakın Şark VI-I. Bölüm, Perslerden Romalılara Kadar Selevkoslar, Nabatiler, Galatlar, Bitinya ve Bergama Krallıkları, Ankara: TTK.

Ş. Karlıklı. 1998. Değişimin Simgelendiği Kent Kahramanmaraş, Bizim İller 1, İstanbul: Garanti Leasing.

T. Çobanoğlu. 1998. “Türkiye’de Ahşap Evin Bölgelere Göre Yapısal Olarak İncelenmesi ve Restorasyonlarında Yöntem Önerileri”, *Doktora Tezi*, Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul.

T. Lützkendorf, T. Speer, F. Szigeti, G. Davis, P.C. Roux, A. Kato, K. Tsuekawa. (2005). “A Comparison Of International Classifications For Performance Requirements And Building Performance Categories Used In Evaluation Methods”. *CIB 2005 Helsinki Symposium, International Council For Research And Innovation in Building and Construction*, Helsinki.

T. Utku. 2015. “Kafeye Dönüştürmüş Apartmanlarda Kullanıcı Memnuniyeti: Konya Örneği”, *Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

T. G. Köksal. 2005. “İstanbul’da ki Endüstri Mirası İçin Koruma ve Yeniden Kullanım Önerileri”, *Doktora Tezi*, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

THE BURRA CHARTER. 2013.

Ü. Altınoluk. 1998. Binaların Yeniden Kullanımı, İstanbul: YEM Yayınları.

VENEDİK TÜZÜĞÜ. Mayıs 1964 (Çev.: Prof. Dr. Cevat Erder).

W. F. E. Preiser, C. J. Vischer. 1991. “Design Innovation And The Challenge Of Change”, *Design Intervention; Toward A More Humane Architecture*, Van Nostrand Reinhold Company, USA.

W. F. E. Preiser, U. Schramm. 2005. A Conceptual Framework For Building Performance Evaluation, *Assessing Building Performance*, Edited By Preiser W. F. E., Vischer C. J.. Elsevier Butterworth, Heinemann.

W. M. Ramsay. 1961. Anadolu’nun Tarihi Coğrafyası, (Çev.: Mihri Pektaş), İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Y. Alparslan. 2018. Resimlerle Eski Maraş, Kahramanmaraş: Dulkadiroğlu Belediyesi, Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü.

Y. Özalp. 2005. Ermeni İntikam Alayı Maraş’ta, Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Belediyesi Yayınları.

Y. Paksoy. 1963. “Maraş’ın Tarihi ve Turistik Yerleri”, *Türkiye Turizm Aylık Turistik Mecmua (Maraş-Adıyaman)*, II. Cilt,14. Ankara.

YURT ANSİKLOPEDİSİ TÜRKİYE. İl İl: Dünü, Bugünü, Yarını (1982-1983). C.8, İstanbul: Anadolu Yayıncılık.

Z. Ahunbay. 2009. Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon, 9. Baskı, İstanbul: YEM Yayınları.

URL-1, Coğrafi Yapı.

<http://www.kahramanmaras.gov.tr/cografi-yapi> , (15.02.2020)

URL-2, Türkiye’de Kahramanmaraş.

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/3a/Kahramanmara%C5%9F_in_Turkey.svg , (30.07.2011)

(URL-3), Kahramanmaraş’ın İlçeleri.

https://www.wikizero.com/tr/Kahramanmara%C5%9F%27%C4%B1n_il%C3%A7eleri , (11.09.2011)

(URL-4), Germenicia Antik Kenti.

<https://kahramanmaras.bel.tr/kesfedin/germenicia-antik-kenti> (29.10.2019)

(URL-5) , Eski ve Yeni Haliyle Kahramanmaraş Fotoğrafları.

<https://marasavucumda.com/eski-yeni-haliyle-kahramanmaras-fotograf-lari/6/>, (28.04.2017)

(URL-6), Kahramanmaraş Kalesi En Kısa Zamanda Ziyaretçilere Açılıyor.

<https://marassonhaber.com/kahramanmaras-kalesi-en-kisa-zamanda-ziyaretcilere-aciliyor/>, (13.05.2019)

EKLER

EK.1. Tarihi Yapıların Yeniden Kullanım Sürecinde Değerlendirilmesinde Kullanıcı Memnuniyetini Ölçmeye Yönelik Anket:

Kullanıcı Bilgileri:

1-CİNSİYET: K () E ()

2-YAŞ:

3-EĞİTİM DURUMU:

4-MESLEK:

5-AYLIK GELİR:

() 2.000 TL 'den az

() 4.000 TL. – 10.000 TL

() 2.000TL – 4.000 TL

() 10.000 TL.'den fazla

Kullanıcının Alana Erişilebilirliğine İlişkin Bilgiler:

Taş Han'a nasıl geliyorsunuz?

() Toplu taşıma aracı () Yaya () Özel araç () Bisiklet

Toplu taşıma araçları ile alana ulaşım olanağı sizce yeterli mi? () Evet () Hayır

Yaya olarak yapıya kolay ulaşabiliyor musunuz? () Evet () Hayır

Yapıya özel araç ile ulaşım da sorun yaşıyor musunuz? () Evet () Hayır

Özel aracınızla yapıya ulaşırken otopark sorunu yaşıyor musunuz? () Evet () Hayır

Kullanıcının Alanı Kullanım Amacına İlişkin Bilgiler:

Taş Han'ı ne amaçlarla kullanıyorsunuz?

() Sosyo – kültürel etkinlikler () Geçiş () Buluşma () Toplanma

() Kısa süreli dinlenme () Alveriş () İş İçin () Diğer (Belirtiniz)

Kullanıcının Alanı Kullanım Sıklığına İlişkin Bilgiler:

Taş Han'ı hangi sıklıkla kullanıyorsunuz?

() Her gün () İki günde bir () İki Haftada 1 defa () Haftada 1 defa

() Haftada 1'den çok () Ayda 1 defa () Yılda 4 defa () Yılda 1 defa

Taş Han'ı genelde hangi günler kullanıyorsunuz?

() Hafta içi (Pazartesi, Salı, Çarşamba, Perşembe, Cuma)

() Hafta sonu (Cumartesi, Pazar) () Hem Hafta içi hem hafta sonu

Taş Han'ı genelde hangi saatlerde kullanıyorsunuz?

() 7.00–12.00 () 12.00–18.00 () 18.00–21.00 () 21.00-

Kullanıcıların Yapı İçinde Yer Alan Mekânlarla İlgili Görüşleri (Teknik Performans):

Yapı İçinde Yer Alan Mekânlarla İlgili Görüşlerinizi İşaretleyiniz.

	Çok Kötü	Kötü	Orta	İyi	Çok İyi
Mekânın doğal aydınlatması (günüşiği)					
Mekânın yapay aydınlatması					
Mekânın ısıtılması					
Mekânın yangın vb konulardaki güvenlik düzeyi					
Mekânın strüktürel bütünlüğü ve sağlamlığı					
Mekânların havalandırılması					

Kullanıcıların Yapı İçinde Yer Alan Mekânlarla İlgili Görüşleri (İşlevsel Performans):

	Çok Kötü	Kötü	Orta	İyi	Çok İyi
Mekanın yeni kullanıma uygunluğu					
Yapının mekânsal kurgu ile uyumu					
Mekanların birbirleriyle ilişkisi					
Giriş					
Tuvaletler					
İşyerleri					
Depolar					
Çay ocağı					
Avlu					

Kullanıcıların Yapı İçinde Yer Alan Mekânlarla İlgili Görüşleri (Davranışsal Performans):

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Yapının çevresindeki yollar ile ilişkisi iyidir.					
Yapı çevresindeki yapılar ile uyum içindedir.					
Yapı dışarıdan ilk bakıldığında hemen algılanmaktadır.					
Yapıya taşıt yoluyla rahat ulaşılmaktadır.					
Yapıya yaya yoluyla rahat ulaşılmaktadır.					
Yapıya toplu ulaşım ile rahat ulaşılmaktadır.					
Yapı çevresinde yeterli otopark bulunmaktadır.					
Yapı yeniden kullanılarak çevresine hareket getirmiştir.					

Kullanıcıların Yapı İçinde Yer Alan Mekânlarla İlgili Görüşleri-II (Davranışsal Performans):

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Yapının yeniden kullanımı kente sosyo-kültürel bir katkı sağlamıştır.					
Yapının yalnızca ticaret işleviyle kullanılması çevresi ile olan ilişkiyi sağlamaktadır.					
Kent merkezinde bulunan yapının yalnızca ticaret işleviyle kullanılması uygundur.					
Yapı yeniden kullanımının ihtiyaçlarını karşılamaktadır.					
Engelliler yapıyı rahatça kullanabilmektedirler.					
Yapının yeni işlevi yapıyı yaşanabilir hale getirmiştir.					

Genel olarak Taş Han'ı nasıl buluyorsunuz?

	Çok Kötü	Kötü	Orta	İyi	Çok İyi
Güvenli					
Kirli					
Hareketli					
Karışık					
Orijinal					
Yorucu					
Kalabalık					
Uyumlu					
Ferah					
Güzel					
Yeşil					
Kullanışlı					
Aydınlık					

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Hatice Kübra AKYOL
Uyruğu : Türkiye Cumhuriyeti
Doğum Yeri ve Tarihi : Kahramanmaraş – 01.08.1992
Medeni Hali : Evli
Telefon : 0554 553 64 74
E-mail : haticekubraakyol@ksu.edu.tr

EĞİTİM BİLGİLERİ

	Mezun Olduğu Okul	Mezuniyet Yılı
Yüksek Lisans	Hasan Kalyoncu Üniversitesi	2020
Lisans	Doğuş Üniversitesi	2015
Lise	Çukurova Elektrik Anadolu Lisesi	2010

İŞ TECRÜBESİ

Görevi

2015-2017 : Özel Sektör
2018- : Halen Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksek Okulu, Mimari Restorasyon Programı, Öğretim Görevlisi.